

การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสถาน
พลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดย

นายประวิช สุขุม
ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร
บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายประวิช สุขุม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒) เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประชากรในการศึกษา ศึกษาเฉพาะโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๐ อำเภอ ๑,๐๐๘ หมู่บ้าน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับชั้น (Stratified Simple Random Sampling) และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ๔๒ โครงการ ด้านสังคม ๒๒ โครงการ และด้านสาธารณสุขประโยชน์อื่นๆ ๑,๑๖๕ โครงการ (หมู่บ้านหนึ่ง สามารถเสนอโครงการได้ ๑ - ๒ โครงการ ภายในวงเงินหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการศึกษาแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์และการสังเกตผลการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ๑. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย ๑) ด้านผลผลิต มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ๑.๑) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านความร่วมมือ และด้านความต้องการของชุมชน ๒) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย เครือข่ายภาครัฐ การแลกเปลี่ยนความรู้ของข้อมูลข่าวสาร และกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ๒. การวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการสานพลังประชารัฐ ประเมินด้านผลผลิต (Output) และด้านผลลัพธ์ (Outcome) สามารถสะท้อนความยั่งยืน (Sustainable) ของโครงการในด้านต้นทุนทางสังคม เพิ่มการจ้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชนประชาชนมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และ ๓. ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการและการเสนอแนะแนวทางที่ทำให้โครงการเกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน พบว่า ที่มาของโครงการ และระยะเวลางบประมาณจำกัด ส่งผลกระทบต่อกระบวนการในการคัดเลือกโครงการยังทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะบางโครงการที่ต้องการดำเนินการใช้งบประมาณสูง มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการนาน ดังนั้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเลือกโครงการที่สามารถทำได้ภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่ทางการกำหนด ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการ และความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่ในชุมชน ในภาพรวมของโครงการข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ๑) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการที่มาจากนโยบายประชานิยมด้านอื่น ๆ ของรัฐบาล เพื่อสะท้อนผลการศึกษาวิจัยในการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสม คุ่มค่าต่อประชาชนอย่างยั่งยืน ๒) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาจัดทำเป็นแผนงานบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

Title The effectiveness of public-Private Collaboration project. For sustainable development

Field Economics

Name Mr.Pravit Sukhum **Course** NCD **Class** 60

This research aims to 1) study the factors affecting the success of the study to improve the effectiveness of the project. 2) To analyze and evaluate the success of the project. To drive the economy based on the project to build public power. 3) To study the problem. The obstacles that affect the success of the implementation of the project. For sustainable development The population in the study. Only in the area of Suphan Buri province were the 10 villages, 1,008 villages, stratified by random sampling and the sample. It consists of 42 economic projects, 22 social projects and 1,165 public benefit projects (one village). One to two projects can be proposed within the village budget of 200,000 baht. The researcher used the qualitative research model by interview and observation. The results of this research are as follows: 1. Analysis of factors affecting the effectiveness of the project.

Civilian Power For sustainable development: 1) The product has the following factors: 1.1) Internal factors: community leaders Cooperation 2) External factors include the government network. Information exchange of information And the mechanism to promote collaboration. 2. Analysis and evaluation of the success of the public power. Evaluation of Output and Outcome can reflect sustainability. (Sustainable) of the project in terms of social costs. Increase employment Make income for community, people have career, enhance income from extra work and strengthen the community. 3. Problems and obstacles that affect the success of the project implementation and guidance to make the project successful. Sustainable found that the source of the project. And limited budget period. Impact on the selection process of the project is not thorough. Because some projects need to carry high budget. The duration of the project is long, so people need to choose a project that can be done within the specified time and budget. This may not meet the requirements. And the real need of each area in the community. 1) Study the factors that affect the success of the project from other government policies to reflect the findings of the research. Provide appropriate policy. 2) It should study the factors affecting the operation of the project of the local administration organization to bring the results of the research into a collaborative plan for both the public and private sectors. In order to have a budget like this one, Reduce duplication Benefit people and communities sustainably.

คำนำ

เอกสารวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ โดยเป็นการศึกษา เรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของ โครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐ และการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อ สังคม และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินการขับเคลื่อน เศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ ผู้บริหารและ ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อไป

(นายประวิช สุขุม)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล	๖
แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม	๑๒
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม/องค์กรชุมชน	๑๙
กระบวนการ AIC	๒๔
ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	๒๗
นโยบายสานพลังประชารัฐ	๓๒
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๘
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๑
บทที่ ๓ การดำเนินงานสานพลังประชารัฐ	๔๒
ความเป็นมาของดำเนินงานสานพลังประชารัฐ	๔๒
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	๕๖
แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๕๘
บทที่ ๔ การวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการ	
สานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๖๑
ตอนที่ ๑ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผล	
ของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา	
จังหวัดสุพรรณบุรี	๖๑
ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพ	
หมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ กรณี	
ศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านผลสัมฤทธิ์	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ และสามารถเสนอแนะแนวทางที่จะทำให้การดำเนินโครงการเกิดผล สำเร็จอย่างยั่งยืน	๙๔
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๙๕
สรุป	๙๕
ข้อเสนอแนะ	๙๙
บรรณานุกรม	๑๐๑
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๓-๑	กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคัดเลือกเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล	๕๗
๔-๑	แสดงการตอบคำถามจากการสัมภาษณ์ของปลัดอำเภอ ด้านปัจจัยภายใน ผู้นำชุมชน	๖๐
๔-๒	แสดงข้อคำถามจากการสัมภาษณ์ของปลัดอำเภอ ด้านปัจจัยภายในการมีส่วนร่วมของชุมชน	๖๑
๔-๓	แสดงข้อคำถามจากการสัมภาษณ์ของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายในการมีส่วนร่วมของชุมชน	๖๒
๔-๔	แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายในความต้องการของชุมชน ใน ๔ อำเภอ ของจังหวัดสุพรรณบุรี	๖๓
๔-๕	แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก เครือข่ายภาครัฐ	๖๓
๔-๖	แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร	๖๔
๔-๗	แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร	๖๖
๔-๘	แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร	๖๗
๔-๙	แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก กลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน	๖๘
๔-๑๐	แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก กลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน	๖๙
๔-๑๑	แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	๗๐
๔-๑๒	แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากดำเนินโครงการ	๗๑
๔-๑๓	แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ในชุมชน	๗๒
๔-๑๔	แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) ด้านทุนทางสังคม	๗๔
๔-๑๕	แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) การดูแลรักษาและด้านการขยายผล	๗๕

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
๒-๑ แนวคิดของนโยบายสานพลังประชารัฐ	๓๒
๒-๒ การดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (E๓) ภายใต้แนวคิด Social Enterprise (SE)	๓๕

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักการสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑๒ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี ๒๕๗๙ ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน ๕ ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals : SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น เป็นต้น ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ ๓๗ วาระ และ ไทยแลนด์ ๔.๐

ซึ่งประเทศไทยมีแนวทางในการพัฒนาประเทศมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน “ประเทศไทย ๑.๐” ที่เน้นภาคการเกษตรไปสู่ “ประเทศไทย ๒.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมแต่เป็นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่โมเดลปัจจุบัน “ประเทศไทย ๓.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก โดยรัฐบาลสมัยปัจจุบันมีแนวคิดในการพัฒนาประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย ๔.๐ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ คือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” เปลี่ยนจากเกษตรแบบดั้งเดิมมาเป็นเกษตรแบบสมัยใหม่ เกษตรกรสามารถก้าวขึ้นมาเป็นผู้ประกอบการได้ด้วยตนเอง เกษตรกรสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้โดยการรู้จักพึ่งพาตัวเอง ใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยพัฒนาการเกษตรให้ก้าวหน้ามากขึ้น และในปัจจุบันประเทศยังต้องเผชิญกับสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ จึงต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพราะจะเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (สุวิทย์ เมษินทรีย์, ๒๕๖๐)

รัฐบาลโดยการนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการในหลายมาตรการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนผู้มีรายได้น้อยทั้งทางด้าน การลดต้นทุนการผลิต การให้ความรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การตลาด การช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต และการใช้แนวคิด “ประชารัฐ” มาเป็นตัวการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากทุกภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ช่วยกันแก้ปัญหา และคิดหาทางสร้างอนาคตให้ประเทศไทย ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่ มุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งตามนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน ด้วยเหตุที่มีข้อสรุปเชิงสถิติหลายด้านที่ชี้ให้เห็นพัฒนาการความเป็นมาของปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลายเรื่องจากผลพวงวิธีการการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งในด้านช่องว่างรายได้ โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำและความมั่นคงในอาชีพ ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหายาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมอมบ่อและอยู่อย่างมีความสุขของครอบครัว ซึ่งทั้งหมดพันผูกกันซับซ้อนเป็นลูกโซ่จนยากที่จะหาจุดเริ่มต้นแก้ไข ปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใดแบบแยกส่วนคิดได้ อย่างไรก็ดีเป็นที่ยอมรับว่าปัญหา

เศรษฐกิจครัวเรือนของสมาชิกสังคมกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ คนส่วนใหญ่ที่เป็นเกษตรกรและอาศัยอยู่ในชนบท ประมาณ ๓๘ เปอร์เซ็นต์ ภาคการบริการประมาณ ๔๖ เปอร์เซ็นต์ ที่เหลืออีกไม่เกิน ๑๗ เปอร์เซ็นต์อยู่ในภาคอุตสาหกรรม เห็นได้ว่า คนไทยส่วนมากอยู่ในภาคการเกษตรและบริการ ดังนั้น เราต้องทำให้ตรงส่วนนี้เข้มแข็ง” คุณอิสระกล่าว การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นความคาดหวัง ความพยายามของรัฐบาลในการที่จะคิดหาวิธีจัดการแก้ไขอย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน หรืออาจกล่าวสรุปว่าเป็นการสร้าง “ความมั่นคง มั่งคั่ง ที่ยั่งยืน” ในระดับชุมชน “ประชารัฐ”

โดยรัฐบาลสานพลังประชารัฐกับภาคเอกชน และประชาสังคม ในการสร้างเศรษฐกิจไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยการจัดตั้งบริษัท ประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยเน้นการสร้างรายได้ให้ชุมชนผ่าน ๓ กลุ่มงาน ได้แก่ การเกษตร การแปรรูป และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้การพัฒนาและสร้างประสิทธิภาพตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางโดยมีโครงสร้างแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ซึ่งบริษัทจะทำหน้าที่เป็นบริษัทโฮลดิ้งกลาง (Holding Company) และในทุกจังหวัดจะมีการจัดตั้งบริษัทในแต่ละจังหวัด ขับเคลื่อนพลังประชารัฐ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยมีการบริหารจัดการองค์ความรู้ ส่งเสริมการพัฒนารูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า และมาตรฐานการรับรองสินค้า บริหารการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ประชาสัมพันธ์สินค้า ชุมชนร่วมกับรัฐบาล ขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชน หาช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่าย ส่งเสริมสินค้าหลักของแต่ละชุมชน เชื่อมโยงการตลาดระดับประเทศ

ซึ่งปัจจุบันมีการดำเนินงานในส่วนระดับจังหวัด มีการแบ่งการดำเนินการออกเป็น ๔ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ พื้นที่นำร่อง ๕ จังหวัด จดทะเบียนจัดตั้ง บริษัท ประชารัฐรักสามัคคี ไปแล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ได้แก่ ภูเก็ต เพชรบุรี อุตรดิตถ์ เชียงใหม่ และบุรีรัมย์

ระยะที่ ๒ ดำเนินการจดทะเบียนเพิ่มอีก ๖ จังหวัด แล้วเสร็จในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ คือ จังหวัดน่าน ชุมพร อุบลราชธานี พิษณุโลก ร้อยเอ็ด และสระแก้ว

ระยะที่ ๓ จำนวน ๗ จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา สกลนคร กาญจนบุรี ตราด อุทัยธานี สระบุรี และชัยนาท

ระยะที่ ๔ ที่เหลืออีก ๕๘ จังหวัดจะดำเนินการให้ครบภายในเดือนธันวาคม ๒๕๕๙ ผลการดำเนินงานในขณะนี้ไปได้ไกลกว่าแผน ทั้ง ๓ ระยะ โดยมีจังหวัดที่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทประชารัฐ รักสามัคคีไปแล้ว กว่า ๒๕ จังหวัด และพร้อมที่จะจดในสิ้นกันยายน ๒๕๕๙ อีก ๒๐ จังหวัด ได้แก่ แพร่ ศรีสะเกษ มุกดาหาร อ่างทอง นครนายก นครราชสีมา นครพนม ขอนแก่น นครศรีธรรมราช เพชรบูรณ์ และเชียงราย และนนทบุรี เป็นต้น

โดยในระยะที่ ๔ นี้ยังคงเหลืออีก ๓๑ ที่กำลังดำเนินการในการจัดตั้งบริษัท บริษัทประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) จำกัด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลโครงสร้างพลังประชารัฐ : กรณีศึกษา บริษัท ประชารัฐรักสามัคคี (สุพรรณบุรี) จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๒. เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๔. เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเนื้อหาโครงการสานพลังประชารัฐของรัฐบาล ในส่วนของจังหวัดสุพรรณบุรี

๒. ขอบเขตด้านประชากร

๒.๑ ประชากรในการศึกษา ศึกษาเฉพาะโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๐ อำเภอ ๑,๐๐๘ หมู่บ้าน และมีประชากรตามทะเบียนราษฎร ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๘๔๗,๗๔๘ คน โดยคัดเลือกอำเภอและหมู่บ้านที่จะศึกษา ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับขั้น (Stratified Simple Random Sampling)

๒.๒ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ดำเนินการคัดเลือกโครงการที่ดำเนินการในหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จากโครงการทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๒๙ โครงการ ซึ่งประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ๔๒ โครงการ ด้านสังคม ๒๒ โครงการ และด้านสาธารณสุขประโยชน์อื่น ๆ ๑,๑๖๕ โครงการ (หมู่บ้านหนึ่ง สามารถเสนอโครงการได้ ๑ - ๒ โครงการ ภายในวงเงินหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท)

๒.๓ กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

- ๒.๓.๑ นายอำเภอ
- ๒.๓.๒ ปลัดอำเภอ
- ๒.๓.๓ ผู้ใหญ่บ้าน
- ๒.๓.๔ ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน
- ๒.๓.๕ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหมู่บ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญ โดยจะสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นหลัก จากการใช้ประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้ตามต้องการ

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสำเร็จของโครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นหลักในการสร้างเครื่องมือในการ สัมภาษณ์

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา สร้างแนวประเด็นคำถาม โดยพิจารณาร่วมกันระหว่างสมาชิก และปรึกษาอาจารย์หรือผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบข่าย จัดหมวดหมู่ ความสอดคล้อง และพิจารณาความครอบคลุมของแนวประเด็นคำถาม

๔. สร้างแบบสัมภาษณ์มีการกำหนดจากกรอบแนวคิดและปัจจัยต่าง ๆ ในกรอบแนวคิด โดยมีจุดมุ่งหมายให้คณะผู้ศึกษาได้เข้าใจบริบทแวดล้อม ปัจจัยการนำเข้า กระบวนการ ดำเนินโครงการ ผลผลิตที่ได้จากโครงการทั้งที่เป็นผลผลิตโดยตรง ผลลัพธ์ และความยั่งยืนของโครงการ

๕. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบด้าน ภาษา ด้านเนื้อหา ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข ในด้านการใช้ข้อความยังไม่กระชับและครอบคลุม ในประเด็นคำถาม

๖. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยการแนะนำตนเอง พร้อมทั้งแจ้ง จุดประสงค์ในการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ และทำการสัมภาษณ์จนสิ้นสุดข้อคำถาม

๗. จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้รวบรวม ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ความคิดเห็นในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นได้นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและบรรยายความ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ได้แนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากภายใต้กลไกประชารัฐและการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม

๒. ได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

คำจำกัดความ

๑. การดำเนินงาน หมายถึง กิจกรรมหรือการดำเนินงานในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร การผลิต การตลาด และการเงิน ตลอดจนการสนับสนุนส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

๒. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานขององค์การให้มีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ ทำให้สมาชิกและผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจในงานและองค์การสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และพัฒนาให้อยู่ต่อไปได้ในสังคม

๓. ประชากรรัฐ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาประชาชน ช่วยกันแก้ปัญหา และคิดหาทางสร้างอนาคตให้ประเทศไทย ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งมั่นคง ความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเป้าหมาย ซึ่งแนวคิดประชา รัฐ เป็นการเอาจุดเด่นของแต่ละภาคส่วนมารวมกัน ๕ ภาคส่วน

ภาคราชการ จุดเด่น คือ มีคนมากกระจายอยู่เต็มพื้นที่ มีองค์ความรู้ มีงบประมาณ และบทบาทหน้าที่ตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ

ภาคเอกชน จุดเด่น คือ ทันสมัย บริหารจัดการเก่ง มีทุนที่คล่องตัว

ภาคประชาชน จุดเด่น คือ มีฝีมือ มีความสามารถผลิตสินค้า รักบ้านเกิด

ภาควิชาการ จุดเด่น คือ มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี การค้นคว้าวิจัยเพื่อต่อยอด

ภาคประชาสังคม จุดเด่น คือ ทำงานเชิงลึก เกาะต๊อด มีเครือข่ายมาก

๔. เศรษฐกิจฐานราก คือ การดำเนินธุรกรรมในชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของเศรษฐกิจในประเทศ

๕. วิสาหกิจเพื่อสังคม คือ นิติบุคคลซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อสังคม ไม่ใช่เพื่อกำไรสูงสุด กำไรต้องนำไปขยายผล ไม่ปันผลเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล
๒. แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม
๓. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มองค์กรชุมชน
๔. กระบวนการ AiC
๕. ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
๖. นโยบายสานพลังประชารัฐ
๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๘. กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

๑. ความหมายของประสิทธิผล

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของประสิทธิผล (Effectiveness) แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การและมุมมองของนักวิชาการ แต่ส่วนใหญ่แล้วมีจุดมุ่งหมายที่ผลสำเร็จของงานหรือการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งได้กล่าวว่าจะดังต่อไปนี้

ไพร์ซ (Price, ๑๙๖๘ : ๑) ให้ความหมายของประสิทธิผลว่า หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ฟีดเลอร์ (Fiedler, ๑๙๖๗ : ๙) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึง ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของกลุ่ม

รอปบินส์ (Robbins, ๑๙๙๘ : ๔๕) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิผลเป็นความสามารถขององค์การในการจัดการทรัพยากรให้เกิดผลสำเร็จ กล่าวคือ การที่จะทำงานให้บรรลุประสิทธิผลขององค์การนั้น ต้องทราบถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและทราบถึงระเบียบแบบแผนในการทำงานมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการทำงาน โดยการกำหนดการทำงานตามวงจรแห่งการเรียนรู้เพื่อการทำงานและประสานงานในแนวทางเดียวกันมีการวางแผนงาน การปฏิบัติตามแผนงาน ผลการปฏิบัติงาน และการประเมินผลงาน

มอท (Mott, ๑๙๗๒ : ๑๘๘) ให้ความหมายประสิทธิผลขององค์การในแง่ของความสามารถในการผลิตความสามารถในการยืดหยุ่น

แฮร์แมนและสก็อต (Haimann and Scott, ๑๙๗๔ : ๔๒๙) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง การเปรียบเทียบการกระทำกับเกณฑ์ของความสำเร็จในอดีตและผลที่คาดหวังในอนาคต

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และสุรียา วีรวงศ์ (๒๕๕๕ : ๓๖) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็น การศึกษาผลที่ได้รับ (Effect) ของแผนงาน การบริการ ภาระกิจ การ หรือกิจกรรมสนับสนุนในการลดปัญหาหรือปรับปรุงสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจให้ดีขึ้น หรือหมายถึง การวัด ระดับของการบรรลุจุดมุ่งหมายและเป้าหมายที่คาดหวังไว้ หรืออาจหมายถึงการเปรียบเทียบระหว่าง ผลลัพธ์กับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้

ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๕๒ : ๓๑๔) มีความเห็นว่าประสิทธิผล หมายถึง การที่องค์การ สามารถทำประโยชน์จากสภาพแวดล้อมจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประสิทธิภาพขององค์การจะ บรรลุผลย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและแผนงานต่าง ๆ เป็นสำคัญที่สุดแต่สิ่งที่ สำคัญที่สุดอยู่เบื้องหลังควบคู่กับประสิทธิผลก็คือ ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งหมายถึง การมีผลผลิตที่มี มูลค่าสูงกว่ามูลค่าทรัพยากรที่ใช้ไป

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคนอื่น ๆ (๒๕๔๔ : ๑๑๘) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง สภาพการทำงานที่ได้ผลตามวัตถุประสงค์

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (๒๕๔๙ : ๒๓๔) ให้ความหมายของประสิทธิผลว่า “เป็นการ เปรียบเทียบความสำเร็จของโครงการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้กับต้นทุนของโครงการที่ใช้ไปทั้งหมด”

สมชาย ดุรงค์เดช (๒๕๕๒ : ๒๐๘) อธิบายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความ สามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือโครงการ หรืออาจ หมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๕๒ : ๔๒) ซึ่งกล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยถือเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ และผลกระทบของแผน/โครงการกับ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

รัตนะ บัวสนธ์ (๒๕๕๒: ๑๖) ให้ความเห็นว่า ประสิทธิภาพของโครงการ หมายถึง การ ดำเนินงานของโครงการนั้น ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ การที่จะพิจารณาว่าโครงการที่ จัดทำขึ้นนั้นมีผลสำเร็จมากน้อยประการใดนั้น จะต้องนำผลที่เกิดขึ้นจากโครงการไปเทียบกับวัตถุประสงค์ หากผลที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ก็ถือว่าโครงการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ กำหนดไว้ โดยพิจารณาจาก ผลลัพธ์ของการบรรลุวัตถุประสงค์และประเมินผลโดยใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๒. ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

แคปโลว์ (Caplow. ๑๙๖๔ : ๘๙) กล่าวในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับปฏิบัติการขององค์การของ แคปโลว์ มุ่งที่จะสร้างสิ่งที่เขาเรียกว่า แบบจำลองเดี่ยวทางทฤษฎี (Single Theoretical Model) ถึงจะทำ อย่างคร่าว ๆ (Rough) และไม่สมบูรณ์ (Incomplete) ซึ่งสามารถใช้ในการวิเคราะห์องค์การทุกประเภท หรือขนาด ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในแหล่งที่มีวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์อย่างไรและเพื่อนำไปสู่การคาดคะเนที่ เป็นประโยชน์ให้กว้างขวางขึ้น แบบจำลองของแคปโลว์เสนอแนะว่าประสิทธิผลขององค์การ ๒ องค์การ หรือองค์การเดียวในระยะเวลาที่แตกต่างกันสามารถเอามาเปรียบเทียบกันได้และประเมินผลโดยวัดจากตัว แปร ๔ ตัว ด้วยกันคือ

๑. ความมั่นคง : การวัดความมั่นคงขององค์การ หมายถึง การวัดความสามารถของ องค์การในการรักษา (Maintain) โครงสร้างขององค์การไว้ ตัวแปรนี้สัมพันธ์โดยตรงกับปัจจัยด้านตัวป้อน

(Input) และกระบวนการ (Process) ในทางทฤษฎีระบบการรักษาไว้ซึ่งสภาพและการพัฒนาโครงสร้าง รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพยากร (Acquiring Resources) การใช้ตัวป้อน (Input) อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาระเบียบกิจกรรมทั้งหมดนี้มุ่งไปสู่การสร้างองค์การซึ่งสามารถควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกองค์การได้สำเร็จ

๒. ความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หมายถึง การวัดความสามารถขององค์การในการหลีกเลี่ยง การขัดแย้งระหว่างสมาชิกขององค์การ วิธีการเบื้องต้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ก็คือ โดยการติดต่อสื่อสาร (Communications) ซึ่งเพิ่มความสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction) ระหว่างสมาชิก แนวคิดนี้เทียบได้เท่ากับแนวความคิดของไพรซ์ (Price) เกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (Conformity) และได้รับการตีความไปในแง่ของทฤษฎีระบบเช่นเดียวกัน การสร้างและการรักษาไว้ซึ่งข้อกำหนดเกี่ยวกับพฤติกรรม (Codes of Behavior) ซึ่งควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นกิจกรรมสำคัญซึ่งสัมพันธ์กัน ทั้งการเป็นอันเดียวกันและการปฏิบัติตาม

๓. ความสมัครใจ หมายถึง ความสามารถขององค์การในการจัดให้มีความพึงพอใจสำหรับบุคคลและความปรารถนาของสมาชิกที่จะคงมีส่วนร่วมต่อไป แนวความคิดดังกล่าวคล้ายคลึงกันกับแนวความคิดด้านขวัญหรือความพึงพอใจและเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมในการสนองตอบความต้องการของพนักงาน

๔. ความสำเร็จ หมายถึง ผลรวมสุทธิของกิจกรรมขององค์การ ซึ่งคล้ายกับคำว่าความสามารถในการผลิต และคำว่า การผลิตผลผลิต นอกจากนี้ยังใกล้เคียงกับแนวความคิดของไพรซ์ ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความมากน้อยของการบรรลุถึงเป้าหมายแต่แคบโลว์ เน้นว่า ประสิทธิภาพเป็นผลรวมของปัจจัยอย่างน้อย ๔ ประการด้วยกัน ในขณะที่ไพรซ์เน้นประสิทธิภาพในปัจจัยด้านเดียวกันคือ ผลผลิตอย่างไรก็ตามแนวความคิดที่ว่า ประสิทธิภาพประกอบไปด้วย ปัจจัยหลายประการนั้นสอดคล้องกับแนวความคิดในทฤษฎีระบบมากกว่า

กรอส (Gross, ๑๙๗๕ : ๓๐๒-๓๑๐) ให้ความหมายของประสิทธิภาพ ว่าเป็นการสมดุลอย่างดีที่สุด (Optima Balance) ระหว่างกิจการด้านการปรับตัว (Adaptation) และการรักษาสภาพ (Maintenance) ดังนั้น กิจกรรมขององค์การ ซึ่งเป็นการเครื่องมือตัดสินใจปฏิบัติขององค์การว่า มีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงประกอบไปด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ

๑. การได้มาซึ่งทรัพยากรเป็นขั้นตอนแรกของวงจรซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านตัวป้อนซึ่ง Gross ระบุว่าประกอบไปด้วยทรัพยากรหลัก คือ คน เงิน และเครื่องจักร สำหรับเงินนั้นเป็นปัจจัยที่ถูกใช้ไปในการซื้อวัตถุดิบเพื่อแปรสภาพให้เป็นผลผลิต แต่เนื่องจากเงินเป็นทรัพยากรที่กว้างขวางสามารถใช้ซื้อหาหรือได้มาซึ่งคนและเครื่องจักรจึงควรพิจารณาวัตถุดิบแยกออกไปจากตัวเงิน กิจกรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ กระทำผ่านหน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะ (Specialized) ในด้านการเงิน การจัดหา และเจ้าหน้าที่

๒. การใช้ตัวป้อนอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิตกิจกรรมนี้เป็นหัวใจของปัจจัยด้านกระบวนการ (Process Element) ถ้ามองในแง่ของทฤษฎีระบบ กล่าวคือ ตัวป้อน (Input) จะต้องถูกผสมผสานเข้าด้วยกันในทางที่จะให้ได้มาซึ่งผลผลิตอย่างมากที่สุด (Maximum Output) โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดหรืออีกนัยหนึ่งก็คือการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

๓. การผลิตผลผลิตในรูปบริการหรือสินค้า หมายถึง กิจกรรมในด้านการผลิต ผลผลิต (Product Flow) ซึ่งแต่ละแง่สะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายในการทำงานขององค์การนั่นเอง

๔. การปฏิบัติงานด้านเทคนิค และด้านบริหารอย่างมีเหตุผล ซึ่งเครื่องทดสอบความมีเหตุผลก็คือ หนทางที่ดีที่สุดถูกเลือกใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในแง่ของทฤษฎีระบบกิจกรรมนี้ครอบคลุมใน ทุกส่วนประกอบของระบบรวมทั้งการปรับระบบให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมนอกระบบ ด้วยกิจกรรมนี้ รวมถึงการค้นคว้าวิจัยตลอดจนความพยายามในการกระจายอำนาจมากขึ้นในทางบริหาร ซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคการบริหารที่มีเหตุผลในการกระตุ้นประสิทธิภาพมากขึ้นในการได้มาซึ่งทรัพยากรและการผลิต

๕. การลงทุนให้กับองค์การ กิจกรรมนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าองค์การจะต้องจัดสรร ทรัพยากรจากการผลิตปัจจุบันและลงทุนในการสร้างสมรรถนะในอนาคต วัตถุประสงค์ของการลงทุน ดังกล่าวรวมถึง การขยาย (Expansion) การสับเปลี่ยน (Replacement) การอนุรักษ์ (Conservation) การพัฒนา (Development) ทรัพย์สิน (Assets) การตัดสินใจด้านการลงทุนจะต้องเกิดขึ้นเกี่ยวกับเครื่องจักร ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างและโดยเฉพาะอย่างยิ่งลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรด้านคน โดยโครงการฝึกอบรม นอกจากนี้กิจกรรมที่มุ่งไปในทางพัฒนาและสนับสนุนจากภายนอกองค์การ เพื่อปรับระบบองค์การให้เข้า กันได้เป็นการลงทุนอย่างหนึ่งเช่นกัน เช่น การได้มาซึ่งการสนับสนุนจากนักการเมืองก็เป็นอีกแห่งหนึ่งของ กิจกรรมด้านการลงทุน

๖. การสนองตอบความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและกลุ่มกิจกรรมนี้สะท้อนให้ เห็นถึงทฤษฎีระบบโดยตรงยอมรับว่ามีกลุ่ม (Interest Groups) ๓ กลุ่มสนใจด้วยกันในองค์การคือ กลุ่ม พนักงาน กลุ่มลูกค้าและกลุ่มผู้ลงทุน ความสนใจของพนักงานได้รับการสนองตอบจากความมากมายของ ความพึงพอใจต่อสิ่งที่ตนได้รับในการแลกเปลี่ยนกับแรงงานที่ลงไป ส่วนความสนใจของลูกค้าหรือ ผู้รับบริการสนองตอบจากความมากมายของความสมหวังจากการคาดหวังด้านคุณภาพและราคาที่องค์การ จัดให้ความสนใจของผู้ลงทุนได้รับการสนองตอบเมื่อผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment) มากพอที่จะให้แน่ใจได้ว่าจะลงทุนต่อไปกับองค์การ ส่วนกลุ่มสนใจอื่นรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ส่ง (Suppliers) และชุมชนส่วนรวม

ดังนั้น กิจกรรมนี้จึงสัมพันธ์กับส่วนประกอบทั้ง ๓ ของระบบ คือ ตัวป้อน กระบวนการและ ผลผลิต รวมทั้งสัมพันธ์กันกับการปรับตัวของระบบเข้ากับสภาพแวดล้อมด้วย

๗. การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพฤติกรรมเค้าโครงของความเป็นระบบเป็นความต่อเนื่อง (Connectedness) กันขององค์การกับสภาพแวดล้อมภายนอก ความเกี่ยวเนื่องดังกล่าวต้องอยู่ในขอบเขต ของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ศีลธรรม ข้อห้ามและข้อกำหนดของจริยธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพ หลักเกณฑ์ (Codes) เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความหมายของสภาพแวดล้อมต่อพฤติกรรมที่ “ถูกต้อง” และ “ผิด” โดยองค์การจะต้องใช้พฤติกรรมที่ถูกต้องการเสาะแสวงหาทรัพยากรใช้ตัวป้อนอย่าง มีประสิทธิภาพ ผลิตผลและลงทุนในทรัพย์สินการศึกษาประเภทที่สอง คือ การศึกษาวิจัยหรือจากการ สังเกตจากการปฏิบัติจริง (Empirical Research) ซึ่งส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาส่วนประกอบของความมี ประสิทธิภาพขององค์การและความสัมพันธ์ต่อกัน (Interrelation Ships) ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น ดังต่อไปนี้

ตัวประกอบแรกของความมีประสิทธิภาพคือ ความมากน้อยของการที่องค์กรตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ซึ่ง Friedlander and Pickle วัดจากตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ

๑. ชุมชน (Community) การสนองต่อความต้องการของชุมชน วัดได้จากการเป็นสมาชิกและเป็นผู้นำในองค์กรทั้งในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่นตลอดจนจำนวนคณะกรรมการและกิจกรรมการกุศลซึ่งผู้บริหารองค์กรมีส่วนร่วมในระยะสองปีที่ผ่านมารวมทั้งการร่วมในกิจกรรมของชุมชน

๒. รัฐบาล (Government) ความสัมพันธ์ขององค์กรกับรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น วัดได้จากความมากน้อยของการที่องค์กรมีความรับผิดชอบต่อหน่วยงานของรัฐ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ด้วยการเสียภาษีอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง

๓. ลูกค้า (Customers) ความสัมพันธ์ขององค์กรกับลูกค้า วัดได้จากการให้ลูกค้าให้คะแนนในประเด็นต่อไปนี้ คือ คุณภาพสินค้าหรือบริการ ปริมาณของสินค้าหรือปริมาณที่มีให้ ความเรียบร้อย ความสะอาดและมีลักษณะได้มาตรฐานของสินค้าความรู้ของผู้บริหารเกี่ยวกับผลผลิตหรือบริการ ความรวดเร็วของบริการ ความเชื่อถือได้ของกิจการ ระดับตำแหน่งของกิจการเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการอื่นในทำนองเดียวกัน ความเต็มใจช่วยเหลือ ความเป็นมิตรและลักษณะท่าทีของพนักงาน

๔. ผู้ส่ง (Suppliers) การสนองต่อความต้องการของผู้ส่งวัดได้จากความตรงต่อเวลาในการชำระหนี้ ความยุติธรรมในการตกลง ความพร้อมในการรับคำแนะนำและการประเมินผล ส่วนรวมขององค์กรในฐานะลูกค้าของผู้ส่ง

๕. เจ้าหนี้ (Creditors) ระดับความพึงพอใจของเจ้าหนี้ที่มีต่อองค์กรวัดจากการสัมภาษณ์ตัวประกอบที่สองของความมีประสิทธิภาพ คือ ความพึงพอใจของพนักงานวัดได้จากตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ

๑. ความพึงพอใจกับสภาพการทำงาน คือ สภาพของสถานที่ทำงานผลของสภาพดังกล่าวที่มีต่อประสิทธิภาพ ความพอเพียงของเครื่องมือเครื่องใช้ชั่วโมงทำงานที่มีเหตุผลและการปราศจากซึ่งการกดดันทางร่างกายและจิตใจ

๒. ความพึงใจกับรางวัลทางการเงิน ความพอเพียงของค่าจ้างความมีประสิทธิภาพของนโยบายด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าจ้าง โครงการผลประโยชน์และค่าตอบแทนเมื่อเทียบกับบริษัทอื่น

๓. ความไว้วางใจที่มีต่อฝ่ายบริหาร ความสามารถในการจัดการของฝ่ายบริหารการจัดการเกี่ยวกับนโยบายให้ผลประโยชน์แก่พนักงาน ความพอเพียงของการติดต่อสื่อสาร ๒ ทางและความสนใจที่มีต่อพนักงาน

๔. ความเห็นเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกที่ดีเพียงใดความรู้เกี่ยวกับงานความสามารถในการให้งานเสร็จตามกำหนด การจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่พอเพียงในการให้พนักงานรู้ว่าเขาถูกคาดหวังให้ทำอะไร การเน้นการฝึกเน้นอบรมที่เหมาะสม การพยายามให้พนักงานทำงานร่วมกัน การปฏิบัติต่อพนักงานอย่างยุติธรรมการรักษาสัญญา การให้กำลังใจและความสนใจในความกินดีอยู่ดีของพนักงาน

๕. ความพึงพอใจกับการพัฒนาตนเอง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรของพนักงาน การมีส่วนร่วม ความภาคภูมิใจในองค์กร ความรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่มีคุณค่าและความก้าวหน้าในงาน นอกจากนี้ Friedlander and Pickle ยังวัดความมากน้อยของความพึงพอใจของเจ้าพนักงานที่

มีต่อองค์การ ซึ่งส่วนใหญ่มีวัดได้จากผลกำไรด้านการเงิน (Profitability) ในรอบ ๑๐ ปีที่มีผ่านมาเมื่อเทียบกับจำนวนชั่วโมงการทำงานที่เจ้าของให้กับกิจการนั้น

๓. การวัดประสิทธิผล

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (๒๕๓๙ : ๕) กล่าวว่าประสิทธิผลคือ ขอบเขตของการที่โครงการนั้นได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งผลประโยชน์ข้างเคียงอื่น ๆ ประสิทธิภาพนั้นไม่สามารถวัดผลประโยชน์ตอบแทนที่ตั้งเป็นตัวเงินได้ (Intangible Benefit) แต่วัดระหว่างผลลัพธ์กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังสมการ

$$\text{ประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลลัพธ์}}{\text{วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้}}$$

นอกจากนี้ยังมีการวัดประสิทธิผล โดยการวัดต้นทุนประสิทธิผล (Cost Effectiveness) หรือการนำประสิทธิผลมาเทียบกับต้นทุน ในการประเมินผลโครงการเป็นการนำหลักวิชาเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ (สมชาย ดุรงค์เดช, ๒๕๔๒ : ๓๖) และศึกษาว่า วิธีใดลงทุนน้อยกว่าก็แสดงว่ามีต้นทุนประสิทธิผลดีกว่า หรือศึกษาโดยเทียบต้นทุนเท่ากันดูว่าวิธีใดประสิทธิผลสูงกว่าก็แสดงว่ามีต้นทุนประสิทธิผลดีกว่า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ได้ดี

การประเมินอัตราส่วน ค่าใช้จ่ายประสิทธิผล มีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างมาก เพราะเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้มีการเปรียบเทียบงานที่มีประสิทธิผล แต่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดและมีคุณภาพประโยชน์มากขึ้นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผล หรือการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายประสิทธิผล เนื่องจาก

- ๑) ความจำเป็นของทรัพยากรที่มีจำกัด
- ๒) ทุกสิ่งไม่สามารถจัดหาโครงการได้ทุกโครงการ
- ๓) ความจำเป็นจะต้องเลือกระหว่างวิธีการจัดทำโครงการต่าง ๆ กัน ด้วยวัตถุประสงค์และราคาต่างกัน
- ๔) การวางแผนหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ สามารถจัดทำได้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลซึ่งถึงผลตอบแทนที่เป็นประโยชน์ได้อย่างชัดเจน
- ๕) สามารถทำนายบอกผลประโยชน์ต่าง ๆ ของโครงการที่จัดทำขึ้นได้อย่างค่อนข้างชัดเจน รวมทั้งคาดคะเนถึงผลเสียต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการจัดทำและบริหารโครงการ และ
- ๖) ทำให้เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ความสำเร็จและต้นทุนของแต่ละโครงการในแต่ละสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์การวัดประสิทธิผล (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, ๒๕๔๒ : ๕๑) ซึ่งวัดได้จากประสิทธิผล = ผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการวัตถุประสงค์ที่กำหนด

จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินผลลัพธ์ ได้แก่ การศึกษาว่า ผลลัพธ์ที่ปรากฏบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด การประเมินประสิทธิผลไม่ได้สนใจว่า โครงการจะดำเนินไปตามกระบวนการที่วางแผนไว้หรือไม่ แต่มุ่งที่จะวัดผลลัพธ์ ซึ่งปรากฏในสภาพแวดล้อมเมื่อโครงการเสร็จสิ้นเป็นประการสำคัญ ประสิทธิภาพมักตีความให้หมายถึง การบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่การประเมินผลลัพธ์ได้มองไปไกลถึงผลลัพธ์อื่น ๆ เช่น ผลลัพธ์ทางอ้อม ผลลัพธ์ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบด้วยความศรัทธาและเต็มใจเพื่อผลสำเร็จของงานซึ่งประโยชน์

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๑. ความหมายของการมีส่วนร่วม

บรรจง กนะกาศัย (๒๕๔๐ : ๑๑) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อดำเนินการพัฒนาหรือและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อบรรลุการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

อาภรณ์ ช่างเกวียน (๒๕๔๐ : ๒๕) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคลหรือคนที่เห็นพ้องต้องกันร่วมรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อพัฒนาแลกเปลี่ยนให้ไปในทิศทางที่ต้องการโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การ

ชูลีภรณ์ ฉิมเจริญ (๒๕๔๔ : ๑๑) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมรรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนร่วมในลักษณะต่อไปนี้

๑. ร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
๒. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือความต้องการของชุมชน
๓. ร่วมวางนโยบายหรือวางแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
๔. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
๕. ร่วมจัดหาปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
๖. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
๗. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
๘. ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชน และรับบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

บราวเลีย (Brownlea, ๑๙๘๗ : ๒๑) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง การได้รับความยินยอมให้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ การเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล หรือการที่บุคคลหนึ่งที่ได้รับการปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ

เบียร์เลย์ (Bearley, ๑๙๙๐ : ๒๘) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็น กระบวนการของความร่วมมือกัน (Collaborative Process) และเป็นรูปแบบหนึ่งของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ซึ่งจะต้องมีความเกี่ยวพันกันกับกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) การแบ่งปันอำนาจหรือการใช้อำนาจร่วมกันระหว่างบุคคล

กล่าวสรุปความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมที่มีลักษณะของการพัฒนาจากข้างล่างโดยประชาชนทั้งระดับปัจเจกบุคคลหรือในระดับกลุ่ม รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด มีความเกี่ยวข้องมีความรู้สึกผูกพันทั้งทางจิตใจและอารมณ์โดยการเข้าร่วมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนกระบวนการของการพัฒนาในช่วงเวลาที่ถูกต้องเหมาะสม ประชาชนมีความรับผิดชอบที่เกิดจากความเชื่อไว้วางใจและต้องเป็นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

๒. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น ได้มีผู้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ในหลายลักษณะ กล่าวคือ

สมาคมสาธารณสุขอเมริกัน (American Public Health Association, ๑๙๘๓ : ๓๕) ได้ให้ความหมายระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

ระดับการตัดสินใจ คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง

ระดับการร่วมมือ คือ การที่ประชาชนเข้ามาให้ความร่วมมือในแผนงานที่เริ่มโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชาชนในด้านเวลา ทรัพย์สินและแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ เป็นการมีส่วนร่วมที่ถือได้ว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ระดับการใช้ประโยชน์ คือ การที่ประชาชนยอมรับและได้ใช้ประโยชน์จากบริการที่วางโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับยอมรับบริการเท่านั้น

ในขณะที่ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (๒๕๓๕ : ๑๒๓) ได้กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับการให้ความช่วยเหลือของรัฐแก่ประชาชนในชนบท ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับสูง ประชาชนมีความพร้อมมากระดับของการช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่ประชาชนกลุ่มนี้จะมีน้อยมาก มีเพียงการให้คำปรึกษาแนะนำหรือการให้ความช่วยเหลือด้วยการเป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการเท่านั้น

การมีส่วนร่วมในระดับกลาง ประชาชนมีความพร้อมอยู่ในระดับกลาง การช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่ประชาชนจะอยู่ในระดับปานกลาง คือ การช่วยเหลือสนับสนุนบ้าง

การมีส่วนร่วมพัฒนาในระดับต่ำ ประชาชนมีความพร้อมในการพัฒนาน้อยมาก ระดับการช่วยเหลือของรัฐที่ให้แก่ประชาชนกลุ่มนี้จะมีมาก รัฐต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปคลุกคลีกับชนบท เพื่อกระตุ้นและเร่งรัดให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมทุกวิถีทางอย่างครบวงจร

สรุปได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาชุมชนนั้น คือ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดทุกขั้นตอน

๓. ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (๒๕๒๗ : ๑๐) ได้กล่าวถึงขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา ๔ ขั้น คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและหาสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ส่วน บัณฑูร อ่อนดา (อ้างถึง เฉลียว บุรีภักดีและคนอื่น ๆ, ๒๕๔๕ : ๑๑๖) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ขั้นมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนการ กำหนดความต้องการของชุมชนละมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ ๒ ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและ แหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ ๓ ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมใน การสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ ๔ ขั้นมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ ๕ ขั้นมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

และแนวคิดของบัณฑูร อ่อนดา สอดคล้องกับ อคิน รพีพัฒน์ (๒๕๓๙ : ๔๙) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการพัฒนาไว้ ๕ ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นพบปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ ๒ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ ๓ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ ๔ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ ๕ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

สรุปได้ว่าการศึกษาระดับขั้นที่ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถ นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ได้ดังนี้

ร่วมคิด หมายถึง การที่ผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมประชุม พุดคุยหรือเกี่ยวกับปัญหาความต้องการ การวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุของปัญหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและ วางแผนแก้ปัญหา

ร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อมีการปรึกษาหารือแล้วให้มีโอกาสเลือกตัดสินใจใน ทางเลือกตามระบอบประชาธิปไตยที่มีอยู่ที่เห็นว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุดเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวม โดยอาศัยข้อมูลในการตัดสินใจ

ร่วมวางแผน หมายถึง การเข้าร่วมในการวางแผนงาน โครงการ กิจกรรมในการ แก้ไขปัญหาซึ่งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ผ่านการประมวลและวิเคราะห์แล้วโดยการเข้าร่วมวางแผนใน กิจกรรม โครงการพัฒนาต่าง ๆ

ร่วมปฏิบัติ หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานและโครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนในช่วงเวลาที่กำหนด

ร่วมประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการพัฒนาหรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงผลดี – ผลเสีย ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานว่าจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้สนองต่อชุมชนหรือค้นหาแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

๔. ปัญหาการมีส่วนร่วม

ปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการได้มีผู้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจทำให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ดังนี้

Rapkin (๑๙๗๙ : ๒๒๕) ได้ชี้ว่าอุปสรรคได้เกิดขึ้นหลายประการในด้านประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน ได้แก่ ด้านประสบการณ์ เวลา ความขัดแย้งของวัตถุประสงค์ในแง่ของผลประโยชน์ ตลอดจนปัญหาที่ว่า ใครควรจะเป็นตัวแทนของชุมชนแต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมจะเป็นสิ่งใหม่และเป็นประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา ส่วน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (๒๕๓๐ : ๖๔ – ๖๕) ได้กล่าวถึงปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า ประชาชนบางครั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพราะเกิดจากความเกรงใจหรือการถูกบีบบังคับจากผู้มีอำนาจหรือภาครัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นบ้าง มิใช่เพียงใช้แรงงานอย่างเดียว เจ้าหน้าที่ของรัฐเองได้ครอบงำและกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาเองส่งผลให้ประชาชนปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมในการพัฒนาของระบบราชการไม่ได้ จึงเกิดความล้มเหลวเพราะแนวทางการพัฒนามีการวางแผนมาจากเบื้องบนมาก่อนนั่นเอง ในขณะที่ ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ (๒๕๔๓ : ๑๖๘ – ๑๗๐) ได้สรุปปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายและองค์กรของรัฐซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ระดับนโยบาย โครงสร้างทางการบริหาร โครงสร้างทางสังคม พบว่า

๑.๑ นโยบายของรัฐไม่เอื้อต่อการพัฒนา

๑.๒ อำนาจในการตัดสินใจรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง ไม่ได้กระจายอำนาจให้แก่

ประชาชน

๑.๓ โครงสร้างอำนาจทางการเงิน การบริหาร และระบบเศรษฐกิจอยู่ในกลุ่ม

นายทุน

๒. ระดับปฏิบัติ พบว่า เจ้าหน้าที่ไม่มีความเข้าใจ และไม่มีทักษะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เจ้าหน้าที่ไม่มีจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน และไม่มีความสะดวกที่จะทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ขาดการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ความล่าช้าในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ขาดการประสานงานและระบบการติดตามประเมินผล ส่วนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชนสามารถแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มผู้นำ พบว่า

๑.๑ ผู้นำไม่มีความเข้มแข็งจึงทำให้ชาวบ้านขาดความเชื่อถือและศรัทธา

๑.๒ ผู้นำครอบงำความคิดเห็นของชาวบ้าน

๑.๓ การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนของผู้นำ

๒. กลุ่มประชาชนทั่วไป พบว่า ชาวบ้านมีภาวะด้านการประกอบอาชีพ ด้านครอบครัว และด้านสุขภาพร่างกาย ชาวบ้านขาดทุนทรัพย์ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ชาวบ้านเกิดความขัดแย้งกันในด้านความคิดเห็นและผลประโยชน์ ทำให้ขาดความสามัคคีและเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก ชาวบ้านมีความเห็นไม่ตรงกัน ชาวบ้านขาดการศึกษา ขาดความรู้ด้านวิทยาการต่าง ๆ ชาวบ้านขาดความเชื่อมั่นและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ชาวบ้านไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ในส่วนของการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาพบปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ขาดความเชื่อมั่นในการเสนอโครงการ ไม่กล้าแสดงออก ซึ่งอาจมาจากสาเหตุของการขาดโอกาส ขาดความรู้ และขาดประสบการณ์ในงานพัฒนา หรืออาจมาจากสาเหตุผู้เข้าร่วมประชุมฝ่ายชายไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น สตรีมีภารกิจทั้งในและนอกบ้าน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง ด้านการเมือง ขาดการกระจายอำนาจ ระบบการเมืองถูกควบคุมโดยคนกลุ่มน้อย ด้านเศรษฐกิจ กระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิตอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม กลไกของรัฐควบคุมระบบเศรษฐกิจอย่างเข้มงวด ขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากร ด้านสังคมและวัฒนธรรม การแบ่งแยก เชื้อชาติ ภาษา เพศและอายุ ความไม่รู้อันเกิดจากการไร้การศึกษา คนยากจนตกอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ การครอบงำของผู้นำและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

ส่วน อำนาจ อนันตชัย (๒๕๓๑ : ๑๔๑ - ๑๔๒) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ประการ คือ อุปสรรคด้านโครงสร้าง อุปสรรคด้านการจัดการ อุปสรรคด้านประชาชนและอุปสรรคด้านสถานการณ์

สรุปได้ว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนจะขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนด ๔ ประการ คือ ปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยทางด้านการจัดการ ปัจจัยด้านประชาชนและปัจจัยทางด้านสถานการณ์ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

นเรศ สงเคราะห์สุข (๒๕๔๑ : ๑๑๓ - ๑๑๔) ได้สรุปประสบการณ์การทำงานที่ถือเป็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๒ ประการ คือ

๑. การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาดูงานระหว่างองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติจริง ถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม การพัฒนาผู้นำเครือข่ายเพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้และความสามารถที่มีอยู่จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถกระทำดังต่อไปนี้

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง และเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและองค์กรร่วมกัน จากประสบการณ์การทำงานในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องยึดหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้และหลักการพัฒนาผู้นำเครือข่ายโดยประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม โครงการและดำเนินงานต้องเป็นไปในรูปของกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการ

รับผิดชอบร่วมกัน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนร่วมกันปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมที่ปฏิบัติและต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมของชุมชน การเริ่มต้นควรอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาผู้นำเครือข่าย ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นของกระบวนการมีส่วนร่วมโดยนักพัฒนาร่วมกับประชาชนในชุมชน ปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ผิดสัญญากองทุนต่าง ๆ ในตำบลและประพฤติตนเป็นคนดีมีจริยธรรม และศีลธรรม (ไม่กินเหล้า เข้าบ่อน สำส่อนทางเพศเป็นกิจวัตร) มีสิทธิ์ขอรับสวัสดิการของชุมชนของคน อปต. ทุกโครงการ เช่น มีเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเบี้ยยังชีพผู้พิการ ทุนส่งเสริมอาชีพไร้ดอกเบี้ย อุดหนุนผู้ช่วยเหลือสังคมส่วนรวม อุดหนุนผู้มีรายได้น้อย ให้ทุนการศึกษา เอดส์ ฯลฯ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับคนในสังคม

๕. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๑. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (The Theory of Social Action)

รีดเดอร์ (Reeder, ๑๙๗๑ : ๙๒ – ๙๔) ได้อธิบายปัจจัยการกระทำของบุคคลไว้ว่าเป็นการที่บุคคลมีความเชื่อหรือไม่เชื่อในสิ่งนั้น ๆ ดังนั้น ในการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมของบุคคลในทุกเรื่อง เป็นผลมาจากความเชื่อหรือไม่เชื่อดังกล่าว และได้แบ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือไม่เชื่อเป็น ๓ ปัจจัย คือ ปัจจัยดึง (Pull Factors) ได้แก่ เป้าประสงค์ (Goal) คือ การกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ผู้กระทำจะกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว จะพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์นั้น ความเชื่อ (Belief Orientation) ความเชื่อเป็นผลที่มาจากที่บุคคลได้รับรู้และบุคคลจะเลือกรูปแบบพฤติกรรมบนพื้นฐานของความเชื่อที่ตนยึดมั่นอยู่ ค่านิยม (Value Standards) เป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือ เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตน ซึ่งบุคคลจะเลือกการกระทำที่สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนยึดมั่นอยู่ นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habits and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่คนกำหนดสืบต่อกันมา ถ้าละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย ดังนั้นการกระทำของบุคคลส่วนหนึ่งจึงสืบเนื่องมาจากแบบอย่างพฤติกรรมที่กำหนดมาแต่เดิม ปัจจัยผลัก (Push Factors) ได้แก่ ความคาดหวัง (Expectations) ในการเลือกกระทำพฤติกรรมของบุคคลส่วนหนึ่งจะขึ้นกับการคาดหวังและท่าทีของบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างด้วย ข้อผูกพัน (Commitment) การกระทำของบุคคลบางครั้งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เชื่อว่าเขาถูกผูกมัด หรือมีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ การบังคับ (Forces) บางครั้งบุคคลเกิดความไม่แน่ใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับก็จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้นเร็วขึ้น ปัจจัยเรื่องความสามารถ (Able Factors) ได้แก่ โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เป็นอยู่ขณะนั้น ช่วยให้มีโอกาสที่จะกระทำ ความสามารถ (Ability) คือ การที่บุคคลเชื่อว่าความสามารถของตนเองจะกระทำในเรื่องนั้น ๆ ได้สำเร็จ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมใด ๆ บุคคลนั้นจะพิจารณาความสามารถของตนก่อนทุกครั้ง การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าหรือเชื่อว่าจะได้รับสิ่งนั้น ๆ จากการแสดงพฤติกรรมออกมา

จากทฤษฎีการกระทำทางสังคมที่ได้กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่า การกระทำกระทำทางสังคมสามารถจูงใจและสนับสนุนให้ประชาชน กลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ร่วมกัน

๒. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structure Functional Theory)

พาร์สัน (Parson อ้างถึงใน ภูษงค์ กุลทลบุตร, ๒๕๒๘ : ๑๕๐ - ๑๕๕) ได้กล่าวถึงหน่วยของการกระทำในลักษณะที่บุคคลมีทางเลือกหลายทางในการเข้าหาเป้าหมาย (Voluntaristic Action) ในหน่วยของการกระทำ (Unit Act) ประกอบด้วย บุคคลหรือผู้กระทำ (Actor) การเข้าหาเป้าหมาย (Goal Seeking) วิธีการในการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีหลายวิธีการ (Alternative Means) สถานการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลจะต้องประสบ (Situation Conditions) เช่นลักษณะทางชีวภาพในตัวบุคคล สิ่งแวดล้อมภายนอกผู้กระทำจะถูกควบคุม โดยบรรทัดฐาน ค่านิยม และความคิดต่าง ๆ ทางสังคมซึ่งเข้าไปอยู่ในตัวผู้กระทำ นอกจากนี้ พาร์สัน ได้ขยายอธิบายหน่วยของการกระทำ (Unit Act) ขึ้นมาเป็นการอธิบายระบบสังคม (Social System) ระบบสังคมจะประกอบไปด้วยผู้ร่วมกระทำตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป หรือ ๒ หน่วยของการกระทำ ผู้ร่วมกระทำแต่ละคนจะมีบทบาท สถานภาพ วิธีการบรรลุเป้าหมายตลอดจนอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสถานการณ์และบรรทัดฐาน ค่านิยมรวมถึงความคิดต่างๆ นอกจากนี้แล้ว ผู้ร่วมกระทำในระบบสังคมยังมีลักษณะของการฝึกอบรม (Orientation) ติดตัวมาด้วยซึ่งลักษณะการฝึกอบรมดังกล่าวแบ่งได้เป็น ๒ แบบ คือ การฝึกอบรมในด้านอารมณ์ (Motivation Orientation) ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพลังงานในการเข้าร่วมการฝึกอบรมในด้านค่านิยม (Value Orientation) การฝึกอบรมในเรื่องค่านิยมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการรับรู้ในบรรทัดฐาน ตลอดจนแบบแผนความประพฤติต่าง ๆ ในการแสดงการกระทำระหว่างกันในระบบสังคมสำหรับการฝึกอบรมทั้ง ๒ แบบนี้จะเป็นลักษณะของการฝึกอบรมใน ๓ ด้าน คือ การรับรู้ (Cognitive) เช่น การรับรู้ในด้านความเชื่อแบบแผนความจริงจิงความอึดอ้อมใจ (Cathetic) เช่น ความรู้สึกสนิทสนมคุ้นเคย ความพอใจในการแสดงพฤติกรรมประเมิน (Evaluation) เช่น การประเมินหลักศีลธรรม จรรยา ตลอดจนสถานการณ์และผลสืบเนื่องของการกระทำในระบบสังคม และหน้าที่จำเป็น (Function Prerequisites) ในการขจัดปัญหาต่าง ๆ ของสังคมหน้าที่เหล่านี้มี ๒ กลุ่ม คือหน้าที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก (External and Internal) หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย และวิธีการเข้าสู่เป้าหมาย ซึ่งพาร์สัน เรียกว่า Instrumental และ Consumatory จากกลุ่มทั้งสองข้างต้น พาร์สัน ได้แยกหน้าที่จำเป็นออกเป็น ๔ ประการที่สำคัญ คือหน้าที่ในการปรับตัว (Adaptation) คือ หน้าที่ของโครงสร้างสังคมที่จะตอบสนองความต้องการอยู่รอดของสมาชิก เช่น การผลิต การจำหน่ายของสังคม เป็นหน้าที่ของสถาบันหน้าที่ในการขจัดปัญหาเกี่ยวกับเป้าหมายของสังคม (Goal Attainment) เป็นหน้าที่ในการวางเป้าหมาย ตลอดจนการทำให้บรรลุเป้าหมายของสังคม เป็นหน้าที่ของสถาบันการเมืองหน้าที่เกี่ยวกับปัญหาการบูรณาการ (Intergradation) เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวกับการตกลงร่วมกัน ความสอดคล้องกันของสมาชิกในสังคม เช่น สถาบันศาลยุติธรรม พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ สถาบันการแพทย์ ก็รวมอยู่ในหน้าที่นี้ด้วย ถึงแม้จะไม่โดยตรงก็ตามหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาแบบแผนและจัดความขัดแย้ง (Pattern Maintenance and Tension) หน้าที่ที่เป็นของสถาบันทางสังคม สถาบันครอบครัว สถาบัน การศึกษาที่จะขัดเกลาตลอดจนให้ความรู้เรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมแก่สมาชิกของสังคม

จากแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ สามารถสรุปได้ว่า การดำเนินงานกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนของประชาชนนั้น ข้อสมมุติฐานของทฤษฎีนี้สอดคล้องกับหลักการที่ว่า หากประชาชนภายในชุมชน แต่ละฝ่ายแต่ละกลุ่มของหมู่บ้าน/ตำบลได้กระทำบทบาทหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้างของกลุ่มแล้ว ก็น่าจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาชุมชนของหมู่บ้าน/ตำบลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (Theory of Social Psychology)

มาสโลว์ (Maslow, ๑๙๗๐ : ๙๐) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivation) ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการ และได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านี้ถูกจำกัดลำดับขั้นของความต้องการจากน้อยไปหามากเมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้ว ไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็คงอยู่และจะเป็นแรงขับ (Drive) ที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปในทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ มาสโลว์ ได้อธิบายว่า ความต้องการที่ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ ๕ ประการด้วยกัน เริ่มจากความต้องการพื้นฐานจนถึงความต้องการขั้นสูง (Hierarchical Need) ดังนี้ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Need) ถือเป็นความต้องการขั้นแรกสุด ความต้องการความปลอดภัย (Safety Need) ความต้องการความรัก (Love o Belong Need) ความต้องการการยกย่องนับถือจากคนอื่นหรือมีเกียรติในสังคม (Esteem Need) ความต้องการประสบความสำเร็จ (Self – Actualization Need) ต้องการแสดงความสามารถของตนเองให้ประจักษ์แก่ผู้อื่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ความต้องการของมนุษย์ในขั้นพื้นฐานจนถึงความต้องการในระดับสูง ๆ ของมนุษย์ จะเป็นแรงผลักดัน แรงขับเคลื่อนที่มีพลังสามารถผลักดันให้มนุษย์กระทำหรือแสดงพฤติกรรมออกมา ทั้งในส่วนของการทำงานหรือพฤติกรรมของบุคคลและพฤติกรรมทางสังคม เช่น การกระทำหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เพราะบุคคลหรือประชาชนมีความสามารถและมีความต้องการที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน เพื่อมุ่งหวังพื้นฐานแห่งความต้องการของมนุษย์คือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน บุคคลหรือผู้กระทำซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมมีความสมัครใจที่เข้าไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมนั้นโดยที่ผู้กระทำ แต่ละคนจะมีบทบาทสถานภาพและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้กระทำรู้จักควบคุมสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกจุดมุ่งหมาย และวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น ๆ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้กระทำที่แสดงการกระทำ เพื่อต้องการรางวัลหรือหลีกเลี่ยงการลงโทษและความรู้สึกภายในตัวบุคคลที่แสดงออกมาเป็นการกระทำ ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่บุคคล ผู้วิจัยจะทำการไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม/องค์กรชุมชน

๑. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม/องค์กรชุมชน

๑.๑ ความหมายของกลุ่ม/องค์กรชุมชน

ประเวศ วะสี และ โอวาส สุทธานารักษ์ (อ้างถึงใน เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ, ๒๕๔๕ : ๘๑ – ๘๒) กล่าวว่า “กลุ่มหรือองค์กรชุมชน (Group of Community Organization) ถือเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนเพราะองค์กร คือ รูปแบบของการรวมตัวทางสังคมทำให้เกิดอำนาจทางสังคมที่จะต้องถ่วงดุลกับอำนาจรัฐและอำนาจเงิน” เป็นการรวมตัวกันของชาวบ้านตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป ซึ่งมีชื่อเรียกกันได้หลายอย่าง เช่น องค์กรชุมชน องค์กรประชาชนองค์กรชาวบ้าน หรือกลุ่มสนใจ กลุ่มเป็นการรวมตัวของประชาชนในหมู่บ้านหรือตำบลของกลุ่มตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เพื่อดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเอง หรือสนองวัตถุประสงค์ของทางราชการหรือหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนกลุ่มที่จัดตั้งอาจเป็นการจัดตั้งอย่างไม่เป็นทางการไม่มีกฎหมาย

รองรับ แต่อาจมีระเบียบทางราชการหรือระเบียบของกลุ่มที่จัดทำขึ้นเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่เป็นทางการ ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีกฎหมายรองรับเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลแล้วแต่กรณี (ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ, ๒๕๔๓ : ๒๕๘) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ “กลุ่ม” ว่าเป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ร่วมกันกระทำการใดสิ่งหนึ่ง (หรือหลายสิ่ง) เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามที่กลุ่มปรารถนา การรวมพลังนี้อาจมองได้ ๒ ประการ คือ

ประการแรก รวมพลังเพื่อต่อรอง เรียกร้อง ขอรับความช่วยเหลือจากภายนอก

ประการที่สอง รวมพลังเพื่อต่อรองดำเนินการด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อการแก้ไขปัญหาของตน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มหรือองค์กรชุมชนในการพัฒนาชุมชนนั้นลักษณะของการรวมตัวของกลุ่มต้องเกิดจากบุคคลในชุมชนที่มีปัญหาหรือความต้องการบางอย่างที่คล้ายคลึง ซึ่งการมาร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนทำให้เกิดพลังในการผลักดันหรือต่อรองเพื่อแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ได้หมดสิ้นไป ทั้งนี้เพราะการพัฒนาชุมชน ในลักษณะของการรวมตัวด้วยระบบกลุ่มนั้น เป็นการนำเอาบุคคลในชุมชนเข้ามารวมตัวกันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีผลที่ก่อให้เกิดความสามารถในการพัฒนา กลุ่มจึงมีอิทธิพลเหนือบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกลุ่มที่มีการรวมตัวเกิดความเข้มแข็งก็จะสามารถทำให้เกิดพลังในการต่อรอง เพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งเสริมสร้างความเสมอภาค ความมั่นคงในชุมชน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อให้กลุ่มประชาชนภายในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ให้หมดสิ้นหรือเบาบางลง โดยส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนของตนมากที่สุด

๑.๒ องค์ประกอบของกลุ่ม/องค์กรชุมชน

Reeves (๑๙๗๐ : ๓๓๑ - ๓๓๔) กล่าวถึง องค์ประกอบของกลุ่มไว้ดังนี้

๑. กลุ่มมีผู้นำที่ดี
๒. สมาชิกมีความเต็มใจทำงานเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย
๓. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ทำได้จริงมีความสอดคล้องกับความสามารถของผู้นำและสมาชิก รวมทั้งต้องมีความร่วมมือกันและกันภายในกลุ่มเป็นอย่างดี
๔. สมาชิกมีความสนใจในกิจกรรมของกลุ่มอย่างแท้จริง
๕. กลุ่มมีการตัดสินใจที่เป็นอิสระด้วยตนเอง
๖. ผู้นำและสมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและควบคุมการทำงานซึ่งกันและกัน

สุนทร พูนเอียด (๒๕๓๓ : ๓ - ๔) ให้ความหมายและลักษณะของกลุ่มซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบได้ ๔ ประการ คือ สมาชิกของกลุ่ม ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป กลุ่มแต่ละกลุ่มย่อมมีองค์ประกอบที่สำคัญคือบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปเป็นอย่างน้อย ถ้าไม่มีบุคคลแล้วกลุ่มจะเกิดขึ้นไม่ได้ บุคคลที่มาร่วมกันเป็นกลุ่มนี้อาจจะรวมกลุ่มด้วยความสมัครใจหรืออาจถูกบังคับให้เข้ามารวมกลุ่มก็ได้ สำหรับจำนวนของสมาชิกกลุ่มจะมากกว่า ๒ คนขึ้นไปเท่าไร ย่อมขึ้นอยู่กับประเภทหรือชนิดกลุ่มซึ่งจะส่งผลในเรื่องขนาดของกลุ่ม เช่น กลุ่มสามภรรยา กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มศาสนา กลุ่มการเมือง กลุ่มเหล่านี้ย่อมมีจำนวนสมาชิกและขนาดของกลุ่มแตกต่างกันออกไป วัตถุประสงค์ของกลุ่ม บุคคลที่เข้ามารวมกลุ่มย่อมมีจุดมุ่งหมายของตนและจะสมัครเข้าร่วมกับกลุ่มที่ตนเห็นว่า กลุ่มที่ตนเข้าเป็นสมาชิกสามารถสนองความต้องการได้ ซึ่ง

วัตถุประสงค์ร่วมกันของกลุ่มอาจจะเกิดจากแนวคิดอุดมการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีความเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน และสมาชิกเห็นว่า ถ้าไม่เข้าเป็นสมาชิกตนก็ไม่สามารถจะบรรลุถึงสิ่งที่ตนปรารถนาได้ กลุ่มแต่ละประเภทมักจะมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มอย่างแน่นอน เช่น กลุ่มทางการเมือง กลุ่มทางสังคม กลุ่มทางเศรษฐกิจ มีการปะทะสังสรรค์ บุคคลที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกย่อมมีการกระทำต่อกันในลักษณะของการติดต่อสื่อสารและเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การปะทะสังสรรค์จะก่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกและก่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ ในการคิดตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และมีแนวโน้มว่าถ้าสมาชิกมีโอกาสปะทะสังสรรค์กันมากเท่าไรก็ย่อมจะมีผลต่อการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของกลุ่มมากขึ้นด้วย สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม บุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มจะต้องรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และขณะเดียวกันสมาชิกคนอื่น ๆ ก็จะมีรู้สึกยอมรับว่าเขาก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มด้วย นอกจากความรู้สึกว่าต่างก็เป็นสมาชิกของกลุ่มแล้ว ยังร่วมปฏิบัติหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทตามที่ตนได้รับด้วย

ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ (๒๕๔๓ : ๒๕๕) กล่าวถึง องค์ประกอบของกลุ่มว่า จะต้องประกอบด้วย ๓ ประการ ดังนี้ สมาชิกซึ่งจะมีขนาดเท่าใดก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็นในการรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหา นั้น ๆ สิ่งสำคัญที่สมาชิกในกลุ่มพึงมีในสมาชิก ก็คือ คุณสมบัติบางอย่างที่มีความคล้ายคลึงกัน ความไว้วางใจกัน ความเชื่อมั่นหรือความมั่นใจในตนเองและกลุ่มและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน คณะผู้แทนที่มีความรู้ ความสามารถบางประการที่เหนือกว่าสมาชิก ซึ่งสมาชิกจะต้องไตร่ตรองพิจารณาและเสนอหรือเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่บางอย่างแทนตนเอง ซึ่งตนเองนั้นไม่สามารถกระทำได้ คณะจัดการเป็นคณะที่จะดำเนินการที่จะทำให้เกิดปัญหา ความต้องการของกลุ่มได้รับการดำเนินการแก้ไข ซึ่งในกลุ่มที่ขนาดเล็ก บุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นคณะจัดการ อาจจะเป็นผู้แทนบางคน หรือบางครั้งอาจจะเป็นสมาชิกบางคนก็ได้ที่จะมาทำหน้าที่นี้

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของกลุ่ม/องค์การชุมชน จะต้องประกอบด้วย สมาชิกของกลุ่มตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป (Plurality of Individuals) มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Common goal) มีการปะทะสังสรรค์ (Interaction) ระหว่างสมาชิก มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีการปฏิบัติในบทบาทหน้าที่เป็นอันเดียว (Common Role)

๑.๓ ประเภทของกลุ่ม/องค์การชุมชน

ประเภทของกลุ่มจะแบ่งออกเป็นกี่ประเภทนั้นขึ้นอยู่กับว่าได้ยึดอะไรเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง สุนทร พูนเอียด (๒๕๓๓ : ๑๔ - ๑๕) ได้แบ่งกลุ่มออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ การแบ่งกลุ่มโดยพิจารณาความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group หมายถึง กลุ่มที่มีความสนิทสนมมีความเป็นส่วนตัวและความสัมพันธ์เฉพาะหน้า ตัวอย่างของกลุ่มปฐมภูมิ เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มแบบนี้เป็นกลุ่มขนาดเล็กมีสมาชิกไม่มาก รู้จักกันดี และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มสมาชิกมีความสนใจกันเป็นส่วนตัว มีประสบการณ์ มีความคาดหวัง มีแผนการและการแก้ปัญหาาร่วมกัน การสนองตอบความต้องการทางจิตใจและอารมณ์เป็นหลัก กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันน้อย ไม่สนิทสนมร่วมกันอยู่ได้เนื่องจากมีผลประโยชน์ เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง การติดต่อสัมพันธ์กันมักจะเป็นทางการ เป็นการติดต่อที่เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวนสมาชิกมีมาก สถานภาพและบทบาทแตกต่างกัน ตัวอย่างของกลุ่มทุติยภูมิ เช่น กลุ่มพรรคการเมือง สมาคม ข้าราชการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มทางศาสนา การ

แบ่งกลุ่มโดยแบ่งตามลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะของกลุ่ม ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้ คือกลุ่มพวกเรา - พวกเขา ซึ่งพิจารณาตามลักษณะหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ที่แสดงว่าเป็นพวกเดียวกันหรือต่างพวกกัน กลุ่มลักษณะนี้จะใช้หลักความสัมพันธ์ทางสังคมขั้นพื้นฐาน ๒ ประการ คือ สมาชิกในกลุ่มจะจัดว่าใครเป็นพวกเดียวกับเขาหรือไม่ใช่พวกเดียวกัน และในกรณีถ้ามีการคุมคามขู่เข็ญไม่ว่าจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตามจากพวกอื่นจะทำให้ภายในกลุ่มมีการรวมตัวกันต่อต้านกับกลุ่มที่ตนคิดว่าเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มตน กลุ่มขนาดใหญ่ - กลุ่มคนส่วนน้อย กลุ่มคู่นี้พิจารณาจากลักษณะคุณสมบัติต่าง ๆ เป็นหลักโดยเฉพาะหรือคุณสมบัติทางวัฒนธรรมที่แสดงว่าเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่หรือเป็นของกลุ่มคนส่วนน้อย เช่น ภาษา ศาสนา การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ถ้าลักษณะคุณสมบัติทาง วัฒนธรรมหลัก ซึ่งจะได้รับการปฏิบัติจากบุคคลทั่วไปในสังคมแห่งนั้นก็เรียกกลุ่มบุคคลในสังคมแห่งนั้นว่า กลุ่มคนส่วนใหญ่ แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยหรืออพยพเข้ามาใหม่และจะมีสิทธิ เสรีภาพน้อยกว่าพลเมืองของรัฐมีวัฒนธรรมสำหรับประเพณีปฏิบัติเฉพาะกลุ่มของตนที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของกลุ่มคนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนส่วนน้อย กลุ่มสมัครใจ - กลุ่มไม่สมัครใจ โดยพิจารณาในด้านของความสมัครใจและไม่สมัครใจในการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม กลุ่มสมัครใจ คือ บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มโดยสมัครใจไม่มีการบังคับคือจะเป็นสมาชิกหรือไม่เป็นก็ได้ และเมื่อเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว อาจจะออกจากการเป็นสมาชิกก็ได้เช่นกัน เช่น กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มยูวเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน บางครั้งจึงเรียกกลุ่มแบบนี้ว่า กลุ่มแบบมีทางเลือก กลุ่มไม่สมัครใจ จะมีลักษณะและคุณสมบัติ คือ บุคคลจะไม่มีทางเลือกแม้ว่าจะไม่เต็มใจหรือไม่พอใจก็จำเป็นต้องเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มและเมื่อเข้าเป็นสมาชิกแล้วก็เป็นตลอดไปตลอดชีวิต จะออกจากการเป็นสมาชิกภาพไม่ได้ กลุ่มแบบนี้จึงเรียกว่า กลุ่มไม่มีทางเลือก กลุ่มระดับเดียวกัน - กลุ่มหลายระดับ กลุ่มคู่นี้พิจารณาจากลักษณะหรือคุณสมบัติแห่งการเข้าเป็นสมาชิกและประเภทของสมาชิกเป็นสำคัญ กลุ่มระดับเดียวกัน บุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกจะเป็นบุคคลประเภทเดียวกันหรือพวกเดียวกัน อาจจะเป็นด้าน อายุ อาชีพ หรือยศ กลุ่มแบบนี้ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มข้าราชการ สมาคมพ่อค้า กลุ่มนายทหาร กลุ่มหลายระดับ ผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกจะมีลักษณะหรือคุณสมบัติต่าง ๆ กันและผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มนี้มาจากบุคคลหลาย ๆ ประเภท ซึ่งแตกต่างกัน เช่น อาชีพ การศึกษา ยศ เพศ อายุ ต่างกันออกไป ได้แก่กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ เช่น พรรคการเมือง องค์การสหประชาชาติ กลุ่มชั่วคราว - กลุ่มถาวร กลุ่มคู่นี้พิจารณาโดยยึดระยะเวลาแห่งการรวมกลุ่มเป็นสำคัญ กลุ่มชั่วคราว เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมารวมกันเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจุดสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งมารวมกัน เมื่อได้ทำกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์แล้วหรือเลิกสนใจแล้วกลุ่มนี้ก็สลายตัวไป เช่น กลุ่มผู้ชน ผู้ฟัง กลุ่มผู้ประท้วง กลุ่มถาวร กลุ่มแบบนี้เกิดขึ้นจากการที่บุคคลรวมกันเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเวลานาน ๆ จนมีลักษณะเป็นการถาวร นอกจากนี้จะมีลักษณะทางสังคมและลักษณะทางการ การจัดกลุ่มหรือองค์กรเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ครอบครัว องค์การธุรกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

สมพันธ์ เตชะอธิก (ม.ป.ป. : ๖๗) ได้แบ่งประเภทของกลุ่ม/องค์กรชุมชนเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ ๑ องค์กรชุมชนแบบทางการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร มูลนิธิสมาคม ซึ่งมีลักษณะที่รัฐลงไปจัดตั้งและมีการจดทะเบียนกับภาครัฐ มีกฎหมาย กฎระเบียบรองรับและได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินกิจกรรมจากภาครัฐ ประเภทที่ ๒ องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ องค์กรที่ชื่อขึ้นต้นต่างๆ เช่น สมัชชา กลุ่ม คณะกรรมการ คณะทำงาน ชมรม เป็นการรวมตัวกันเองหรือมีองค์กรพัฒนาเอกชน

(อพข.) เข้าไปร่วมจัดตั้ง มีกฎระเบียบที่สร้างขึ้นเองส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ในขณะที่ บัณฑิต อ่อนดา (๒๕๓๓ : ๘๘ - ๙๐) ได้จัดแบ่งประเภทของกลุ่มจากประสบการณ์ของโครงการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในงานพัฒนาเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่มีโครงสร้างแบบง่าย ๆ และ กลุ่มที่มีโครงสร้างแบบซับซ้อน กลุ่มที่มีโครงสร้างแบบง่าย ๆ กลุ่มกิจกรรมประเภทนี้จะมีประธานและรอง ประธาน หรือหัวหน้ากลุ่มกับรองหัวหน้ากลุ่ม สมาชิกกลุ่มทุกคน จะร่วมกันคิดร่วมกันวางแผนกิจกรรม และร่วมกันทำกิจกรรมบางอย่างของกลุ่ม ลักษณะของกลุ่ม คือ ๑) สมาชิกมีทรัพย์สินและงานของตนเอง ส่วนหนึ่ง แต่มีกิจกรรมทำร่วมกันเป็นกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง ๒) สมาชิกเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกันและทำ กิจกรรมร่วมกันกลุ่มที่มีโครงสร้างซับซ้อน กลุ่มกิจกรรมประเภทนี้ จะเป็นกลุ่มที่มีรูปแบบโครงสร้างอยู่แล้ว กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่มีกฎเกณฑ์ วัตถุประสงค์ คณะกรรมการ และกิจกรรม รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของ สมาชิก และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งมีหลายฝ่าย เช่น กลุ่มเกษตรกรรายย่อยมีความ ต้องการแก้ไขปัญหาบางประการ เช่น ปัญหาขาดแคลนข้าว จึงมีการจัดตั้งธนาคารข้าวขึ้น และมีความ ต้องการการออมทรัพย์เพื่อการลงทุนบางอย่าง จึงตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น ในกรณีที่กลุ่มมีโครงสร้างซับซ้อน ชัดเจน กลุ่มสามารถทำกิจกรรมบางอย่างตามโครงสร้างได้ แต่จะต้องได้รับการพัฒนาต่อไป ทั้งในด้าน บทบาทหน้าที่ของกรรมการแต่ละฝ่าย เช่น ได้รับการอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้ทางกลุ่มแล้วสามารถจะ ไปกระตุ้นให้พัฒนากลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาประเภทของกลุ่ม/องค์กรชุมชน สามารถสรุปได้ว่า ประเภทของกลุ่ม/ องค์กรชุมชน ในการทำงานพัฒนาหรือเสริมสร้างการรวมกลุ่มนั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงประเภทของกลุ่ม เพื่อช่วยให้เข้าใจที่มาและลักษณะของกลุ่ม ซึ่งในการทำงานด้วยระบบกลุ่ม คือ การนำเอาบุคคลใน ชุมชนให้เข้ามารวมกันเป็นกลุ่ม อันทำให้เกิดพลังความสามารถ เพราะกลุ่มมีอิทธิพลเหนือบุคคล ถ้าหาก กลุ่มมีความเข้มแข็ง ก็จะสามารถสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาชุมชน ประเภทของกลุ่ม/องค์กร ชุมชนที่เหมาะสมและมีความสำคัญต่อการพัฒนา ก็คือ ประเภทของกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของ บุคคลใน ชุมชนที่ไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนบ้าน

๑.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

ทฤษฎีสานาม (Field Theory) ของ Kurt Lewin (อ้างถึงใน พะยอม วงศ์สาร ศรี, ๒๕๓๑ : ๑๒๕) ซึ่งมีแนวคิดพอสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรม เป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกใน กลุ่มโครงสร้างของกลุ่มเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกันการรวมกลุ่มแต่ละครั้ง จะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดยเป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบการกระทำ ความรู้สึก และความคิด องค์กรประกอบต่าง ๆ ในการรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะก่อให้เกิดโครงการสร้างของกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกัน ออกไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันพยายามช่วยกันทำงาน การที่ บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำ ให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มให้เป็นไปด้วยดีทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์

Weber.n.d. (อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ สุภานันท์, ๒๕๔๐ : ๒๖) ได้ศึกษาเรื่อง การกระทำของมนุษย์ (Human Action) โดยให้คำจำกัดความของการกระทำว่า เป็นพฤติกรรมทั้งที่ เปิดเผยและลึกลับ ซึ่งบุคคลผู้กำหนดให้มีความหมายส่วนตัวและการกระทำทางสังคม นั้นมี ๔ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ การกระทำที่มีเหตุผล เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมในอัน

ที่บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

ขั้นที่ ๒ การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสม เช่น การกระทำเพื่อจะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อมการกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้าน จริยธรรม ศาสนา และทางศีลธรรมเพื่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

ขั้นที่ ๓ การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง โดยยึดเอาแบบอย่างที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตเป็นหลัก ในพฤติกรรมกรกระทำตามประเพณีไม่คำนึงถึงเหตุผล

ขั้นที่ ๔ การกระทำที่แฝงด้วยเสน่ห์ห้หา เป็นการกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์ และความผูกพันทางจิตระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ การกระทำเช่นนี้ไม่คำนึงถึงเหตุผลอื่นใดทั้งสิ้นนอกจากเรื่องส่วนตัว

ส่วน Parsons (อ้างถึงใน จีระพรณ กาญจนจิตรรา, ๒๕๓๐ : ๕ - ๑๖) อธิบาย ถึงการกระทำของมนุษย์ในลักษณะที่สามารถไปปรับใช้กับสังคมทั่ว ๆ ไป โดยกล่าวว่า การกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ ประการ ได้แก่

ประการที่ ๑ บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

ประการที่ ๒ ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่

ประการที่ ๓ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่โดยวัฒนธรรมนี้ จะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจ และระบบค่านิยมของบุคคล ซึ่งปัจจัยทั้ง ๓ ประการนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสามารถผลักดันให้เกิดการกระทำของบุคคลขึ้นมาได้

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การที่บุคคลมารวมกลุ่มกันต้องมีการจัดโครงสร้างของกลุ่มโดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่เพื่อการกระทำต่อกัน บุคคลภายในกลุ่มต้องมีการปรับตัวในส่วนของพฤติกรรมที่แสดงออกมาต้องให้เกิดความสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม เพื่อสามารถร่วมกันดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มตามที่กลุ่มต้องการ

กระบวนการ AIC

AIC (Appreciation Influence Control) เป็นกระบวนการหรือเทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

กระบวนการ AIC ได้พัฒนาตามแนวคิดของสถาบันเอกชนชื่อ Organization for Development : an International Institute (ODII) ตั้งขึ้นโดย Ms.Turid Sato and Dr.William E.Smith เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาชุมชนและสามารถนำมาประยุกต์สำหรับการประชุมระดมความคิดของสมาชิกในชุมชนบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค ความรัก เป็นกระบวนการที่นำเอาคนมาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา (อรพินท์ สฟโชคชัย, ๒๕๓๘ : ๑๓)

ธนพรณ ธาณี (๒๕๔๐ : ๙๑) กล่าวว่า กระบวนการ AIC สามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมสำหรับการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านและการกำหนดแผนปฏิบัติและยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการระดมความคิดเห็นและขั้นตอนที่จะรวมความคิดและความต้องการไว้ในแผนได้ เทคนิค AIC เป็นวิธีการประชุมระดมความคิดที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถระดมความคิดได้มีส่วนร่วมอย่างเป็น

ประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้เข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้ที่ระดมความคิดทุกคน

ส่วน โสภิต สวรรณะ (๒๕๔๑ : ๑๑๘) ได้ให้ความหมายของกระบวนการ AIC ในเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้

A : Appreciation หมายถึง การสร้างความเข้าใจระหว่างชาวบ้านด้วยกัน

I : Influence หมายถึง การสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างชาวบ้านด้วยกัน

C : Control หมายถึง การสร้างแผนปฏิบัติการร่วมกันระหว่างชาวบ้านด้วยกัน

และให้ความหมาย AIC ว่าเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้ชาวบ้านทุกหมู่เหล่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาหมู่บ้านของตนอย่างแท้จริง ในขณะที่ รัตนะ บัวสนธ์ (๒๕๔๓ : ๑๘ - ๑๙) ได้ให้ความหมายของ AIC ไว้ว่า

A มาจาก Appreciation หมายถึง รับรู้ เห็นคุณค่า เข้าใจ สนใจและชื่นชมยกย่อง

A : Appreciation คือ การทำให้ทุกคนให้การยอมรับและชื่นชม (Appreciate) คนอื่นโดยไม่รู้สึกรู้สีกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์

ในกระบวนการขั้นนี้ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูดว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึกตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามที่เป็นจริง เมื่อทุกคนแสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้ทุกคนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข ความอดทนและเกิดพลังร่วมขึ้นในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน

I มาจาก Influence หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ การส่งผลกระทบต่อ I : Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนด วิธีการสำคัญ หรือ “ยุทธศาสตร์” (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุ “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (Shared Ideal) ของกลุ่ม (ที่มาประชุม) ได้อย่างดีที่สุดในขั้นนี้ทุกคนยังมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่าวิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุ “วิสัยทัศน์ร่วม” หรือ “อุดมการณ์ร่วม” นั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

เมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นแล้วจะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แยกแยะและพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ

C มาจาก Control หมายถึง การจัดการ การควบคุม C : Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการหรือแผนดำเนินงาน” (Action Plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไรมีเป้าหมายอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินการดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีงบประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้ว่าจสรุปได้ว่าแผนปฏิบัติการหรือแผนดำเนินงานควรประกอบด้วย

๑. โครงการ (มาตรการ) (ทำอะไร)
๒. หลักการและเหตุผล (ทำไมต้องทำ)
๓. เป้าหมายหรือผลที่มุ่งหวัง (ทำเพื่อให้ได้ผลอะไร)
๔. วิธีการดำเนินการ (ทำอย่างไร)

๕. กำหนดเวลา (ทำเมื่อใด)
๖. ค่าใช้จ่ายและแหล่งเงิน (จะใช้เงินเท่าไร เอามาจากไหน)
๗. ประมาณการรายรับ (ถ้ามี) (จะมีรายรับด้วยหรือไม่ คาดว่าจะได้เท่าไร)
๘. ผู้รับผิดชอบ (ใครเป็นผู้รับผิดชอบ ดูแลแต่ละกิจกรรม)
๙. ผู้ให้ความร่วมมือ (ใครจะต้องเข้ามาให้ความร่วมมือ)
๑๐. อื่น ๆ (มีประเด็นอื่น ๆ ที่ควรจะนำพิจารณาเพิ่มเติม)

โสภณ สุวรรณะ ได้ให้ความหมายของกระบวนการ AIC ในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลียว บุรีภักดีและคนอื่น ๆ (๒๕๔๕ : ๑๓๐ - ๑๓๒) ที่ได้เสนอแนวทางของกระบวนการ AIC ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผน การพัฒนาการสร้างทีมงาน การสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้งไว้ ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างความรู้ (Appreciation) เป็นขั้นตอนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการทำให้ทุกคนให้การยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกรู้สีกหรือแสดงการต่อต้านวิพากษ์วิจารณ์เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงความคิดเห็นและรับฟัง หาข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ

๑) การวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านในปัจจุบัน

๒) การกำหนดอนาคตของหมู่บ้านว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในทิศทางใด

ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence) เป็นขั้นตอนการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด ในขั้นตอนนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็น่ววิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วม ดังนั้นในขั้นตอนนี้ เป็นการหาแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน และหาเหตุผลเพื่อจัดลำดับความสำคัญตามความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ

๑) การคิดโครงการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒) การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ โดยแยกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. กิจกรรม/โครงการที่ชาวบ้านทำได้เอง

๒. กิจกรรม/โครงการที่ชาวบ้านทำได้เองบางส่วนโดยร่วมมือกับภายนอกทั้ง ความรู้ ทรัพยากร การจัดการ

๓) กิจกรรม/โครงการที่สามารถขอจากภาครัฐ

ขั้นตอนที่ ๓ การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control) คือ การนำวิธีการสำคัญมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติอย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีเป้าหมายอย่างไร ใครรับผิดชอบ เป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใดจะมีรายได้จากการดำเนินการหรือไม่ ถ้ามีจะประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้แบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ

๑) การแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ

๒) การตกลงรายละเอียดในการดำเนินงาน กล่าวได้ว่า กระบวนการ AIC เป็นกระบวนการที่ระดมความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อช่วยกันวางแผนการพัฒนาชุมชน สามารถกระตุ้นการยอมรับของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน เพื่อปฏิบัติงานการพัฒนาของประชาชน

ก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตวิญญาณระหว่างกัน (A) การเรียนรู้จากของจริง (I) การจัดการและการควบคุมเพื่อให้การปฏิบัติงานพัฒนา (C) สำเร็จอย่างมี

ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

๑. แนวคิดในการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อยกระดับการครองชีพป้องกันการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนในชนบทกำลังเผชิญอยู่ การพัฒนาชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบททั่วประเทศด้วยเหตุที่การพัฒนาชุมชนนั้นครอบคลุมการพัฒนาสังคม ชุมชนและสาธารณูปโภคอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมอาชีพโดยพยายามช่วยเหลือประชาชนให้ตื่นตัวมาร่วมมือกับรัฐในการพัฒนาประเทศในส่วนที่ประชาชนจะช่วยให้ได้ การพัฒนาจึงถือได้ว่าเป็นกระบวนการการศึกษา (Education Process) ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่งในการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อผสมผสานร่วมกันพัฒนาประเทศในขั้นสุดยอด

๑.๑ ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนประกอบด้วยคำสองคำ คือ คำว่า พัฒนา กับ ชุมชน ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของแต่ละคำไว้ดังนี้ คำว่า “พัฒนา” (Development) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ ของไทยให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา แปลว่า ความเจริญเติบโตหรือก้าวหน้าส่วนพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับ Advance Learnen’s Dictionary of Current English ให้ความหมายของคำว่า Development ไว้ว่า Development หมายถึง ทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเติบโตหรือใหญ่ขึ้น ในขณะที่ สุนทรีย์ โคมิน ให้ความหมายของการพัฒนา คือ การพัฒนาในทุกด้านของความกินดีอยู่ดีของคน (Well – being of individual) ทางเศรษฐกิจ การเมือง และทางสังคมวัฒนธรรม (อ้างถึงใน สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ๒๕๔๓ : ๒) นอกจากนี้ เสถียร เหลืองอร่าม (๒๕๒๘ : ๑) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง สภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ส่งเสริมของเก่าหรือสภาพการณ์ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นสอดคล้องกับ Dr.Batten ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชนของอังกฤษให้ความหมายว่าการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น (Development is change for the better)

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายความว่า การพัฒนานั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง เป็นการเริ่มเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงในทางที่ดีขึ้นกว่าสภาพที่เป็นอยู่เดิมหรือคงไว้สิ่งเก่าที่ดีอยู่แล้ว ให้ดียิ่งขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ส่วนคำว่า “ชุมชน” (Community) ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (๒๕๒๕ : ๓) ได้ให้ความหมายของคำว่าชุมชนไว้ดังนี้ ชุมชน หมายถึง พื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคนและหมายความถึงกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นโดยมีความสนใจ มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและจุดหมายในการที่จะอยู่ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วน เสถียร เหลืองอร่าม (อ้างถึงใน ทวี ทิมชา ๒๕๒๘ : ๒) ให้ความหมายของคำว่าชุมชนไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มมนุษย์ กลุ่มหนึ่งที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอนและติดต่อกันมีการดำเนินชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียวกัน นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (๒๕๔๑ : ๑๓) ให้ความหมาย

ไว้ว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ชุมชน หมายความว่า กลุ่มคนจำนวนหนึ่งทางสังคมที่ใช้ชีวิตร่วมกันในบริเวณพื้นที่เดียวกัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน มีการดำเนินชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียวกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อนำคำสองคำมารวมกันเป็นพัฒนาชุมชน มีความหมายดังนี้ Dunham (๑๙๕๘ : ๓) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่ทันต่อความต้องการ โดยอาศัยการรวมกำลังของราษฎรในชุมชนในการช่วยเหลือตนเองร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยงานราชการหรือองค์กรอาสาสมัครอื่น ๆ นอกจากนี้ John Badcau (อ้างถึงใน จีรพรรณ กาญจนจิตรรา, ๒๕๒๐ : ๕) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการชนิดหนึ่งซึ่งช่วยให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถยืนมือออกมารับเอาบริการต่าง ๆ ของรัฐบาลซึ่งมีอยู่แล้วไปใช้ประโยชน์ ในขณะที่ Louis Miniclier (๑๙๕๖ : ๓) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งประชาชนในชุมชนนั้นได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติการก่อตั้งกลุ่มวางแผนในการแก้ไขปัญหาของเขา ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากองค์กรรัฐบาลหรือองค์กรอาสาสมัครสอดคล้องกับ ปรีชา กลิ่นรัตน์ (อ้างถึงใน ทวี ทิมชา, ๒๕๒๘ : ๓ - ๙) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนและควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจังพอจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงซึ่งสะท้อนออกมาในลักษณะของความเจริญเติบโต ความก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีระดับของกลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกันร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

๑.๒ ความมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนมีความมุ่งหมายสำคัญ ดังนี้

๑. มุ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนในชนบทที่ยังมีทัศนคติไม่ดีต่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดทัศนคติที่ดีต่องานพัฒนาชุมชนและการปฏิบัติงานของรัฐบาล
๒. สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาในหมู่ประชาชนให้มีความคิดเห็นกันต่องานพัฒนาชุมชน
๓. ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชนและการปกครองตนเอง
๔. ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันประสานประโยชน์แก่ชุมชน
๕. เพื่อพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ในการช่วยเหลือตนเองเพิ่มขึ้น

๑.๓ ลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชุมชน

มีดังนี้

๑. เป็นงานที่ประชาชนมีความคิดริเริ่มเองหรือบุคคลภายนอก เช่น ข้าราชการของรัฐมากระตุ้นยั่วยุให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม

๒. เป็นงานที่ยึดหลักการช่วยตนเอง พยายามที่จะใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองในชุมชน จะเป็นหมู่บ้านก็ดี ตำบลก็ดี ให้มีความสะดวกสบายกินดีอยู่ดีมีสุข เช่นเดียวกับชุมชนที่เจริญแล้วทั้งหลาย หากจะมีการช่วยจากภายนอกก็เป็น การช่วยเหลือเพียงเพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะช่วยตนเองได้ การช่วยเหลือตนเองนี้รวมถึงการวางแผน การลงมือกระทำ เพื่อแก้ปัญหาความต้องการของตนและชุมชน

๓. เป็นงานที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น โดยใช้การพัฒนา เปลี่ยนแปลงทางวัตุนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิต ซึ่งเมื่อคนมีคุณภาพเป็นคนเฉลียวฉลาดแล้วจะ ทำให้การพัฒนาอย่างอื่น เช่น วัตถุก็ย่อมจะเกิดตามมาซึ่งส่งผลให้ความเจริญเหล่านี้มีความยั่งยืน

๔. เป็นงานที่ใช้วิชาการให้การศึกษาระเบียบชุมชน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ คือสามารถพัฒนาคน กล่าวคือ จะต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ให้ทราบชีวิต จิตใจ สภาพชุมชนสิ่งแวดล้อม องค์การสถาบัน ปัญหาและอุปสรรค ความต้องการตลอดจนวิถีชีวิตของ ชุมชนนั้น ๆ แล้วดำเนินการแก้ปัญหาอุปสรรค สนองต่อความต้องการโดยวิธีให้การศึกษแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนวิธีการจัด ระเบียบชุมชนและการทำงานเป็นกลุ่ม ลักษณะสำคัญของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนต้องมี ลักษณะที่สำคัญ ๗ ประการด้วยกัน คือ

๑. การพัฒนาชุมชน คือ การทำให้คนที่อยู่ในชุมชนนั้นมีความเป็นอยู่ดี ขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนเข้ามาตัดสินใจดำเนินการพัฒนาด้วยตนเองบนพื้นฐานของความ สัมครใจและมีความรับผิดชอบที่จะช่วยตนเอง

๒. การพัฒนาชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือ หรือลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ดีขึ้น

๓. การดำเนินงานต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนโดย ทั้งนี้ หมายถึงกิจกรรมที่จะนำไปสู่การมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติจะต้องเป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วน ใหญ่มีความต้องการอยู่แล้ว และเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนพยายามกระตุ้นให้ ประชาชนเกิดความรู้สึกถึงความจำเป็นนั้นด้วย

๔. การพัฒนาชุมชนต้องใช้หลักการยั่วยุ เร่งรัด ส่งเสริมและสนับสนุน ให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มตลอดจนการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการพัฒนาโดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม ในการพัฒนาชุมชน

๕. รัฐบาลหรือหน่วยงานอื่นที่จะให้ความช่วยเหลือจะต้องพิจารณาให้ ความช่วยเหลือเฉพาะสิ่งที่เกินความสามารถที่ชุมชนหรือประชาชนจัดหาได้เอง เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุอุปกรณ์และเงินเท่าที่จำเป็น

๖. การพัฒนาชุมชนจะต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำหน้าที่ยั่วยุกระตุ้น ให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

๗. จะต้องมีความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกสาขา เพราะ

ปัญหาของชุมชนอยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การพัฒนาชุมชนเป็นการมุ่งพัฒนาในทุก ๆ ด้านไม่ใช่การพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

๑.๔ เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนและกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาชุมชน

๑.๔.๑ เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

ทวี ทิมชา (๒๕๒๘ : ๕) ได้กล่าวถึงเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

๑. เร่งการผลิตและเพิ่มรายได้ต่อครอบครัวในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม เป็นการสร้างความเสมอภาคในเรื่องการกระจายรายได้
๒. ปรับปรุงส่งเสริมการสร้างงานในชนบท เพื่อที่จะได้มีการใช้แรงงานได้เต็มที่แก้ไขปัญหาคนว่างงาน
๓. ปรับปรุงส่งเสริมด้านอนามัยและสาธารณสุข
๔. ส่งเสริมการศึกษาและอบรมเยาวชน
๕. ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน หมู่บ้าน
๖. ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๗. การควบคุมทรัพยากรธรรมชาติ การจัดสรรให้เป็นระเบียบด้วยความยุติธรรมที่สุด

๘. การสร้างโอกาสให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของอำนาจต่อรองสินเชื่อ ขลประทาน ตลอดจนเทคโนโลยีและบริการต่าง ๆ ที่รัฐพึงให้ประชาชนทุกด้าน

๑.๔.๒ กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาชุมชน

เป็นกระบวนการความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้การทำงานร่วมกัน โดยใช้ความพยายามร่วมกันเป็นกระบวนการความคิดที่ต้องอาศัยความร่วมมือแบบเบญจภาคี ซึ่งได้แก่องค์กรประชาชน ภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรเอกชน นักวิชาการ เข้ามาร่วมในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างพลังของแต่ละฝ่ายให้แข็งแกร่ง โดยการคิดและเรียนรู้กันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน มีการปฏิบัติอย่างจริงจังบนรากฐานของความรักความเมตตา โดยคำนึงถึงประชาชนเป็นศูนย์กลางโดยเปลี่ยนความเชื่อที่จะทำการพัฒนาเป็นส่วน ๆ โดยการนำเอามาผสมผสานกันเพื่อเป็นการพัฒนาความจริงมาจัดการไปพร้อม ๆ กัน โดยส่งเสริมให้มีส่วนร่วมของประชาชน นำประชาชนมาร่วมโครงการ กิจกรรมของหน่วยงานให้ประชาชนมีแผนการพัฒนาของตนเองและหน่วยงานเข้ามาทำงานร่วมกับประชาชนและการนำกิจกรรมที่หลากหลายของหน่วยงานมาผสมผสานโดยการค้นหาความคิดร่วมกันและทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้นให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกันสอดคล้องกับ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ได้ข้อเสนอกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา หรือทางความคิดใหม่สำหรับการพัฒนาชุมชน (อ้างถึงใน เฉลียว บุรีภักดีและคนอื่น ๆ, ๒๕๔๕ : ๕๕ - ๕๖) ไว้ดังนี้

๑. การรวมพลังสร้างสรรค์บนพื้นฐานความรู้รักสามัคคี เป็นการพัฒนาที่ทรงพลังมีประสิทธิภาพได้ผลสูงสุด
๒. การบูรณาการนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีและสังคมที่ดีมีองค์ ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ และสามารถดำเนินไปอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่พึงปรารถนา

๓. ประชาชนและชุมชนเป็นแกนหลักเป็นผู้กำหนดความต้องการในการพัฒนาเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดการพัฒนาและเป็นผู้รับผลจากการพัฒนา

๔. การศึกษาเรียนรู้ของชุมชน องค์กรชุมชน คือ กลไกและกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์มีประสิทธิภาพตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๕. การปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความเป็นจริงในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

๑.๔.๓ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน มีดังต่อไปนี้

๑. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

๒. สมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันในการจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

๓. สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้แทนของชุมชนที่หลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

๔. ชุมชนมีกระบวนการที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมดในชุมชน

๕. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาผ่านกระบวนการของชุมชน

๖. สมาชิกทุกคนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

๗. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกคนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

๘. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งพาเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

๙. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคการพัฒนาอาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการในลักษณะการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันสอดคล้องกับ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๔๑ : ๑๔ - ๑๗) ได้กล่าวถึง ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ ๔ ประการ คือ

๙.๑ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

๙.๒ เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง (Community Management) ด้วยกิจกรรมสำคัญ ๔ ประการ คือ การวางแผน การจัดการกระบวนการของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผนการประเมินผล

๙.๓ เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) อาจแสดงถึงความรักดีต่อชุมชนความรู้สึกเป็นเจ้าของห่วงใยสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน

๙.๔ เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คนมีคุณภาพและคุณธรรมสงบสุข จิตใจเยือกเย็นจากลักษณะของชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน คือ การที่สมาชิกภายในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการที่จะจัดการกับปัญหาของชุมชนด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกมีการประชุมอย่างสร้างสรรค์โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระเพื่อดึงพลังความคิดของสมาชิกแต่ละคนมาหลอมรวมกันโดยอาศัยข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาส่งผลให้เกิดประโยชน์ร่วมกันกับสมาชิกภายในชุมชนซึ่งบางครั้งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นต้องอาศัยผู้นำชุมชนที่มีความเสียสละ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และสามารถปกป้องดูแลสมาชิกภายในชุมชนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข

นโยบายสานพลังประชารัฐ

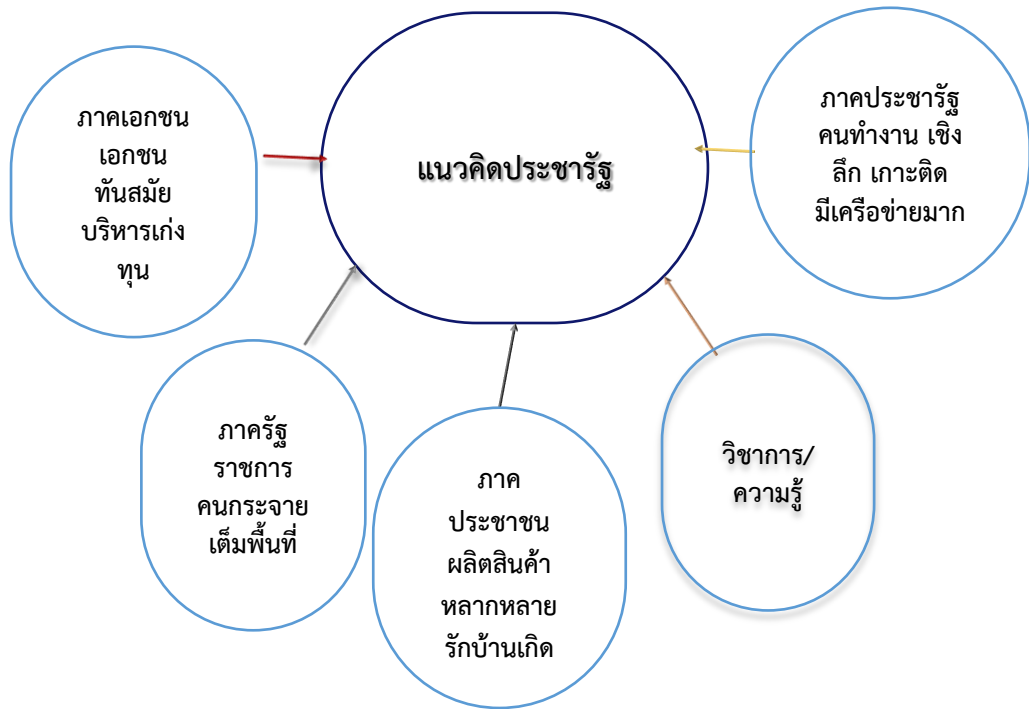
๑. ความเป็นมา

รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการในหลายมาตรการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนผู้มีรายได้น้อยทั้งทางด้าน การลดต้นทุนการผลิต การให้ความรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การตลาด การช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต และการใช้แนวคิด "ประชารัฐ" มาเป็นตัวการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

“ประชารัฐ” คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาประชาชน ช่วยกันแก้ปัญหา และคิดหาทางสร้างอนาคตให้ประเทศไทย ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งเน้นลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

แผนภาพที่ ๒-๑ แนวคิดของนโยบายสานพลังประชารัฐ

เศรษฐกิจพอเพียง - อาชีพ /รายได้/ความร่วมมือ ชุมชนเข้มแข็ง

๑.๑ รัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำ สร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมทั้งประเทศโดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศในเรื่อง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ รับทราบการแต่งตั้งคณะกรรมการภาครัฐและภาคเอกชน ๑๒ คณะ ประกอบด้วย กลุ่ม Value Driver ๗ คณะ และกลุ่ม Enable Driven ๕ คณะ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสานพลังประชารัฐของรัฐบาล ซึ่งคณะกรรมการทั้ง ๑๒ คณะ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑.๑.๑ ดำเนินการในลักษณะหุ้นส่วนภาครัฐ เอกชน และประชาชน

๑.๑.๒ เน้นกิจกรรมที่เป็น Action Based

๑.๑.๓ ครอบคลุม ๔ สาขาหลัก คือ ธรรมาภิบาล นวัตกรรมและผลิตภาพ การยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ และการมีส่วนร่วมในความมั่งคั่ง

๑.๑.๔ ภาคเอกชนนำ โดยภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุน

๑.๒ แนวคิดประชารัฐ เป็นการเอาจุดเด่นของแต่ละภาคส่วนมารวมกัน ๕ ภาคส่วน

ภาคราชการ จุดเด่น คือ มีคนมากกระจายอยู่เต็มพื้นที่ มีองค์ความรู้ มีงบประมาณและบทบาทหน้าที่ตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ

ภาคเอกชน จุดเด่น คือ ทันสมัย บริหารจัดการเก่ง มีทุนที่คล่องตัว

ภาคประชาชน จุดเด่น คือ มีฝีมือ มีความสามารถผลิตสินค้า รักบ้านเกิด
ภาควิชาการ จุดเด่น คือ มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี การค้นคว้าวิจัยเพื่อต่อ

ยอด

ภาคประชาสังคม จุดเด่น คือ ทำงานเชิงลึก เกาะติด มีเครือข่ายมาก
ภารกิจสำคัญของรัฐบาลในอนาคต คือการสร้างฐานรากประเทศสู่อนาคตตามโมเดล “ไทยแลนด์ ๔.๐” ซึ่ง
๑ ใน องค์ประกอบหลัก คือ การขับเคลื่อนประเทศผ่านกลไก “ประชารัฐ” จะต้องมุ่งทำงานแบบบูรณาการ
ให้เกิดการเชื่อมโยง ประสานสอดคล้องกัน เพราะปัญหาของหลายภาคส่วนล้วนมีความเกี่ยวข้องและมี
ผลกระทบซึ่งกันและกันปัญหาสาธารณสุขของประเทศมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น หลายฝ่ายจำเป็นต้อง
อาศัยความร่วมมือผนึกกำลังระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในภาครัฐด้วยกันเองและระหว่างภาครัฐกับภาค
ส่วนอื่น ๆ ในสังคมมากขึ้น เดิมอาจจะคุ้นชินกับการบริหารราชการในลักษณะบนลงล่าง แต่จากนี้เราต้อง
บริหารงานทั้งล่างขึ้นบน/บนลงล่างทั้งในแนวตั้งและแนวนอน จึงขอให้ท่านมองและคิดแบบองค์รวมหรือ
การเชื่อมโยงผสมผสานกัน (Matrix) โดยใช้กลไกประชารัฐควบคู่กันไป เอาความต้องการประชาชนเป็นตัว
ตั้ง เน้นการมีส่วนร่วม หน่วยงานภาครัฐต้องไปช่วยสะท้อนความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด ขอให้
เข้าใจว่า ยุทธศาสตร์ประชารัฐของรัฐบาลนี้จะเป็นความร่วมมือกันในเชิงสร้างสรรค์ดึงเอาจุดแข็งของแต่ละ
ภาคส่วนมี ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน มาช่วยกันสร้างพลัง
ในการทำความดีเพื่อชาติ เพื่อประชาชนทุกคน โดยจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

๑.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง
ตามนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน ด้วยเหตุที่มีข้อสรุปเชิงสถิติหลายด้านที่ชี้ให้เห็นพัฒนาการความเป็นมาของ
ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลายเรื่องจากผลพวงวิธีการการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งในด้านช่องว่าง
รายได้ โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำและความมั่นคงในอาชีพ ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและการใช้
ประโยชน์ที่ดิน ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหายาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความอบอวน
และและอยู่อย่างมีความสุขของครอบครัว ซึ่งทั้งหมดพันผูกกันซับซ้อนเป็นลูกโซ่จนยากที่จะหาจุดเริ่มต้น
แก้ไข ปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใดแบบแยกส่วนคิดได้

อย่างไรก็ดี เป็นที่ยอมรับว่าปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนของสมาชิกสังคมกลุ่ม
ใหญ่ที่สุด คือ คนส่วนใหญ่ที่เป็นเกษตรกรและอาศัยอยู่ในชนบท ส่วนหนึ่งอพยพมารับจ้างหรือค้าขายเล็ก
ๆ น้อย ๆ อยู่ในเมืองหรือใช้แรงงานอยู่ในย่านอุตสาหกรรม ซึ่งในภาพทั่วไปคือ มีอาชีพที่ให้รายได้น้อย ไม่
มั่นคง ขาดการออมและมีแนวโน้มจะมีหนี้สินที่สะสมเรื้อรัง ก่อเกิดปัญหาอื่นตามมาอีกมาก และแน่นอน
ความเป็นชุมชนที่สุขสงบ เรียบง่าย พึ่งตนเองได้และพึ่งพากัน เป็นภาพที่จางเลือนลงทุกขณะ การพัฒนา
เศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นความคาดหวัง ความพยายามของรัฐบาลในการที่จะคิดหาวิธีจัดการแก้ไขอย่าง
ถูกต้องและมีความยั่งยืน หรืออาจกล่าวสรุปว่าเป็นการสร้าง “ความมั่นคง มั่งคั่งที่ยั่งยืน” ในระดับชุมชน

ซึ่งคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (Em) ได้น้อมนำ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานไว้ประกอบ
กับหลักการทรงงานของพระองค์ท่านมาเป็นแนวคิดการดำเนินการในทุกขั้นตอน ทั้งการคิดพิจารณา ระบุ
ปัญหา คิดค้นแนวทางที่จะแก้ไขจนถึงขั้นการปฏิบัติ การสรุปประเมินผล เรียนรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงจาก
สภาพภูมิสังคมคิดอย่างรอบคอบ นำไปใช้ปฏิบัติอย่างระมัดระวัง มีบทบทวนเรียนรู้และปรับแก้ให้
เหมาะสมยิ่งขึ้นที่สำคัญคือการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในพื้นที่การทำงาน ผ่านการ

สื่อสารสร้างความเข้าใจเรียนรู้สภาพปัญหา การแก้ปัญหาด้วยข้อมูล ข้อเท็จจริง เหตุผล ใช้หลักคิดพอประมาณตามสมควร ซึ่งนำไปสู่การมีหรือการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กับการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งทีมขับเคลื่อนและชุมชน/ผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมงานกันในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ด้านวัตถุประสงค์การดำเนินงาน นอกเหนือจาก วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน สานพลังประชารัฐ คือ การลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแล้ว คณะทำงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐยังมีการกำหนดเป้าหมายเฉพาะที่ชัดเจน คือ เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีรายเพิ่มและมีความสุข

เศรษฐกิจชุมชนในความคาดหวังให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง หมายถึงว่า ชุมชนพึ่งตนเองได้ ในทางเศรษฐกิจและมีความยั่งยืนโดยเฉพาะเอื้อต่อการพัฒนาที่มุ่งถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ในชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นการมองภาพประกอบของปัจจัยความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจทุกด้านหรือเป็นองค์รวม หมายถึงการจัดการเชิงเศรษฐกิจกับทุนชุมชนทุกด้านซึ่งประกอบไปด้วย

๑. ทุนชุมชนที่เป็นทุนการเงิน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กองทุนหมู่บ้านและชุมชน (กทบ.)

๒. ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ การมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

๓. ทุนวัฒนธรรมและสังคม กลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ทักษะและความสามารถในการผลิตการจัดการ และอื่น ๆ

๔. ทุนมนุษย์ ที่หมายถึง นักคิด/นักปฏิบัติที่มุ่งมั่นพัฒนาชุมชนสู่ความเข้มแข็ง มีความเป็นผู้นำ ความเสียสละ ปราชญ์ชุมชน ที่สะสมภูมิปัญญาма พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รอบด้านนำมาพัฒนาตนเองเพื่อนบ้าน ส่วนรวม

๑.๔ การดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (Em) ภายใต้แนวคิด Social Enterprise (SE)

กระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมายภารกิจให้รับผิดชอบการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (Em) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นหัวหน้าทีมภาครัฐ และนายธัญญา สิริวัฒนาภักดี กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บมจ.ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด เป็นหัวหน้าทีมภาคเอกชน มีเป้าหมายเดียวกัน คือ “สร้างรายได้ให้กับชุมชนเพื่อประชาชนมีความสุข” ดำเนินการ ๓ เรื่อง ประกอบด้วย การเกษตร การแปรรูป (SMEs/OTOP) และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งมีบริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน ภายใต้แนวคิด Social Enterprise (SE) มีเป้าหมายหลักเพื่อสังคมไม่ใช่เพื่อกำไรสูงสุดรายได้หลักมาจากการให้คำปรึกษาแก่ชุมชนไม่ใช่เงินจากรัฐหรือเงินบริจาค กำไรต้องนำไปใช้ขยายผลไม่ใช่ปันผล มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และมีการจดทะเบียนเป็นรูปแบบบริษัท

แผนภาพที่ ๒-๒ การดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (Em) ภายใต้แนวคิด Social Enterprise (SE)

สรุปให้จำเป็นรหัสอย่างง่าย ๆ ว่า ๑ ๓ ๕ ๗๖ + ๑ มีความหมายคือ

๑ คือ มุ่งสู่เป้าหมายเดียว “สร้างรายได้ให้กับชุมชน เพื่อประชาชนมีความสุข” ซึ่งหากจะถามว่าวัดได้อย่างไร? ขอตอบว่า วัดที่รายได้เพิ่มมากขึ้นต่อครัวเรือนต่อปี สินค้าและบริการ ขายได้ราคาดีขึ้น โดยใช้ฐานข้อมูล จปฐ. เป็นตัวชี้วัด ซึ่งมีการจัดเก็บทุกปีอยู่แล้ว

๓ คือ ทำ ๓ เรื่อง ได้แก่ การเกษตร การแปรรูป(SMEs/OTOP) และการท่องเที่ยวโดยชุมชน

๕ คือ กระบวนการทำอย่างไร ประกอบด้วย การเข้าถึงปัจจัยการผลิต การบริหารจัดการ การสร้างองค์ความรู้ การตลาดและการสื่อสารสร้างการรับรู้

๗๖ + ๑ คือ จัดตั้งบริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด ครอบคลุม จังหวัดกับ ๑ บริษัท ประชารัฐรักสามัคคี (ประเทศไทย) จำกัดซึ่งเป็นบริษัทแม่

ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะขับเคลื่อนผ่านบริษัทประชารัฐรักสามัคคี มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ถึงปลายทาง จนก่อให้เกิดรายได้แล้วนำรายได้นั้นมาต่อยอดพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

Social Enterprise (SE)หรือ วิสาหกิจเพื่อสังคม มีหลักเข้าใจง่าย ๆ ๕ ประการ

๑. มีเป้าหมายหลักเพื่อสังคมไม่ใช่เพื่อกำไรสูงสุด
๒. เป็นรูปแบบธุรกิจที่รายได้หลักมากจากการให้คำปรึกษาแก่ธุรกิจชุมชน ไม่ใช่เงินจากรัฐหรือเงินบริจาค
๓. กำไรต้องนำไปใช้ขยายผลไม่ใช่ปันผลเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๔. บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

๕. จดทะเบียนเป็นรูปแบบบริษัท

๑.๕ กลุ่มงานหรือกลุ่มกิจการที่เป็นเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ตามกรอบคิดของคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ และบริษัทประชารัฐรักสามัคคี จำกัด มี ๓ กลุ่ม คือ

๑.๕.๑ การเกษตร เป็นการสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ของชุมชน อาจเป็นพืชผลจากไร่ นา สวน ผลิตภัณฑ์ประมง ปศุสัตว์ ที่ผูกโยงกับอัตลักษณ์ คุณค่าในทาง หนึ่งทางใด เช่น ประวัติศาสตร์ชุมชน หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน สายพันธ์ที่เป็นเอกลักษณ์ รสชาติที่โดดเด่น เป็นผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ปลอดภัย ปลูกหรือเลี้ยงด้วยระบบอินทรีย์ การ ดูแลเป็นพิเศษโดยใส่ใจต่อประโยชน์สูงสุดของผู้บริโภค รวมทั้งการดูแลสิ่งแวดล้อม เป็นต้น สามารถผูก เรื่องเป็นตำนานเรื่องเล่าให้เห็นคุณค่าที่แตกต่างได้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์เกษตรจากระบบ คุณภาพต่างๆ เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS : Participatory guarantee system) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ที่พัฒนาขึ้นโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM : International Federation of Organic Agriculture Movements) มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP : Good Agriculture Practices) มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร(มาตรฐาน “Q”) เป็นต้น รวมถึงการ สะสมชื่อเสียงของเกษตรกรในการดูแลผลิตภัณฑ์ของตนให้ดีพร้อมในทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ

๑.๕.๒ การแปรรูป (SMEs/OTOP) เป็นการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก วัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์เกษตรทุกกลุ่ม (เกษตร ปศุสัตว์ ประมง) วัตถุดิบจากธรรมชาติอื่น ที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระบวนการแปรรูป ถนอมอาหารหรือปรับ-ปรุงรสชาติในแบบ ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป การผลิตงานฝีมือจากทักษะภูมิปัญญาชุมชน-ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นข้าวของ เครื่องใช้ประดับตกแต่ง เครื่องแต่งกาย ของฝากของที่ระลึก ซึ่งปรับเปลี่ยนจากผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตเพื่อ บริโภค-เพื่อใช้ในครัวเรือน ในชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคจากภายนอกจนสามารถเป็น สินค้าที่มีชื่อเสียงสร้างรายได้แก่คนในชุมชนได้มากขึ้น ตัวอย่างที่เด่นชัด คือ ผลิตภัณฑ์โอท็อป ผลิตภัณฑ์ จากผู้ประกอบการ SMEsหลายรายที่เติบโตอย่างมากจากการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการผลิต การทำ บรรจุกฎหมาย การจัดการทางการตลาดที่เหมาะสม

๑.๕.๓ การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้ประโยชน์จากการ จัดการท่องเที่ยวของชุมชนเอง ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่ชุมชนมีอยู่ หรือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนสร้างขึ้นสร้างขึ้นเชื่อมโยงกับการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา การประกอบ อาชีพ วิถีชีวิตพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เป็นต้น โดยสร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้า ด้วยกัน คือ มีแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว มีบริการมัคคุเทศก์นำเที่ยว มีร้านอาหารหรือบริการ ตามสั่ง มีบริการที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นที่เหมาะสม เช่น จักรยานหรือเรือให้เช่า มีผลิตภัณฑ์ ชุมชนที่น่าสนใจ มีร้านจำหน่ายของฝาก-ของที่ระลึก รวมทั้งระบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น โปรแกรมนำเที่ยว ราคา สถานที่ติดต่อ การรักษาความปลอดภัย-การรักษาพยาบาลพื้นฐาน ซึ่งเป็นไปตาม ศักยภาพของชุมชนและควรต้องมีความพร้อมที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวอยู่พอสมควร เพื่อให้มีแรงดึงดูด นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว มาใช้บริการและจับจ่ายสร้างรายได้ให้กับชุมชน

๓.๓ กระบวนการที่ดำเนินการ รูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคมที่บริษัทประชารัฐรักสามัคคี จำกัด ดำเนินการ คือ การเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาตลอดเส้นทางของกระบวนการดำเนินธุรกิจแก่ชุมชน และผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายจากต้นทาง กลางทาง และปลายทาง รูปแบบหนึ่ง คือ การพัฒนาแผนธุรกิจที่คาดหวังประสิทธิผลในการสร้างรายได้เพิ่มของชุมชนและกิจการทั้ง ๓ กลุ่มงาน ที่บริษัทฯ เข้าไปร่วมพัฒนา ครอบคลุม การเข้าถึงปัจจัยการผลิต การสร้างองค์ความรู้ การตลาด การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ที่ยั่งยืน และการบริหารจัดการ โดยในส่วนของ การขายสินค้าและบริการอาจเป็นไปได้ในกรณีที่เป็น การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการจัดจำหน่าย และการสนับสนุนตามอำนาจหน้าที่ของคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ระดับจังหวัด

๑. การเข้าถึงปัจจัยการผลิต หมายถึง การเข้าถึงทั้งด้านทรัพยากรและโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน

๒. การสร้างองค์ความรู้ หมายถึง ทั้งความรู้จากในชุมชนและการส่งเสริมความรู้ในการผลิตและพัฒนาธุรกิจเพื่อสร้างประโยชน์ต่อยอด

๓. การตลาด มีวัตถุประสงค์ให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการ ตั้งแต่การวิเคราะห์ตลาด ไปจนถึงช่องทางการขายใหม่ๆ

๔. การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจภูมิปัญญาและความเป็นชุมชน ตัวผลิตภัณฑ์และบริการที่ชุมชนมีอยู่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างความยอมรับโดยเป็นผู้บริโภคและใช้สินค้าที่ผลิตได้ การช่วยสร้างการยอมรับในตราสินค้า (การสร้างแบรนด์ : Branding) และหาช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อท้องถิ่นและสื่อระดับประเทศ

๕. การบริหารจัดการ ครอบคลุมทั้งด้านต้นทุน บัญชี และการบริหารความเสี่ยงในกระบวนการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน เปรียบกระบวนการขับเคลื่อนดังกล่าว เสมือนฟันเฟืองของกลไกการทำงานของเครื่องจักรที่ต้องสอดประสานเกือหนุนกัน ส่งผลต่อกันและกัน โดยทั้ง ๕ ฟันเฟือง จะขับเคลื่อนไปด้วยรูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE)

เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญของการสานพลังประชารัฐ คือ การลดความเหลื่อมล้ำพัฒนาคุณภาพคน และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนมากอยู่ในชุมชนชนบทและมีอาชีพพื้นฐานด้านเกษตรกรรม เป้าหมายมุ่งเน้นที่การสร้างอาชีพ รายได้เพิ่มขึ้นและประชาชนมีความสุข จึงยึดถือชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

๑. เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation- Influence- Control : A - I - C)

อรพินธ์ สฟโชคชัย (๒๕๓๗, หน้า ๒๓-๓๕) อธิบายถึงเทคนิค AIC ว่าเป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากแนวคิดของสถาบันเอกชนชื่อ Organization for Development International Institute(ODII) ตั้งขึ้นโดย ทูริต ซาโต้และวิลเลียม อีสมิธ (Ms.Turid Sato and Dr. WilliamE. Smith) กระบวนการนี้ได้นำมาทดลองและเผยแพร่ในประเทศไทยโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand

Development Research Institute: TDRI) และสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (Population and Community Development Association: PDA) จากการศึกษาได้พบว่า เทคนิค AIC เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาชุมชน

เทคนิค AIC ที่นำมาประยุกต์สำหรับการประชุมระดมความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ เทคนิคการระดมความคิดของสมาชิกในชุมชนบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาคเป็นกระบวนการที่使人เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเทคนิค AIC สามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสำหรับการวางแผนพัฒนาชุมชนและการกำหนดแผนปฏิบัติการประกอบด้วยกระบวนการ ๓ ขั้นตอน ดังนี้ (อรพินท์ ส孚โชคชัย, ๒๕๓๗ : ๑๓)

ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation หรือ A) เป็นขั้นตอนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงข้อคิดเห็นรับฟัง และหาข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย

ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence หรือ I) คือ ขั้นตอนการหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเป็นช่วงการหามาตรการหรือวิธีการในการพัฒนาและการค้นหาเหตุผลเพื่อจัดลำดับความสำคัญตามความเห็นของกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งออกเป็น ๒ ช่วงคือการคิดโครงการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์และการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ โดยแยกออกเป็น ๓ ประเภท คือ กิจกรรมหรือโครงการที่ชาวบ้านทำเอง กิจกรรมหรือโครงการที่ชาวบ้านทำเองบางส่วนและขอความช่วยเหลือจากแหล่งทุนภายนอก และกิจกรรมหรือโครงการที่สามารถขอทุนอุดหนุนจากภาครัฐ

ขั้นตอนการสร้างแนวปฏิบัติ (Control หรือ C) คือ การนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติและจัดกลุ่มผู้ดำเนินงานรับผิดชอบขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น ๒ ช่วงได้แก่ ๑) การแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ ๒) การตกลงในรายละเอียดในการดำเนินงานซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ใช้เทคนิค AIC ร่วมกับเทคนิคบันไดคุณภาพชีวิต (Ladder Technique) ซึ่งเป็นวิธีการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตปัจจุบันและอนาคตของกลุ่มเป้าหมายโดยให้กลุ่มเป้าหมายประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นตัวเลขด้วยการเปรียบเทียบกับระดับของขั้นบันไดโดยกำหนดให้บันไดขั้นต่ำสุดคือขั้นที่ ๑ และสูงสุดคือขั้นที่ ๑๐ เป็นการแทนค่าข้อมูลเชิงคุณภาพมาเป็นคะแนน (กมลทิพย์ อาร์ธอส, ๒๕๕๔)

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาประสิทธิผล

กษมาพร พวงประยงค์ (๒๕๕๔) สรุปว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความสามารถในการพึ่งตนเองทางการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีในเรื่องของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการองค์กร การบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนการบริหารการเงิน โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยการทำแผนวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการเข้าหาแหล่งเงินทุน การบริหารการตลาด การสร้างความแตกต่างและการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้า และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการ

วิเชียร ธิมายัย (๒๕๔๙) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร ในอำเภอทรายมูล ประกอบด้วยคุณสมบัติของผู้นำ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับการดำเนินงานของกลุ่ม บทบาทของคณะกรรมการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารด้านการผลิต การตลาด และด้านเงินทุน

สมิทร สัณนุกร (๒๕๔๑: ๑๑๑-๑๑๔) กล่าวว่า การเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันของการเรียนรู้องค์กรและการทำงานเป็นทีมในการประกอบธุรกิจหากองค์กรไหนต้องการอยู่รอดในสังคมโลก

ยุคนี้ย่อมไม่ปฏิเสธกระแสการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้สามารถนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ องค์กรที่สามารถพัฒนาบุคลากรของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและรวดเร็วกว่าย่อมได้เปรียบคู่แข่งชั้น ย่อมมีความพร้อมที่จะใช้ความรู้และความสามารถของบุคลากรทุกระดับร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพนอกจากนี้การบริหารทรัพยากรมนุษย์หากบุคลากรขององค์กรมีความรู้ความสามารถมีทักษะ ในการทำงานที่ดีและผู้บริหารจัดคนได้เหมาะสมกับงานมีการสร้างทีมงานที่เหมาะสมผลงานที่ได้ก็จะมี คุณภาพส่งผลให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์สร้างการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ทางการเกษตร โดยแม่โจ้โพลส์ที่ได้ทำการ สสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่จำนวน ๒๕๖ กลุ่ม ระหว่างวันที่ ๑๕ กันยายน - ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ ต่อความคิดเห็นเรื่อง “วิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจของ ชุมชน” สรุปผลได้ดังนี้ จากการสอบถามถึงความสำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจใน ระดับชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ ๕๒.๘ เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญในระดับมาก ต่อการพัฒนาชุมชนเนื่องจากเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ สร้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชนและครอบครัว ร้อยละ ๔๐.๘ เห็นว่ามีความสำคัญในระดับปานกลาง เนื่องจากสินค้าที่ผลิตได้ในชุมชนยังไม่ค่อยมีมาตรฐานและ ขาดความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ และร้อยละ ๖.๔ บอกว่ามีความสำคัญในระดับน้อย เมื่อสอบถามถึง จุดเด่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านใดที่จะช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจระดับชุมชนให้สามารถไปถึงเศรษฐกิจ ระดับประเทศนั้น พบว่าจุดเด่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคือ ๑) เป็นแหล่งสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน ร้อยละ ๕๙.๖ ๒) เป็นแหล่งผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ร้อยละ ๑๘.๕ ๓) เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ร้อยละ ๑๘.๑ ๔) เป็นแหล่งพัฒนาฝีมือแรงงาน ร้อยละ ๓.๘ และเมื่อสอบถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการขาดแหล่ง เงินทุน ร้อยละ ๔๑.๕ รองลงมาคือต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ ๒๕.๓ ด้านการขาดความรู้ความสามารถการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ร้อยละ ๑๓.๒ ด้านการขาดความสามารถในการผลิตให้ได้ตามปริมาณความต้องการ ร้อยละ ๑๒.๘ และด้านคุณภาพของสินค้า ร้อยละ ๗.๒ และเมื่อสอบถามถึงความช่วยเหลือของภาครัฐต่อ การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้น พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ ๘๔.๙ เห็นว่ายังไม่ได้รับการ ช่วยเหลือที่เพียงพอจากภาครัฐ มีเพียง ร้อยละ ๑๓.๒ ที่เห็นว่าการช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงพอ แล้ว สุดท้ายเมื่อสอบถามถึงความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐต่อการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้น พบว่า ร้อยละ ๔๔.๐ ต้องการให้มีการสนับสนุนด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการตลาดโดยการ จัดอบรมความรู้เพิ่มเติมให้แก่วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ ๓๕.๐ ต้องการให้สนับสนุนด้านเงินทุนในการ ดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ ๑๑.๐ ต้องการให้สนับสนุนด้านวัตถุดิบในการผลิตสินค้า และ ร้อยละ ๑๐.๐ ต้องการให้ภาครัฐมีนโยบายการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

พรทิพย์ ไชยสมศรี (๒๕๕๐ : ๒) ที่ได้กล่าวถึง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการรวมทั้งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการ ร่วมตัวกันของชาวบ้านในชุมชน หรือครอบครัว ทำให้ขาดประสบการณ์ ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มยังมีอยู่โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มจึงไม่สามารถอยู่รอดได้ บ้างก็ ประสบปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น ปัญหาเงินทุน การระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่มและจากการ กู้ยืม ก่อให้เกิด ปัญหาด้านหนี้สิน การผลิตสินค้าที่ขาดความรู้ ทางการจัดการการตลาดจึงเกิด ปัญหาให้ สินค้าที่ผลิตไม่สามารถจำหน่ายได้ขาดความต่อเนื่องในการผลิตสินค้า ไม่เป็นที่รู้จักและเมื่อไม่มีการ

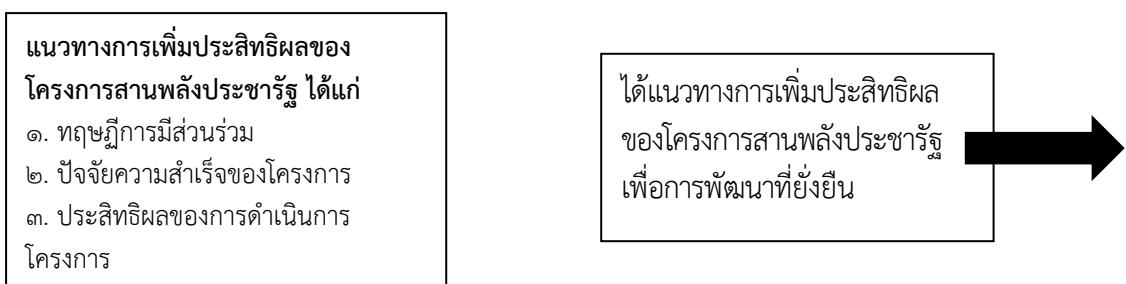
ปรับปรุงผลิตภัณฑ์จึงไม่ได้รับความสนใจ ปัญหาแรงงานในการผลิตทำให้การจัดการด้านบัญชี ไม่มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องทำให้ไม่สามารถรับรู้รายได้รายจ่ายที่แท้จริง ทำให้ผลการดำเนินงานประสพภาวะขาดทุนบางกลุ่มต้องเลิกกิจการไปศักยภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนถือว่ามีความสำคัญในการบริหารกิจการ เพราะจะเป็นมือที่ทำให้กิจการอยู่รอดอย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง ดังนั้นการบริหารงานที่มีกระบวนการจัดองค์การและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ดี มีการติดต่อประสานงานทำกิจกรรมร่วมกันโดยอาศัยปัจจัย หลายอย่าง ได้แก่ คน เงินวัสดุ สิ่งของ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรสูงสุด ก็จะเป็นการสร้างศักยภาพการบริหารจัดการให้กับองค์กร และเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงธุรกิจให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (๒๕๔๘ : ๑๒-๑๓) ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสุวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เขตที่ ๑ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่การขาดเงินทุนในการประกอบการทั้งเงินทุนหมุนเวียนเงินทุนในการสร้างหรือปรับปรุงโรงเรือนและเงินทุนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตที่ทันสมัยและได้มาตรฐานที่จะขอเครื่องหมายรับรองคุณภาพ ออกจากกระทรวงสาธารณสุข วัตถุดิบในท้องถิ่นมีไม่สม่ำเสมอตลอดปีและมีราคาแพงตลาดยังอยู่ในวงแคบเฉพาะภายในท้องถิ่นหรือภายในจังหวัดเท่านั้น สมาชิกไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมกลุ่ม และขาดความรู้ในด้านการผลิต การตลาดการบริหารจัดการ ข้อเสนอแนะต้องการให้หน่วยงานราชการสนับสนุนงบประมาณทั้งเงินทุนหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์และโรงเรือนการผลิตที่ได้มาตรฐานให้รัฐจัดอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาการผลิต การตลาดการสร้างและพัฒนาเครือข่าย การบริหารจัดการรวมทั้งการให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องให้สนับสนุนการขยายตลาดให้กว้างขวางขึ้นและการสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินงานกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้สมาชิกมีงานทำและมีรายได้

พีรพงษ์ ปราบริปู (๒๕๔๗ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานธุรกิจชุมชนกลุ่มตีเหล็กบ้านฝายมูลอำเภอนาทองจังหวัดน่านพบว่ากลุ่มธุรกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงินมีเงินทุนสำรองในการบริหารธุรกิจน้อยส่วนเงินทุนหมุนเวียนเป็นลักษณะการส่งใช้คืนเป็นงวดซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจชุมชนปัญหาที่กล่าวมาที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสมาชิกไม่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงินกองทุนคอยแต่จะพึ่งพิงหน่วยงานราชการในสนับสนุนแหล่งเงินทุนแต่ไม่มีการดำเนินการระดมทุนภายในกลุ่มและอีกเหตุผลหนึ่งอาจเกิดปัจจัยการผลิตบางชนิดราคาสูงขึ้นจนทำให้ซื้อปัจจัยการผลิตที่ได้ปริมาณน้อยจนกลายเป็นสาเหตุทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

บทที่ ๓

การดำเนินงานสานพลังประชารัฐ

ความเป็นมาของการดำเนินงานสานพลังประชารัฐ

รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการในหลายมาตรการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนผู้มีรายได้น้อยทั้ง ทางด้านการลดต้นทุนการผลิต การให้ความรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การตลาด การช่วยเหลือด้านปัจจัย การผลิต และการใช้แนวคิด "ประชารัฐ" มาเป็นตัวการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วน

“ประชารัฐ” คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาประชาชน ช่วยกันแก้ปัญหา และคิด หาทางสร้างอนาคตให้ประเทศไทย ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งเน้นลด ความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

รัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำ สร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทาง เศรษฐกิจให้ครอบคลุมทั้งประเทศโดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศไทยในเรื่อง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ รับทราบการแต่งตั้งคณะกรรมการภาครัฐและภาคเอกชน ๑๒ คณะ ประกอบด้วย กลุ่ม Value Driver ๗ คณะ และกลุ่ม Enable Driven ๕ คณะ เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย สานพลังประชารัฐของรัฐบาล ซึ่งคณะกรรมการทั้ง ๑๒ คณะ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑. ดำเนินการในลักษณะหุ้นส่วนภาครัฐ เอกชน และประชาชน
 ๒. เน้นกิจกรรมที่เป็น Action Based
 ๓. ครอบคลุม ๔ เสาหลัก คือ ธรรมภิบาล นวัตกรรมและผลิตภาพ การยกระดับ คุณภาพทุนมนุษย์ และการมีส่วนร่วมในความมั่งคั่ง
 ๔. ภาคเอกชนนำ โดยภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุน
- แนวคิดประชารัฐ เป็นการเอาจุดเด่นของแต่ละภาคส่วนมารวมกัน ๕ ภาคส่วน
- ภาคราชการ** จุดเด่น คือ มีคนมากกระจายอยู่เต็มพื้นที่ มีองค์ความรู้ มีงบประมาณและ บทบาทหน้าที่ตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ
- ภาคเอกชน** จุดเด่น คือ ทันสมัย บริหารจัดการเก่ง มีทุนที่คล่องตัว
- ภาคประชาชน** จุดเด่น คือ มีฝีมือ มีความสามารถผลิตสินค้า รักบ้านเกิด
- ภาควิชาการ** จุดเด่น คือ มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี การค้นคว้าวิจัยเพื่อต่อยอด
- ภาคประชาสังคม** จุดเด่น คือ ทำงานเชิงลึก เกะเทิด มีเครือข่ายมาก

รายละเอียด โครงการแต่ละด้านที่ทำการศึกษา ในโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการในจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

โครงการด้านเศรษฐกิจ

โครงการด้านเศรษฐกิจที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ๔ โครงการ ได้แก่ (๑) โครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตร หมู่ที่ ๒ (โพธิ์ตะวันตก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี (๒) โครงการส่งเสริมอาชีพ (ทำรูป) หมู่ที่ ๗ (ดงพิกุล) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช (๓) โครงการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้ หมู่ที่ ๖ (ท่าตาจรวง) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก และ (๔) โครงการต่อเติมโรงสีชุมชน หมู่ที่ ๓ (ตาลลูกอ่อน) ตำบลเจดีย์ อำเภออู่ทอง ในการวิเคราะห์ ครั้งนี้ จะวิเคราะห์ที่ละโครงการ โดยสรุป เพื่อให้เห็นว่า โครงการแต่ละโครงการมีจุดเด่นและ ข้อจำกัดอย่างไร ดังนี้

๑. โครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตร หมู่ที่ ๒ (โพธิ์ตะวันตก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ความเป็นมา ลานตากที่สร้างไว้แต่เดิม สร้างโดยเทศบาลนครเพียง ๗ เซนติเมตร ใช้ไปสักพักเริ่มมีปัญหาการผุกร่อน เกิดมีกรวดและทราย เมื่อตากพืชผลการเกษตร เช่น ข้าว ก็จะมีกรวดและทรายติดมาทุกครั้ง จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการตาก แทนที่จะกวาดพืชผลหลังจาก ตากแล้วได้ทันที ต้องมาเลือกกรวดทรายออกก่อน ที่ผ่านมามีความพยายามในการบำรุงรักษา และซ่อมแซม แต่เพราะลานตากประเภทนี้มีอายุการใช้งานตามคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้

ผลการประชุม การเลือก โครงการมาจากชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นและร่วมลง ประชามติ ซึ่งมี ๒ โครงการ ที่มีชาวบ้านให้ความสำคัญ คือ โครงการเรื่องแหล่งน้ำ (ขุดคลอง) และโครงการซ่อมแซมลานตาก แต่เมื่อมีผู้บริจาคเงินสำหรับขุดคลองแล้วปัญหาเรื่องนี้เลยจบ จึงเลือกดำเนินโครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตร

ประโยชน์ นอกจากชาวบ้านจะได้ใช้ลานตากในการตากพืชผลการเกษตร เช่น ข้าวหรือเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ ยังเป็นสถานที่ที่ใช้ในกิจกรรมทางศาสนา และเป็นสถานที่ออกกำลังกายของเด็ก ๆ เป็นที่จอดรถ ซึ่งมีขนาดใหญ่ไม่ใหญ่มาก ไม่ให้รถล๊อคจอด เพราะหากให้รถล๊อคเข้ามาจอด จะทำให้ลานตากเสียหายเร็วขึ้น ทุกกิจกรรมที่จะใช้ลานตากจะต้องมีการขอใช้สถานที่ก่อน เพราะ ลานตากทำในที่ของวัด ซึ่งทุกคนเป็นเจ้าของและทุกคนมีสิทธิใช้ลานตากด้วยกัน โครงการนี้ อาจจะได้เพิ่มรายได้ แต่เป็นการลดรายจ่ายในการที่ต้องไปเช่าพื้นที่ของโรงสีในการตากพืชผล การเกษตร เพิ่มประโยชน์ในการบริหารจัดการการปลูกพืช ให้มีเวลาเก็บเกี่ยวที่ไม่ตรงกัน ทำให้มี จำนวนพืชผลการเกษตรที่ออกสู่ตลาดที่แน่นอน และขายได้ราคามากขึ้น รวมทั้งหมู่บ้านใกล้เคียง สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนในการแสดงความคิดเห็นเสมอ ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการใด โดยเฉพาะโครงการนี้ที่สามารถดำเนินการได้เองโดย ประชาชนจะตรงความต้องการมาก ประชาชนกำหนดความต้องการให้ออกแบบลานตากให้มี คุณภาพดีขึ้น จึงปรับลานตากในส่วนที่ทำได้และทำลานตากเพิ่มเติม โดยเทศบาลนครให้หนาถึง ๖ เซนติเมตร (เดิมเพียง

๗ เซนติเมตร) และขัดหน้าพื้นแบบมัน ทำได้ ๓๐๐ - ๔๐๐ ตารางเมตร เพื่อให้สะดวกและง่ายต่อการเก็บพืชผลการเกษตร เมื่อมีการออกแบบที่ดี ตรงตามความต้องการปัญหาการดูแลรักษาจะไม่มีเนื่องจากประชาชนร่วมกันดูแล จึงไม่มีรถที่มีน้ำหนักมากเข้ามาวิ่ง ที่จะทำให้ลานตากชำรุด คาดว่าลานตากที่สร้างตามความต้องการของประชาชน จะสามารถใช้บริการต่อเนื่องได้เป็นสิบปี

ประเด็นเรียนรู้

- การคัดเลือกโครงการที่ดำเนินการ หากไม่สามารถรวมใจประชาชนได้เป็นเอกฉันท์ อาจทำให้ดำเนินการลำบาก ในกรณีนี้มีประชาชนบริจาคให้แก่ส่วนรวม จึงทำให้โครงการที่จะทำเป็นโครงการที่เห็นพ้องต้องกัน

- ประชาชนนำเอาความต้องการและปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีตจากโครงการลานตากที่เคยดำเนินการมาเป็นการกำหนดแนวทางและความต้องการของโครงการนี้ จึงทำให้การ ออกแบบโครงการสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

- แม้โครงการดังกล่าวจะไม่ได้จ้างงานประชาชนในหมู่บ้าน เนื่องจากการทำลานตากเป็นการใช้เครื่องจักรในการดำเนินงาน แต่แรงงานมาจากในจังหวัดเดียวกัน จึงทำให้เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจในพื้นที่

- ลานตากพืชผลการเกษตร ไม่ได้ประโยชน์เฉพาะในทางเศรษฐกิจที่ช่วยลดรายจ่ายของเกษตรกรในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังได้ประโยชน์ด้านสังคมตามมา ไม่ว่าจะเป็นใช้เป็นลานกีฬา ที่ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน สามารถใช้จัดกิจกรรมทางศาสนาได้ รวมทั้งยังเอื้อเพื่อให้ เกษตรกรหมู่บ้านใกล้เคียงใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

๒. โครงการส่งเสริมอาชีพ (ทำรูป) หมู่ ๗ (คงพิบูล) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบาง

นางบวช

ความเป็นมา ประชาชนมีรายได้น้อย เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ไม่มีที่ทำกินของตัวเอง ต้องเช่าที่ทำนา จึงต้องการมีรายได้เพิ่ม เนื่องจากพอถึงฤดูแล้ง ไม่มีงานทำ ประกอบกับมี บ้านของกรรมการหมู่บ้านทำรูปอยู่แล้ว ซึ่งมีเครื่องทำรูป จำนวน ๑ เครื่อง ประชาชนในหมู่บ้าน จึงเห็นควรจัดตั้งกลุ่มทำรูปเพื่อให้เป็นอาชีพเสริมของคนในหมู่บ้าน สำหรับการดำเนินงาน ผู้ใหญ่บ้านพาไปดูงานที่โรงงานทำรูปที่จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการประชาคม การประชาคมมีมติเป็นเอกฉันท์ เนื่องจากประชาชนเสนอโครงการทำรูปเพียงโครงการเดียว

ประโยชน์ ประชาชนได้รับประโยชน์มาก เพราะเป็นการลงทุนซื้อเครื่องทำรูปเพื่อมาสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนที่มาทำ และเป็นการเพิ่ม ประโยชน์ให้แก่เศรษฐกิจในพื้นที่หมู่ ๗ คงพิบูล เนื่องจากในขณะนี้หมู่บ้านที่ทำรูปเพียงหมู่บ้าน เดียว จึงเป็นหมู่บ้านนำร่องในการทำรูปของอำเภอเดิมบางนางบวช ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ พื้นที่ เนื่องจากประชาชนจะมารวมมือกัน มีความสมัครสมานสามัคคี มาร่วมพูดคุยกัน มีกิจกรรม ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น เพราะรู้สึก ว่าสามารถทำประโยชน์สร้างรายได้ให้แก่ตัวเองและครอบครัวได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ในเรื่องต่าง ๆ ที่ทำเพื่อชุมชนมากอยู่แล้วในทุก ๆ เรื่อง สำหรับโครงการนี้ ใช้วิธีการประกาศเสียง ตามสายให้ประชาชนมาร่วมประชาคม อธิบาย ตอบข้อซักถามให้ประชาชนเข้าใจและร่วมกัน คัดเลือกโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจกับโครงการนี้มาก เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งเห็น ได้จากการที่ประชาชนสนใจมาร่วมกันทำรูป และคนที่ไม่ได้ทำ ก็จะแวะเวียนมาดู

ประเด็นเรียนรู้

- ชุมชนอื่น ๆ ไม่ได้มีการทำรูป แต่มีบ้านของชาวบ้านในหมู่บ้านซึ่งเป็นกรรมการหมู่บ้านมีเครื่องทำรูป จึงได้เรียนรู้วิธีการทำรูปจากบ้านของกรรมการหมู่บ้าน
- โครงการได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน คือ โรงงานทำรูปที่จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้ใหญ่บ้านพาไปศึกษาดูงานวิธีการทำรูปที่โรงงาน รวมถึงให้การสนับสนุนในเรื่องของการ สั่งซื้อวัตถุดิบที่จะนำมาผลิต และเมื่อผลิตเสร็จเรียบร้อยก็ส่งขายที่โรงงาน (เปรียบเสมือนโรงงาน จ้างผลิตให้วัตถุดิบ ผลิตแล้วขายคืนให้โรงงาน)
- ประชาชนมีความต้องการต่อยอดในการทำรูป โดยต้องการทำรูปสี เพราะสามารถขายได้ราคาดีกว่ารูปปกติ และมีความต้องการเครื่องทำรูปเพิ่ม เนื่องจากได้ผลผลิตน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงาน
- ประชาชนเห็นว่าโครงการดังกล่าวมีความยั่งยืน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มี ความสนใจเพิ่มมากขึ้น และประชาชนมีความคิดริเริ่มต่อยอดจากงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ประกอบ กับมีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานโครงการทำรูปของหมู่บ้าน เช่น กศน. ทำให้ประชาชนมี ความภาคภูมิใจ

๓. โครงการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้ หมู่ที่ ๖ (ท่าตาจร) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก
ความเป็นมา เดิมได้รับเงินจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท ทำโครงการ น้ำดื่มและข้าวสาร แต่มีปัญหาเรื่องที่เก็บน้ำและข้าวสาร จึงมีโอกาสทำโครงการสร้างศาลา ศูนย์เรียนรู้ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการเรียนรู้โครงการจากศูนย์เรียนรู้ของ สุพรรณ การจัดการ ชุมชนของก้านัน จึงนำเสนอประโยชน์ที่จะได้ให้แก่ชาวบ้าน แต่ยังมีข้อจำกัด คำนงบประมาณ ต้องทำ ฝา คาน และระบบประปาต่อจึงจะสมบูรณ์ โครงการนี้เป็นโครงการที่ ประชาชนในพื้นที่ช่วยกันคิด จากปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันพิจารณาภายใต้ข้อจำกัดเรื่อง งบประมาณและระยะเวลา

ผลการประชาคม เสียงเป็นเอกฉันท์ ประมาณร้อยละ ๙๐ จริงๆ ชาวบ้านมีความ ต้องการ เรื่องอื่นด้วย แต่ด้วยข้อจำกัดของโครงการตามนโยบายที่กำหนด จึงทำให้ทุกคนเห็นพ้องที่จะโครงการนี้

ประโยชน์ ศาลาศูนย์เรียนรู้จะเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าและความรู้ที่จะมีขึ้นต่อไป ในอนาคต ซึ่งคาดหวังว่าจะสามารถสร้างเศรษฐกิจที่ดีขึ้นให้กับคนในชุมชนประชาชนในพื้นที่มี ส่วน ร่วมในการสร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจร่วมกัน มีการทำประโยชน์ร่วมกัน ให้กับ ชุมชน การก่อสร้างในครั้งนี้ ใช้การจ้างเหมาคนในพื้นที่ ทำให้มีการสร้างอาชีพ สร้างงาน ให้กับคนใน ชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ผ่านมามีคนในชุมชนมีความผูกพันและมีความสัมพันธ์กันเป็น

อย่างดีทุกคนในชุมชนพยายามช่วยเหลือกัน เพราะมีความเป็นเครือญาติ การสร้างศาลา ศูนย์เรียนรู้มี การจ้างงานคนในพื้นที่ ประชาชนมีความพึงพอใจมาก และมีความพยายามที่จะทำ

โครงการมีความสมบูรณ์ขึ้น เช่น การช่วยกันพิจารณาในการติดตั้งเครื่องทำน้ำดื่ม การนำ ข้าวสาร มาขายไว้ในศูนย์เรียนรู้

ประเด็นเรียนรู้

- ผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีกับภาคส่วนต่าง ๆ ทำให้ได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน ผู้ใหญ่บ้านเคยทำงานใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ของอำเภอและจังหวัด ทำให้มี โอกาส ได้เรียนรู้และนำเอาประสบการณ์ที่ได้กลับมาแบ่งปันในพื้นที่

- มีแนวทางการขยายผลของศูนย์เรียนรู้โดยการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยน สินค้า และความรู้กับหมู่บ้านและอำเภออื่น ๆ

- ปัญหาของการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้คือความไม่แข็งแรงของโครงสร้าง เนื่องจาก ข้อจำกัด ทางงบประมาณ ชาวบ้านจึงมีความพยายามที่จะหางบประมาณมาทำให้ศูนย์เรียนรู้ มีความ แข็งแรง มากขึ้น เช่น ทำฝ้า คาน และระบบประปา เพื่อให้คนในชุมชนสามารถมาใช้ประโยชน์ได้ อย่างเต็มที่ และบริหารจัดการให้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าได้อย่างถาวร

๔. โครงการต่อเติมโรงสีชุมชน หมู่ที่ ๓ (ตาลลูกอ่อน) ตำบลเจดีย์ อำเภออุทุมพร

ความเป็นมา จังหวัดเคยให้งบประมาณมาทำโรงสีข้าวผ่านโครงการตำบลละ ๖ ล้านบาท แต่

ทางหมู่บ้านได้มาแต่เครื่องสีข้าว ไม่มีที่เก็บ เพราะตอนแรกไม่มีพื้นที่ดำเนินการตอนนี้พื้นที่ ดำเนินการ ได้ จึงต้องการต่อเติมโรงสีข้าว โดยทำประตูรั้ว ฝา กำแพง และห้องน้ำ และเป็นการใช้ โรงสีในการเก็บ ของ โดยมีการบริหารจัดการกันภายในหมู่บ้าน มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบดูแล รักษาเก็บของ เช่น ปุ๋ย ข้าว แม้จะใช้ในการเก็บของ ไม่ได้ใช้ในการสีข้าว แต่ในความเข้าใจ โรงสี เป็นที่ที่ใช้เก็บของได้

ผลการประชาคม มีความเห็นสอดคล้องกัน เป็นความต้องการร่วมกันของชุมชนใน หมู่บ้าน ว่า ต้องการต่อเติมโรงสีเพื่อเก็บปุ๋ยและข้าวที่ปลอดภัย

ประโยชน์ เป็นโครงการที่เหมาะสมมาก เป็นที่ต้องการของชุมชนมาก โครงการนี้ เป็น ประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน เนื่องจากแทบจะทุกบ้านทำนา และต้องการปุ๋ยและ ยาปราบ ศัตรูพืชในการทำเกษตร ซึ่งถ้ามีโรงสีไว้เก็บของก็จะสะดวกแก่การใช้งานมาก ได้โรงสีไว้ สำหรับเก็บ ของจำเป็นในการทำเกษตรกรรม เช่น ปุ๋ย ยา อุปกรณ์ส่วนรวมของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการ เก็บของไว้ ส่วนกลาง และถ้าใครต้องการใช้ก็มาเบิกและนำมาคืน โดยมีการจัดทำบัญชีคุม เพื่อง่าย แก่การใช้งาน ของคนในหมู่บ้าน ส่งผลให้ชาวบ้านประหยัดรายจ่าย ไม่ต้องซื้อข้าวแพง และชุมชน มีเงินหมุนเวียน ภายใน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดทำ และนำเสนอ โครงการเกิด ความสามัคคีในหมู่บ้าน ช่วยเหลือดูแลกันภายในหมู่บ้านเกิดความสัมพันธ์อันดีเกิด การบริหารจัดการ ภายในโรงสี รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ยังได้รับประโยชน์จากการก่อสร้างเพราะเป็นการจ้างงานของคน ในพื้นที่ ผู้รับจ้างมีรายได้จากการต่อเติม และประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีการใช้ปุ๋ยข้าวได้สะดวก และ ประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะมีของใช้ประจำ ไม่ขาดมือ

ประเด็นเรียนรู้

- โครงการภาครัฐบางเรื่อง อาจไม่ตรงตามความต้องการ เช่น ให้เครื่องสีข้าว แต่ ประชาชนสีไม่เป็น หรือไม่มีโรงสี ประชาชนต้องการใช้โรงสีเพื่อการสีข้าว เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และหากมีศักยภาพก็อาจขยายให้ใหญ่ขึ้นได้

- การต่อเติมโรงสีข้าว ทำให้ได้รับประโยชน์จากโรงสี มีสถานที่สำหรับเก็บปุ๋ย ข้าว ที่ปลอดภัย สะดวกเวลามาเบิกใช้ ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และบริหารจัดการภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการปุ๋ยหรือข้าวในหมู่บ้านได้ดีมากขึ้น และส่งผลให้เกิดกระบวนการจัดการที่ดี จัดคนดูแลโรงสี และคนดูแลกุญแจโรงสี โดยถ้าประชาชนต้องการใช้งานก็มาเอากุญแจ กับผู้ใหญ่บ้าน

- ประชาชนต้องการ โครงการแบบที่ประชาชนสามารถคิดเอง ทำเอง เพื่อจะได้รับในสิ่งที่ตรงกับต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และจะได้ใช้ประโยชน์ได้นาน

โครงการด้านสังคม

โครงการด้านสังคมที่ทำการศึกษานี้ ประกอบด้วย ๔ โครงการ ได้แก่ (๑) โครงการปลูกป่าชุมชน หมู่ที่ ๖ (บึงหมู่เก่า) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี (๒) โครงการปรับปรุง และซ่อมแซมลานกีฬาและเครื่องออกกำลังกายประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑ (คลองละอ่อม) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช (๓) โครงการลานกีฬาเอนกประสงค์ หมู่ที่ ๑๐ (หนองชุม) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก และ (๔) โครงการซ่อมแซมลานกีฬาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔ (โคกยายเกตุ) ตำบลเจดีย์ อำเภอร่องทอง ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จะวิเคราะห์ทีละโครงการ โดยสรุป เพื่อให้เห็นว่า โครงการแต่ละโครงการมีจุดเด่นและข้อจำกัดอย่างไร ดังนี้

๑. โครงการปลูกป่าชุมชน หมู่ที่ ๖ (บึงหมู่เก่า) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ความเป็นมา ประชาชนได้มีการประชุมหารือร่วมกัน เพื่อเลือกโครงการ บางโครงการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ เช่น การสร้างถนน หรือขุดคูคลอง ก็มีหน่วยงานท้องถิ่นกำลัง ดำเนินการอยู่ ประกอบกับปัญหาโลกร้อนทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนด้วย แนวคิดการปลูกป่าชุมชนมาจาก “พระราชดำริของรัชกาลที่ ๙” และเพื่อลดปัญหาโลกร้อนด้วย หากมีการปลูกป่านอกจากจะได้ร่มเงาแล้ว ยังได้ลำธารธรรมชาติอีกด้วย ซึ่งแต่เดิมเคยปลูก “ดอกกระตาดดับเบิลเอ” ซึ่งบริษัทให้ต้นมาปลูก แต่ต่อมาตายไปจำนวนหนึ่ง จึงไม่เป็นแถว สวยงาม มีต้นไม้เป็นหย่อม ๆ จึงคิดโครงการปลูกป่าชุมชนเพื่อปลูกแซมต้นไม้เดิมให้เป็นแถวและ

ปลูกเพิ่มเติมให้เป็นแถวเป็นระเบียบข้างทางจึงคิดปลูกต้นไม้ประเภทพะยูง เหลืองประดิดยาร ประดู่ ที่ไม่เลือกปลูกต้นไม้กินได้ เช่น ขนุน เพราะจะเกิดการแย่งผลผลิตได้ เนื่องจากจะมีทั้งคนที่เก็บกิน และอีกกลุ่มหนึ่งที่จะเก็บขาย

ผลการประชาคม ทุกคนให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมจึงมีความเห็นร่วมกัน และตกลงที่จะทำโครงการนี้ คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้กำหนดทั้งหมด แต่เกิดจากการประชุม ร่วมกัน เมื่อเห็นประโยชน์ร่วมกัน จึงเกิดการยอมรับจากประชาชน ประกอบกับโครงการอื่น ๆ หน่วยงานท้องถิ่นก็ได้งบประมาณมาดำเนินการแล้ว เช่น เทศบาลทำโครงการขุดลอกคลอง ทำถนน ไฟฟ้า ไฟจราจร ไฟทางคู ไปแล้ว

ประโยชน์ ประโยชน์ในระยะสั้น เป็นการจ้างงานในพื้นที่ ประโยชน์ในระยะยาว จะเป็นการ

สร้างป่าในชุมชน สร้างแหล่งน้ำและความชุ่มชื้นให้กับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปลูกต้นไม้ใหญ่ การดูแลป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เป็นป่าที่ให้ความร่มรื่น เป็นแหล่งน้ำใน ชุมชนได้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่บ้านและคนในหมู่บ้านให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สร้าง เครือข่ายที่มีความรู้พร้อมที่จะไปปลูกป่าในพื้นที่อื่นในชุมชนได้

ประชาชนในพื้นที่ช่วงหน้าแล้งไม่มีงานทำ เมื่อมีการปลูกป่าชุมชน จึงเกิดการจ้าง งานทำให้ประชาชนมีรายได้สร้างประโยชน์ที่สำคัญ นอกจากจะช่วยลดโลกร้อนแล้ว ยังสร้าง ความสามัคคีในชุมชน และเนื่องจากโครงการปลูกป่าชุมชน เป็นโครงการที่คนในหมู่บ้าน ทำกันเอง จึงเกิดการจ้างงานในพื้นที่ มีการจ้างงาน ๑๐ - ๑๖ คน (บางคนก็มาช่วยปลูกป่าโดยไม่รับ ค่าจ้าง) จึงทำให้มีเงินเหลือสามารถซื้อต้นไม้ได้หลายต้น ส่วนการปลูกป่าชุมชนประชาชนในพื้นที่ ย่อมได้รับประโยชน์ที่ไม่อาจตีเป็นมูลค่าได้ เช่น ได้มีพื้นที่มีอากาศบริสุทธิ์ ได้มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ไว้ทำการเกษตรและเพาะปลูก

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ใหญ่บ้านได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมถึงกระบวนการดำเนินโครงการ โดยผ่านทางเสียงตามสาย และ ผ่านรถเคลื่อนที่มีการประชุมร่วมกันเพื่อลงมติด้วยเหตุด้วยผล ชาวบ้านส่วนหนึ่งที่เข้ามาช่วยปลูกป่า โดยไม่คิดค่าจ้าง และผู้ใหญ่บ้านทำงานนี้ทำด้วยใจและมีความสุขเป็นอย่างมาก ได้จ้างคนรด น้ำต้นไม้วันละ ๒๐๐ บาท และประชาชนส่วนหนึ่งที่เสียสละเวลามาช่วยกันดูแลและรดน้ำต้นไม้ด้วย ชาวบ้านนอกจากจะช่วยกันปลูกต้นไม้แล้ว ยังเข้ามามีส่วนช่วยในการดูแลรักษาต้นไม้ด้วย

ประเด็นเรียนรู้

- ผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างจริงจัง มีการประชาสัมพันธ์และใกล้ชิดกับประชาชน มีการออกหน่วยเคลื่อนที่ทำบัตรประชาชน และ เป็นผู้ใหญ่บ้านมากกว่า ๒๐ ปี ชาวบ้านจึงเชื่อถือต่อผู้ใหญ่บ้าน ทำให้การจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ง่าย ขึ้น คนที่ได้รับประโยชน์น้อยหรือไม่ได้รับประโยชน์เลย มีความเกรงใจและมีความศรัทธาต่อ ผู้ใหญ่บ้านที่เคยช่วยเหลือและดูแลคนในหมู่บ้านมากกว่า ๒๐ ปี จึงทำให้เกิดความร่วมมือ ให้การสนับสนุนโครงการดังกล่าว

- ประชาชนมีความรักและผูกพันกันมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ได้มีโอกาสเข้ามาร่วมแก้ไข ปัญหาในชุมชนอย่างจริงจัง จะเห็นได้จากการเสียสละของประชาชนบางกลุ่มที่ไม่ได้รับค่าจ้างนอกจากนี้ ผู้ใหญ่บ้านก็ได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความเสียสละต่อชุมชน จึงยิ่งทำให้ชาวบ้านเกิดความรักและผูกพันกันในชุมชนมากขึ้น ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือตั้งแต่ เริ่มโครงการ แสดงความคิดเห็น โดยเอาเหตุผล และสิ่งที่ชุมชนจะได้รับเป็นตัวตั้ง มีความเสียสละ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ซึ่งช่วงแรกต้องดูแลและรดน้ำ ต้นไม้จนกว่าจะมีใบอ่อน แสดงว่าไม่ตายแน่นอน หากมีต้นใดตาย ก็จะมีการปลูกแซมให้ครบแถว ดังนั้น เมื่อเกิดโครงการนี้จึงสร้างความกลมเกลียวและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

- หากปลูกป่าชุมชนได้สำเร็จนอกจากจะได้ร่มเงา รักษาความชุ่มชื้นของดิน เป็น แหล่งพักผ่อนหย่อนใจในชุมชนแล้ว ยังเป็นลำธารธรรมชาติอีกด้วย เป็นการสร้างความร่มรื่นให้ คนรุ่นต่อ ๆ ไป เพราะต้นไม้ที่ปลูกแต่ละชนิดกว่าจะโตใช้เวลาานานมาก บางต้นปลูกได้ไม่นานก็ ตาย ก็ต้องปลูกแซมอีกครั้ง

๒. โครงการปรับปรุงและซ่อมแซมลานกีฬาและเครื่องออกกำลังกายประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ (คลองละออม) ตำบลยางนอน อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี

ความเป็นมา เดิมประชาชนเลือกที่จะทำ โครงการปรับปรุงศาลาอเนกประสงค์กลาง หมู่บ้านเนื่องจากเป็นศูนย์รวมของการดำเนินงานของหมู่บ้าน เช่น สถานที่ประชุมในโอกาสต่าง ๆ สถานที่จัดงานศพ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่เนื่องจากต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงประมาณ ๔-๖ แสน งบประมาณที่ได้จึงไม่เพียงพอ ดังนั้น ประชาชนจึงคัดเลือกโครงการนี้ ซึ่งเป็นโครงการที่มีความสำคัญลำดับรองจากโครงการปรับปรุงศาลาอเนกประสงค์

ผลการประชุม ประชาชนลงมติเป็นเอกฉันท์ ในการลงประชามติมีประชาชน มาร่วมจำนวนมาก เนื่องจากวันนั้นมีการประชุมในเรื่องอื่น ๆ ด้วยเห็นชอบเพราะเป็นความต้องการ ของประชาชนในพื้นที่ แม้ไม่ใช่ความต้องการในลำดับแรกแต่ประชาชนที่เห็นด้วยที่จะดำเนิน โครงการนี้

ประโยชน์ ลานกีฬาที่มีอยู่เดิมเป็นเพียงลานพื้นที่โล่ง ประชาชนใช้ประโยชน์เป็น ลานตากข้าว ซึ่งพื้นที่เดิมผิวไม่เรียบและมีระดับต่ำกว่าถนนมีประชาชนมาใช้ประโยชน์ลานกีฬา และเครื่องออกกำลังกายจำนวนมากโดยเฉพาะตอนเย็น ๆ เมื่อมีการซ่อมแซม ประชาชนส่วนใหญ่ ได้ใช้ประโยชน์จาก ลานกีฬาและเครื่องออกกำลังกาย ซึ่งสามารถมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านของสุขภาพร่างกายของประชาชนในพื้นที่ เด็ก ๆ ได้มีสถานที่ ออกกำลังกาย วัยรุ่นหันมาออกกำลังกายมากขึ้น ลดปัญหายาเสพติด รวมถึงลดการเล่นโทรศัพท์ ติดโซเชียลมีเดีย ผู้ใหญ่ได้มาพบปะพูดคุยกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ คัดเลือก และ ออกแบบโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน รวมไปถึงเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ในการใช้ประโยชน์ได้มีการกำหนดรูปแบบในการใช้สถานที่ร่วมกัน มีการช่วยเหลือร่วมมือกันดูแลอุปกรณ์กีฬา และดูแลสถานที่ร่วมกัน ในการก่อสร้างเป็นการจ้างเหมา ในส่วนที่มีการใช้แรงงาน มีการใช้ แรงงานในพื้นที่ประกอบด้วย

ประเด็นเรียนรู้

- แม้ว่าโครงการนี้จะไม่ใช่เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ดีที่สุด หรือตรงที่สุด เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ แต่เมื่อดำเนินการแล้ว ผลที่ได้รับเป็น โครงการที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

- ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาลานกีฬาและอุปกรณ์ ร่วมกัน ช่วยลดปัญหาสังคมที่เด็กเยาวชนใช้เวลาที่มีอยู่ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนมากขึ้น การออกกำลังกายยังส่งผลดีต่อสุขภาพกายทางตรง และส่งผลดีต่อสุขภาพจิตที่ทำให้ผู้สูงวัยได้มี โอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

๓. โครงการลานกีฬาอเนกประสงค์ หมู่ที่ ๑๐ (หนองชุม) ตำบลบ้านสระ อำเภอดงหลวง

ความเป็นมา เดิมต้องการลอกคูคลอง แต่งบประมาณไม่พอ รวมถึงต้องการทำถนน แต่จะไปทับซ้อนกับโครงการและแผนงานของ อบต. ซึ่งที่ผ่านมาในหมู่บ้าน ได้รับงบประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาท จากเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งใช้ทำตุ้มน้ำดื่มไป ๓๐๐,๐๐๐ บาท และทำที่เก็บข้าว ๒๐๐,๐๐๐ บาท แต่เนื่องจากหมู่บ้านนี้ ไม่มีลานกีฬา ใช้ร่วมกับหมู่ ๒ เมื่อมีงบประมาณมา จึงต้องการสร้างลานกีฬา

เพื่อให้เยาวชนได้ใช้ลานกีฬาที่ไม่ไกลจากพื้นที่ โดยเฉพาะกีฬาเปตอง ที่มีการคัดเลือกตัวแทน เยาวชนจากหมู่บ้าน เข้าร่วมเป็นนักกีฬาระดับจังหวัด

ผลการประชาคม มติเป็นเอกฉันท์ โดยมีผู้เข้าร่วม ๘๐ คน และออกเสียงสนับสนุน ๗๐ คน เนื่องจากโครงการมาจากความต้องการจริงของคนในพื้นที่ และสอดคล้องตามการจัดทำ ประชาคมจริง ๆ

ประโยชน์ มีลานกีฬาเป็นแห่งแรกของหมู่บ้าน เพื่อใช้ทำกิจกรรมร่วมกันเยาวชนใน หมู่บ้าน เยาวชนมีความปลอดภัย เนื่องจากไม่ต้องเดินทางไกลไปที่ หมู่ ๒ ทำให้ผู้ปกครองไม่ต้อง กังวล ความสัมพันธ์ของเยาวชนระหว่างหมู่ ๒ กับหมู่ ๑๐ มีความสัมพันธ์ที่ดี เพราะสามารถใช้พื้นที่ ได้ตามต้องการ ในอนาคตต่อไปต้องการพัฒนาลานกีฬาเพื่อให้เหมาะกับผู้สูงอายุ และทำเป็น อาคารอเนกประสงค์เพื่อใช้เวลามีการจัดงานในหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการ ให้มีการจัดทำประชาคม และให้มีการคัดเลือก โครงการจากความต้องการของประชาชนเอง ประชาชนมีส่วนร่วมในการระบุความต้องการ และกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่ ต้องการ มีความสนใจที่จะเห็นผลสำเร็จของงาน เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ได้เข้ามาร่วมใช้ ประโยชน์ และทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีการร่วมกันดูแลบำรุงรักษาพื้นที่

ประเด็นเรียนรู้

- การมีลานกีฬาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติสังคมของชุมชน ประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ทั้งจากคนในหมู่บ้านเอง และกับคนในหมู่ ๒ ที่เคยใช้สถานที่ลานกีฬา ร่วมกัน

- ในพื้นที่มีนักกีฬาระดับชาติ ทำให้เกิดต้นแบบและเกิดความสนใจของเด็กและ เยาวชนที่จะเล่นกีฬา รวมทั้งผู้ใหญ่ในพื้นที่ให้การสนับสนุนอย่างมาก จากการที่เยาวชนในพื้นที่มี พื้นที่เล่นกีฬา ทำให้ลดปัญหาเสพติด การมั่วสุมในทางที่ผิดได้ และจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของ ชุมชนในระดับฐานรากได้เป็นอย่างดี

- การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ทาง อบต. ช่วยสนับสนุนเรื่อง อุปกรณ์กีฬาให้กับหมู่บ้าน และในอนาคตหากมีงบประมาณเพิ่มขึ้น ทางหมู่บ้านได้คิดต่อยอดว่า ต้องการทำ ลานออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ และจัดทำโคมหรือหลังคาเพื่อใช้เป็นอาคาร อเนกประสงค์ต่อไป ในส่วนของแหล่งเงินเพื่อดำเนินการอาจจะขอของบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม จาก สจ. หรือ อบต. เพื่อต่อยอดให้ลานกีฬามีความสะดวกสบายและใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

๔. โครงการซ่อมแซมลานกีฬาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔ (โคกยายเกตุ) ตำบลเจดีย์ อำเภอบัว

ทอง

ความเป็นมา โครงการนี้ทำให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้มีลานกีฬาสำหรับออกกำลังกายในชุมชน เป็นการปรับปรุงพื้นที่จากลานตากข้าว เป็นลานกีฬาสำหรับเด็กและเยาวชนใน หมู่บ้าน เพราะในหมู่บ้านมีเด็กมาก ก่อนที่ไม่มีลานกีฬา เด็ก ๆ เล่นกันที่ถนน ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย

ผลการประชาคม มีการจัดทำประชามติเป็นเอกฉันท์ ทุกคนในหมู่บ้านลงคะแนน เสียง

เพื่อคัดเลือกโครงการนี้ เนื่องจากชุมชนในหมู่บ้านคิดว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์และตรงกับ ความต้องการของชุมชน

ประโยชน์ มีการใช้ประโยชน์เป็นประจำ โดยเฉพาะช่วงเย็น จะมีเยาวชนในหมู่บ้าน มาเล่นกันเยอะมาก เกิดประโยชน์กับประชาชน โดยตรงในการออกกำลังกาย รักษาสุขภาพของคน ในชุมชน และป้องกันปัญหาเสพติดในหมู่บ้านด้วย เนื่องจากให้กลุ่มเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหัน มาเล่น กีฬา จะมีลานกีฬาในการออกกำลังกาย และลดปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและเสนอโครงการ มีการเรียกประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้าน และอธิบายวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ และ กระบวนการดำเนินโครงการให้แก่ชาวบ้าน ช่วงก่อนการดำเนินโครงการ ได้ชี้แจงทำความเข้าใจ ให้แก่ ชาวบ้านฟัง ช่วงคัดเลือกโครงการได้ให้ประชาชนได้เสนอโครงการ ช่วงการดำเนินโครงการ ได้ประสาน เทศบาลให้ช่วยจัดทำโครงการและเสนอให้แก่หน่วยงานของรัฐที่ดูแลเพื่อพิจารณา จึงเห็นได้ว่า ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และตกลงร่วมกันมาตลอดในส่วนการจ้างงาน เนื่องจากคนในหมู่บ้านไม่มีอุปกรณ์ดำเนินการ จึงต้องจ้างเหมาเข้ามาทำแทน แต่ใช้แรงงานในพื้นที่

ประเด็นเรียนรู้

- เกิดความสัมพันธ์กันภายในชุมชนมากขึ้น มีการใช้ประโยชน์ในลานกีฬาเป็นประจำ ทุก วัน แต่ไม่มีปัญหาหระหว่างกัน มีการแบ่งโซนกันเล่น ใช้ในบริเวณสนาม มีการเปลี่ยนแปลง ต่อสังคมใน ชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้ออกกำลังกายกันเพิ่มมากขึ้น รวมทั้ง โรงเรียนประจำ หมู่บ้านมาใช้พื้นที่ในการฝึกซ้อมกีฬา

- ประชาชนเห็นว่าโครงการมีความยั่งยืน ทั้งนี้ หากมีงบประมาณเพิ่มเติมก็จะมีการ ขยาย โครงการ โดยทำหลังคา และพื้นที่สำหรับเก็บอุปกรณ์กีฬาเพิ่มเติม ผู้ที่ใช้งานร่วมกันดูแล รักษาความ สะอาดและดูแลความเรียบร้อย และประชาชนรอบลานกีฬาเป็นอีกส่วนที่ช่วยเหลือดูแล รักษาลาน กีฬาด้วย

- การมีลานกีฬาทำให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากขึ้น เกิดความ สามัคคี ของเด็กที่มาเล่นกีฬา และสร้างความรับผิดชอบในการดูแลรักษาของส่วนร่วม

โครงการด้านสาธารณประโยชน์

โครงการด้านสาธารณประโยชน์ที่ทำการศึกษาคำนี้ ประกอบด้วย ๔ โครงการ ได้แก่ (๑) โครงการขุดลอกคูส่งน้ำ หมู่ที่ ๓ (โพธิ์ตะวันออก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี (๒) โครงการ ขุดลอกคลองส่งน้ำ หมู่ที่ ๖ (ท่ามะนาว) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช (๓) โครงการขุดลอกคู ระบายน้ำ หมู่ที่ ๒ (สระ) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก และ (๔) โครงการ ปรับปรุงซ่อมแซมคูตาด คอนกรีตส่งน้ำ หมู่ที่ ๖ (เกาะกลาง) ตำบลเจดีย์ อำเภออู่ทอง ในการ วิเคราะห์ครั้งนี้ จะวิเคราะห์ทีละ โครงการ โดยสรุป เพื่อให้เห็นว่า โครงการแต่ละโครงการมีจุดเด่น และข้อจำกัดอย่างไร ดังนี้

๑. โครงการขุดลอกคูส่งน้ำ หมู่ที่ ๓ (โพธิ์ตะวันออก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง สุพรรณบุรี

ความเป็นมา เนื่องจากคนในหมู่บ้านมีอาชีพเกษตรกรรม น้ำจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ โดยเฉพาะการปลูกข้าว จะมีช่วงที่ต้องใช้น้ำมาก หากไม่มีน้ำในช่วงนั้น จะทำให้ข้าวออก รวงไม่ สมบูรณ์ได้ เมื่อเห็นปัญหาร่วมกันและที่ผ่านมามีหลายโครงการ งบประมาณได้ลงไป ที่ อบต. หรือ

เทศบาล เมื่อเสนอโครงการเรื่องนี้จึงยังไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะการขุดลอกคูคลอง น้ำไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ หรืองบประมาณไม่ตรงกับช่วงเวลาของปัญหา และนอกจากนี้ อบต. หรือเทศบาล ต้องดูแลหลายพื้นที่ จึงทำให้โครงการขุดลอกคูคลองน้ำยังไม่ได้ดำเนินการ ถึงแม้จะ ดำเนินการก็ไม่ต่อเนื่องหรือไม่ครบทั้งหมด ดังนั้น เมื่อมีโครงการหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ใหญ่บ้านได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยมีการประชุมชาวบ้านเพื่อเลือกโครงการที่เหมาะสมที่สุด เพราะงบประมาณไม่มากเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท และมีระยะดำเนินการเพียง ๓ เดือน ชาวบ้านได้เสนอและมีข้อยุติว่า ควรเลือกโครงการขุดลอกคูคลองน้ำซึ่งไม่ได้ดำเนินการขุดลอกมานานแล้ว ประมาณ ๓๐ ปี ดำเนินการขุดลอกกันเองบ้าง โดยมีการระดมความช่วยเหลือจากชาวบ้าน แต่เนื่องจากขุดลอก ไม่ต่อเนื่องทั้งเส้น และเป็นคูดินจึงเกิดการตื้นเขินง่าย จึงยังไม่เกิดผลถาวร

ผลการประชุม ในการจัดทำประชาคม เป็นเสียงเอกฉันท์เพราะชาวบ้านมีความเห็นร่วมกันว่า ปัญหาเรื่องน้ำมีความสำคัญต่อการเกษตร และในการดำเนินโครงการประเพณีนี้ ต้องได้รับเสียงเอกฉันท์ เพราะคูส่งน้ำทั้งเส้นจะต้องผ่านหลายหมู่บ้าน หากไม่มีความเห็นร่วมกันว่าจะขุดคูส่งน้ำแล้ว การแก้ไขปัญหานี้ก็ยาก เพราะผู้ใหญ่บ้านต้องประนีประนอมกับชาวบ้านที่ ต้องเสียเพื่อโครงการดังกล่าว

ประโยชน์ โครงการนี้ทำให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความสามัคคี เกิดการเสียสละที่ในการขุดลอกคูส่งน้ำบางครั้ง อาจต้องเข้าไปในพื้นที่บางส่วนของตนเอง ซึ่งแต่เดิมอาจไม่เคยเข้าประชุมหรือให้ความสำคัญกับ ปัญหาการขาดแคลนน้ำเนื่องจากมีแหล่งเก็บน้ำ เช่น ขุดบ่อไว้เก็บน้ำไว้แล้ว แต่ต่อมาเมื่อได้ ตระหนักถึงปัญหา ร่วมกัน เกิดการเกื้อหนุนและช่วยเหลือกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนา ชุมชนในอนาคตผู้ใหญ่บ้านมีความสนิทสนมส่วนตัว จึงมีประสบการณ์ในการประสานกับ หน่วยงานต่าง ๆ มาพอสมควร เช่น สามารถประสานนายช่าง อบต. ให้ประมาณราคาได้เร็ว เพราะในแต่ละพื้นที่ที่มีการเลือกโครงการขุดลอกคูส่งน้ำเช่นกัน หากไม่มีความสัมพันธ์อันดีย่อมไม่สามารถ ประมาณราคาได้ทันแน่นอน

การขุดลอกกันเองโดยใช้เครื่องจักร หากบางที่ไม่สามารถใช้เครื่องจักรที่ใช้ แรงงานคน เงินได้ใช้ก็มาจากการเรียไรรจากชาวบ้านบ้าง แต่ช่วงที่ผ่านมามีโครงการ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับการจัดสรรงบประมาณมา ๓ แสนบาท ขุดลอกคูส่งน้ำได้ ๖ กิโลเมตร พอมีโครงการนี้ได้รับ งบประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท จึงได้ขุดคูส่งน้ำต่อจากเดิมเพื่อเชื่อมต่อกับสายหลักได้ ๓ กิโลเมตร และ ทำท่อส่งน้ำด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชน มีโอกาสรับรู้ข่าวสารจากหน่วยงานราชการ จากการ ประชุมชี้แจงเพื่อให้สามารถดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จตามที่รัฐบาลกำหนด โดยคณะกรรมการ หมู่บ้านเรียกประชุมประชาคมหมู่บ้านจัดทำรายละเอียดโครงการ และมีการคัดเลือกคณะกรรมการ ๓ ชุด ได้แก่ (๑) คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง (๒) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และ (๓) คณะกรรมการ เบิกจ่ายเงิน และจัดทำบัญชี

ประชาชนในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญต่าง ๆ นอกจากนี้ ความ

ร่วมมือเกิดขึ้นจากความไว้วางใจและความนับถือต่อผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้เคยช่วยแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ให้กับชุมชน ปกติประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพราะสามารถนำไปขอรับการจัดสรรงบประมาณจาก

หน่วยงานต่าง ๆ และสามารถนำไปจัดแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งมีความจำเป็นต่อการพัฒนาจังหวัด ด้วย

ประเด็นเรียนรู้

- โครงการนี้เป็นโครงการที่ตีเหมาะกับการแก้ไขปัญหามุมชน เนื่องจากเป็นการ จัดสรรเงิน งบประมาณถึงชาวบ้านโดยตรง ไม่ต้องมีขั้นตอนการใช้งบประมาณ และจัดสรรมา ในช่วงที่เหมาะสม และให้โอกาสประชาชนในการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มโครงการ จนถึงสิ้นสุด โครงการ โดยสามารถขุดลอก คูส่งน้ำได้สำเร็จ มีความร่วมมือกันในการดูแลรักษาคูส่งน้ำให้ไม่ตื้น เขินก่อนเวลาอันควร แต่อยากให้มี โครงการแบบนี้อีก งบประมาณที่จัดสรร ไม่จำเป็นต้องมาก แต่ให้มาทุกปี หากเป็นไปได้อยากให้ งบประมาณที่สามารถสร้างคูส่งน้ำแบบคอนกรีต ซึ่งจะใช้ เงินงบประมาณจำนวนมาก ทั้งนี้ ควรมี โครงการต่อเนื่องเหมือนงบประมาณประจำปีที่ทราบ จำนวนเงินที่แน่นอน และควรรมาในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ถึงเมษายน

- ชุมชนต้องหาวิธีการบริหารจัดการ โดยแต่ละคนต้องดูแลคูส่งน้ำที่ผ่านบ้านตนเอง ไม่ได้ตื่น เงิน และพร้อมที่จะดูแลในส่วนอื่น ๆ ที่สามารถจะทำได้ แต่ก็คงยังไม่เพียงพอ คงต้อง ได้รับการ จัดสรรงบประมาณอีก เพราะคูส่งน้ำแบบนี้ (แบบดิน) ไม่ถาวร มีโอกาสตื้นเขินได้ ถึงแม้ว่าจะมีการ ช่วยกันดูแลรักษา

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อน ของ ประชาชน แต่อาจจะไม่สามารถจัดสรรงบประมาณมาให้ชุมชนได้ทุกโครงการที่ขอ งบประมาณไป เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดูแลหลายพื้นที่ หลายหมู่บ้านและหลาย ตำบล ประกอบกับ งบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมา บางครั้งโครงการที่ ประชาชนขอไปไม่ตรงกับ วัตถุประสงค์ของโครงการ หรือบางครั้งได้รับงบประมาณมาในช่วงที่ ไม่สามารถแก้ไขปัญหมาให้ ประชาชนได้

๒. โครงการขุดลอกคลองส่งน้ำ หมู่ที่ ๖ (ท่ามะนาว) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนาง บวช

ความเป็นมา ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนา ทำไร่ ที่ต้องการน้ำการขุดลอก คลอง ส่งน้ำ จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่คลองส่งน้ำเคยมีการขุดลอกมา ก่อน เริ่มแรกจะบ่อเป็นโครงการของ อบจ. ต่อมาเป็นของ อบต. แต่งบประมาณไม่มาก ซึ่งช่วง หลังไม่มี งบประมาณให้ ทำให้เกิดการตื้นเขินมากขึ้น

ผลการประชาคม มีเสียงเป็นเอกฉันท์ แม้ว่าจะมีผู้ได้รับประโยชน์เป็นส่วนน้อย เพราะ งบประมาณมีจำกัด จึงทำให้ไม่สามารถขุดลอกคูคลองได้ทั้งหมู่บ้าน แต่ประชาชนในชุมชน ได้ร่วมกัน พิจารณาแล้วว่าพื้นที่ที่ดำเนินโครงการเป็นพื้นที่ที่ควรได้รับการช่วยเหลือมากที่สุด

ประโยชน์ ทำให้ประชาชนมีน้ำสำหรับทำนา ทำไร่ และผู้ใหญ่บ้านได้รับทราบ ปัญหาที่

แท้จริง รวมทั้งการขุดลอกคลองทำให้เชื่อมต่อของหมู่บ้านอื่นทำให้ได้น้ำไปด้วยเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยประชาชนมีความร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยอมรับฟังเหตุผล ความจำเป็น มีเหตุมีผล และมีการเสียสละต่อกัน ประชาชนมีความพึงพอใจมาก เป็นไปตาม ที่คาดหวังและประชาชนเห็นถึงประโยชน์ของโครงการว่ามีความคุ้มค่า อยากรับงบประมาณ มากกว่านี้ และต่อเนื่อง

คูคลองที่ได้ดำเนินการขุดลอกนี้สามารถกักเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการทำนา ทำไร่ของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดีให้น้ำในการทำนา ทำไร่ ผลผลิตการเกษตรเพิ่มมากขึ้น สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น มีรายได้มากขึ้น และประชาชนในพื้นที่มีความสัมพันธ์กันดีมากขึ้น ช่วยเหลือและร่วมทำทุกกิจกรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อชุมชนทุกกิจกรรมการดำเนินการเริ่มจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาประชุม เสนอ โครงการที่ประชาชนคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และคัดเลือกโครงการที่เป็นประโยชน์มากที่สุด จากนั้นเริ่มดำเนินการโครงการโดยการจ้างเหมารถเข้ามาดำเนินการขุดลอกคูคลอง ซึ่งเป็นรถ ของประชาชนในหมู่บ้านเอง เนื่องจากหากใช้แรงงานคนอาจทำให้งานล่าช้า สิ้นเปลือง งบประมาณมากกว่าการใช้รถ ในหลายช่วงประชาชนทำกันเอง โดยร่วมมือกันขุดลอกคลองช่วงที่ มีการตื่นเงินมาก ดินสไลด์ลงมา และมีการเรียโรเงินกันเอง

ประเด็นเรียนรู้

- มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายทุกวันและทำการประชุมชี้แจงให้ประชาชน เข้าใจว่าโครงการนี้คืออะไร มีวัตถุประสงค์อะไร และมีเป้าหมายอย่างไร ให้เข้าใจว่าเงินโครงการ นี้ สามารถจะทำอะไรได้บ้าง แล้วให้ทุกคนมีสิทธิเสนอโครงการ และมีผู้รับผิดชอบโครงการ แล้ว ทำการเลือกโครงการที่ประชาชนเห็นว่ามีความประโยชน์ที่สุด และแก้ปัญหาได้

- วงเงินที่ได้รับ ไม่เพียงพอที่จะขุดลอกตามความต้องการของประชาชนทั้งหมด ประชาชนจึงมีการเรียโรเงิน เพื่อดำเนินการต่อ และในบางส่วน ได้มีการลงมือลงแรง ขุดลอกร่วม กันเอง ด้วย

๓. โครงการขุดลอกคูระบายน้ำ หมู่ที่ ๒ (สระ) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก

ความเป็นมา จากปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่มีคูระบายน้ำที่เพียงพอ น้ำมาพร้อม ๆ กัน น้ำระบายไม่ทัน ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่เร่งด่วนที่ต้องการรับการแก้ไข เดิมในการประชาคม ผู้ใหญ่บ้าน อยากรู้โครงการทำศูนย์การเรียนรู้ แต่ชาวบ้านอยากรู้ระบายน้ำ ในอดีตไม่เคย ดำเนินการในคูระบายน้ำแบบนี้ มีเพียงการขุดลอกในคูระบายน้ำเล็ก ๆ เนื่องจากต้องใช้รถขุดใน การดำเนินการ

การคัดเลือกพื้นที่พิจารณาภูมิประเทศเป็นหลักสำคัญ จากพื้นที่ที่ต้องได้รับการแก้ไข เป็น ลำดับแรก และสามารถดำเนินการได้รวดเร็ว เหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งโครงการ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ไม่เพียงพอ งบเกินประมาณ ๒ คู่แต่ขอความอนุเคราะห์จากผู้รับเหมาให้ช่วย โดยสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวของชุมชนเอง (เช่น จ้างเหมาภายในชุมชนได้เอง) ทั้งนี้การเลือกพื้นที่ในบางพื้นที่ อาจต้องใช้ความร่วมมือจากชุมชนอื่นในการจัดการ ซึ่งจะเป็นไปได้ยากและใช้ ระยะเวลา ที่ผ่านมามีปัญหานี้มีความต้องการอยู่แล้ว เมื่อครั้งที่มิงบจากทหารแต่ทำไม่ได้ เนื่องจากบทหารต้องการจ้างแรงงานคนในพื้นที่ แต่การลอกคูในลักษณะนี้ต้องใช้เครื่องมือหนัก เช่น รถแมคโคร

ผลการประชุม มีมติเป็นเอกฉันท์ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวนร้อยละ ๗๐ จากครัวเรือนทั้งหมด (๓๐๐ ครัวเรือน) และออกเสียงสนับสนุนร้อยละ ๗๐ จากผู้เข้าร่วมประชุม

ประโยชน์ สามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่จะลดปัญหาน้ำท่วมที่กำลังจะเกิดได้ ซึ่งเมื่อเดือนที่ผ่านมา (ตุลาคม ๒๖๖๙) น้ำไม่ท่วมในพื้นที่ และส่งผลประโยชน์ให้น้ำไม่ท่วมในพื้นที่ ใกล้เคียงอีกด้วย สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิเกิดขึ้นได้ สามารถบรรเทาความเดือนร้อนจากการ ที่น้ำท่วมที่นา ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวมุขชนได้โครงการนี้ได้ประโยชน์มาก เพราะ สามารถแก้ปัญหาในชุมชนจากปัญหาจริงที่มีได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เรียกประชุมและประชาสัมพันธถึงวัตถุประสงค์ และจัดทำประชาคมผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานจากส่วนกลาง จัดประชุมประชาคม และอธิบายสาเหตุและเหตุผลที่มาของแต่ละโครงการให้ประชาชนเข้าใจ และสรุปผลการเลือกโครงการจากเสียงของประชาชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ได้มีการ พูดคุยและพูดถึงปัญหา พร้อมแสดงความเห็นในการแก้ไขและเนื่องจากคูที่ทำไม่ถาวร ดังนั้นหาก ต้องทำการขุดลอกใหม่ต้องใช้วิธีการเรียไร และช่วยกันรักษาโดยต้นนาใครก็ดูแลกันเอง

ประเด็นเรียนรู้

- ในกรณีของการทำประชาคม หากให้ใช้เสียงส่วนมาก ถ้าไม่มีการอธิบายจากผู้ใหญ่บ้านหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่ได้รับทราบว่ามีประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือนร้อนจริง ๆ ปัญหาของคนส่วนน้อยอาจไม่ได้รับการแก้ไข เช่น บางหมู่มีผู้เดือนร้อนเพียง ๔-๖ หลังคาเรือน แต่ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการมีการบอกกล่าวให้คนในหมู่บ้านรับทราบถึงความเดือนร้อนนั้นทำให้มีการตัดสินใจแก้ไขให้กับหมู่คนเหล่านั้นก่อน ซึ่งเขาเดือดร้อนจริง ๆ หากคนหมู่มากไม่เห็น ถึงความเดือนร้อนนั้น กลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังคงต้องเดือนร้อนและต้องดิ้นรนด้วยตัวเองซึ่งอาจเกิน กำลัง

- ผลจากการดำเนินโครงการ ทำให้ประชาชนได้รับรู้กระบวนการในการทำโครงการ มากขึ้น คนในชุมชนมีการพูดคุยถึงปัญหาในชุมชน และแลกเปลี่ยนปัญหาในชุมชน มีความเข้มแข็ง ในชุมชนมากขึ้น

๔. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมคูตาดคอนกรีตส่งน้ำ หมู่ที่ ๖ (เกาะกลาง) ตำบลเจดีย์

อำเภออุทุมพร

ความเป็นมา เป็นโครงการที่มีประโยชน์กับคนหมู่มากในชุมชนเพื่อกันดินลงร่องน้ำ ต้นน้ำเป็นที่ลุ่ม ปลายน้ำเป็นที่สูง ทำให้น้ำไปไม่ถึงเดิมเป็นคูคันดิน ทำให้ดินไหลตลอด ต้องมีการ ขุดลอกคูตลอดทุกปีไม่ได้รับการปรับปรุงมานาน จึงต้องการปรับปรุงคูส่งน้ำจากฝายแก้มลิงส่งน้ำ เข้ามาในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนที่ทำนาสามารถปล่อยน้ำเข้านาของตนเองได้โดยสะดวกรวมทั้ง เป็นการซ่อมแซมคูส่งน้ำให้มีความแข็งแรง

ผลการประชุม ประชาชนในพื้นที่ลงมติ เกือบทั้งหมดของหมู่บ้านประชาชนเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและกระบวนการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี และช่วยกันคิดโครงการที่จะนำเสนอร่วมกัน

ประโยชน์ ทำให้ประชาชนมีน้ำใช้ได้สะดวกขึ้น โดยใช้ได้ทั้งหน้าแล้ง และหน้าน้ำ ทำให้

ชาวบ้านได้ใช้น้ำสะอาดและดูแลบำรุงรักษาได้ง่ายกว่าเดิม เหมาะสมกับพื้นที่ช่วยป้องกัน การรั่วซึมของน้ำในพื้นที่ริมคลอง และป้องกันดินถล่มหลายลงคลองส่งน้ำและได้รายได้จากการขาย ลินค้าที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชนชี้แจงทำความเข้าใจ คุยกันอธิบาย วัตถุประสงค์ และกระบวนการขั้นตอนให้ประชาชนทั้งประชาชนในหมู่บ้านเกิดการร่วมมือ ร่วมใจ และสามัคคีกันมากในการดำเนินการ รวมทั้งการดูแลรักษา ซ่อมแซม มีการตรวจตราดูน้ำ อย่างสม่ำเสมอประชาชนช่วยกันดูแล ช่วยกันซ่อมแซม เก็บดิน ถางหญ้า

ประเด็นเรียนรู้

- ประชาชนมีความพึงพอใจกับโครงการนี้มาก เป็นไปตามที่คาดหวัง ชาวบ้านได้รับประโยชน์มาก แต่อาจไม่ใช่เป็นตัวแทนอย่างเดียว แต่เป็นการส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนดีมาก มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันดีมาก รวมทั้งทำให้มีน้ำใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ในอนาคต สามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี ผลผลิตก็จะดีขึ้น รายได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นตาม

- ชาวบ้านทุกครัวเรือนส่งตัวแทนมาช่วยกันดูแลรักษา เวียนกันมาดูคูน้ำ หาก ครัวเรือนใดไม่ว่างก็จะสนับสนุนด้านอื่น เช่น อาหาร น้ำ เป็นต้น ชุมชนต้องการบำรุง ดูแลรักษา ไม่ให้ดูตื้นเขิน และให้ทางน้ำไหลให้สะดวก โดยในปัจจุบันเป็นการช่วยเหลือดูแลกันเองภายใน ชุมชน ซึ่งหากมีความช่วยเหลือของหน่วยงานอื่นหรือเอกชนก็ยินดี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

๑. ประชากรในการศึกษา ศึกษาเฉพาะโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๐ อำเภอ ๑,๐๐๘ หมู่บ้าน และมีประชากรตามทะเบียนราษฎร ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๘๔๗,๗๔๘ คน โดยคัดเลือกอำเภอและหมู่บ้านที่จะศึกษา ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับชั้น (Stratified Simple Random Sampling)

๒. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ผู้ศึกษาดำเนินการคัดเลือกโครงการที่ดำเนินการในหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จากโครงการทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๒๙ โครงการ ซึ่งประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ๔๒ โครงการ ด้านสังคม ๒๒ โครงการ และด้านสาธารณประโยชน์อื่นๆ ๑,๑๖๕ โครงการ (หมู่บ้านหนึ่ง สามารถเสนอโครงการได้ ๑ - ๒ โครงการ ภายในวงเงินหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท) ดังนี้

๑. คัดเลือกอำเภอที่มีการดำเนินโครงการทั้ง ๓ ด้านในอำเภอเดียวกัน ปรากฏว่า มีเพียง ๔ อำเภอเท่านั้น ที่มีการดำเนินโครงการทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง

๒. คัดเลือกตำบลที่มีการดำเนินโครงการทั้งสามด้านในตำบลเดียวกัน จากใน ๔ อำเภอข้างต้น ได้ทั้งสิ้น ๘ ตำบล ได้แก่

อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ตำบลบ้านโพธิ์
อำเภอเดิมบางนางบวช	ตำบลเขาพระ ตำบลเดิมบาง ตำบลทุ่งคลี

ตำบลหัวเขา และตำบลยางนอน

อำเภอสามชุก

ตำบลบ้านสระ

อำเภออุทุมพร

ตำบลเจดีย์

๓. จาก ๘ ตำบล คัดเลือกเป็นอำเภอละ ๑ ตำบล เนื่องจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอสามชุก และอำเภออุทุมพร มีตำบลที่มีโครงการทั้ง ๓ ด้าน เพียงตำบลเดียว จึงไม่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม แต่ในส่วนของอำเภอเดิมบางนางบวช มี ๕ ตำบล จึงพิจารณาคัดเลือกด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ได้ตำบลยางนอน

๔. คัดเลือกโครงการตำบลละ ๓ โครงการ โดยมาจากด้านละหนึ่งโครงการ เน้นโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของโครงการได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะโครงการด้านสาธารณสุขประโยชน์

๕. กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

๕.๑ นายอำเภอของทั้ง ๔ อำเภอ เพื่อรับทราบแนวทางในการขับเคลื่อนโครงการ ปัญหาและอุปสรรค ในฐานะประธานคณะกรรมการระดับอำเภอตามข้อกำหนดของโครงการ

๕.๒ ปลัดอำเภอที่รับผิดชอบตำบล ทั้ง ๔ ตำบล ในฐานะผู้แทนของกรรมการ ปกครองที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และสามารถระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้

๕.๓ ผู้ใหญ่บ้านของทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่ต้องขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว

๕.๔ ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔ คน

๕.๕ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๓ คน รวมทั้งสิ้น ๓๖ คน

ตารางที่ ๓-๑ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคัดเลือกเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ตำบล/อำเภอ	โครงการด้านเศรษฐกิจ	โครงการด้านสังคม	โครงการด้านสาธารณสุขประโยชน์
อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง สุพรรณบุรี	โครงการซ่อมแซมลานตาก พืชผล การเกษตร หมู่ที่ ๒ (โพธิ์ตะวันตก)	โครงการปลูกป่าชุมชน หมู่ที่ ๕ (บึงหมู่เก่า)	โครงการชุดลอกคูส่ง น้ำ หมู่ที่ ๓ (โพธิ์ ตะวันออก)
ตำบลยางนอน	โครงการส่งเสริม	โครงการปรับปรุง	โครงการชุดลอก คลองส่ง
ตำบล/อำเภอ	โครงการด้าน เศรษฐกิจ	โครงการด้านสังคม	โครงการด้าน สาธารณสุขประโยชน์
อำเภอเดิมบางนางบวช	อาชีพ(ทำรูป) หมู่ที่ ๗ (ดง พิบูล)	ซ่อมแซมลานกีฬาและ เครื่องออกกำลังกาย ประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑ (คลองละออม)	น้ำ หมู่ที่ ๕ (ท่า มะนาว)

ตารางที่ ๓-๑ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคัดเลือกเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล (ต่อ)

ตำบล/อำเภอ	โครงการด้านเศรษฐกิจ	โครงการด้านสังคม	โครงการด้านสาธารณสุข
ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก	โครงการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้ หมู่ที่ ๖ (ท่าตาจร)	โครงการลานกีฬาอเนกประสงค์ หมู่ที่ ๑๐ (หนองชุม)	โครงการชุดลอกคูระบายน้ำ หมู่ที่ ๒ (สระ)
ตำบลเจดีย์ อำเภออุ้มทอง	โครงการต่อเติมโรงสีชุมชน หมู่ที่ ๓ (ตาลลูกอ่อน)	โครงการซ่อมแซมลานกีฬาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔ (โคกยายเกตุ)	โครงการปรับปรุงซ่อมแซมคูดาคอนกรีตส่งน้ำ หมู่ที่ ๖ (เกาะกลาง)

แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสถานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อนำมาซึ่งผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมาย ทั้งด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน สร้างองค์ความรู้ในระดับชุมชน และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ในลักษณะของแนวคิด ๕ มุมมอง คือ

๑. กลยุทธ์การทำงานร่วมกันแบบ Good governance ใน ๓ ภาครัฐ เอกชน และประชาชน พบว่าการทำงานร่วมกัน ทั้งภาครัฐ เอกชน วิชาการ ประชาสังคม และประชาชน ของยุทธศาสตร์สถานพลังประชารัฐ เป็นการกระบวนกรการทำงานที่มีกระบวนการที่ดำเนินการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแต่นโยบาย แต่ใช้ระบบกึ่งตลาดด้วยการจัดตั้ง บริษัท ประชาธิปไตยสามัคคี จำกัด (วิสาหกิจชุมชนจังหวัด) และการขับเคลื่อนสนับสนุนด้วยภาคเอกชน เน้นกลุ่มภาคธุรกิจ ตามนโยบายประชารัฐ (Public-Private Partnership: PPP) ที่มีองค์ความรู้การทำธุรกิจ มีความเข้าใจด้านการตลาด ตลอดจนความต้องการของลูกค้า โดยเปิดโอกาสและสร้างกระบวนการการทำงานร่วมกันกับภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ตลอดจนสถาบันการศึกษา ค้นหาจุดแข็งของพื้นที่จังหวัด เพื่อร่วมกันพัฒนาสินค้า การบริการ การท่องเที่ยว จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่ากระบวนการการดำเนินงานมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายของผลผลิตหรือผลงานอีกทั้งยังการมุ่งเน้นด้วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนฐานราก ใช้ทรัพยากรบุคคลในพื้นที่เชื่อมโยง สร้างเครือข่ายการทำงานบนความเชื่อใจของคนในพื้นที่ เพื่อในการร่วมกันขับเคลื่อนธุรกิจชุมชนร่วมกัน ซึ่งการจัดรูปแบบการทำงานร่วมกันที่ดีเกิดผลกระทบต่อสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของประชาชน

๒. มุมมองทางด้านลูกค้า (Customer perspective) ได้สร้างโอกาสการเติบโตของกลุ่มคนฐานรากหรือคนชนบทที่มีความพร้อมทั้งทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะทำธุรกิจ ทำให้กลุ่มภาคธุรกิจเข้าถึงชุมชน จนกระทั่งกลุ่มเป้าหมายคนรากหญ้าหรือคนในชุมชนได้เข้าใจท้องถิ่นตัวเองว่ามีทรัพยากรอะไรที่

สำคัญ และมีศักยภาพอะไรในท้องถิ่นที่จะสามารถนำไปสู่การสร้างรายได้ ได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อดำเนินประชากรรัฐที่พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจนกระทั่งเกิดความรู้สึกที่ว่ามิโครงการประชากรรัฐดีกว่าไม่ เพราะอย่างน้อยทำให้เกิดช่องทางการเข้าถึงการทำงานที่ร่วมกันทุกภาคส่วน เพื่อการขับเคลื่อนงานนโยบายประชากรรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. มุมมองด้านการเงิน (Financial perspective) มุมมองด้านการเงินที่มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าเพิ่ม การสร้างกระบวนการทำงานด้านการค้าหรือธุรกิจที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน ในยุทธศาสตร์การดำเนินงานมีกระบวนการที่ได้ออกแบบวางแผนเส้นทางธุรกิจ ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำหรือการคิด ผลิต และการขาย พร้อมกับระบบความคิดการเชื่อมโยงตลาดที่ชุมชนจะต้องยกระดับให้ดีขึ้น การเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการให้ชุมชนสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองและมีความยั่งยืน ซึ่งการทำการค้าสำคัญที่ความซื่อสัตย์ต่อการค้า การเข้าใจเรื่องระบบการค้า การขายที่ราคาสูง – ต่ำในแต่ละช่วงเวลาไม่เท่ากัน และราคาขึ้นอยู่กับคุณภาพสินค้าและบริการที่ทางชุมชนเองต้องถอดบทเรียนและปรับตัวสร้างธุรกิจชุมชนให้ได้มาตรฐานเป็นผู้นำทางการตลาดให้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนสามารถที่จะควบคุมราคาสินค้าและบริการได้ในช่องทางหนึ่ง

๔. มุมมองทางด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (Learning and growth) การดำเนินงานของประชากรรัฐมีการถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ ประชาชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ตระหนักและเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งเรื่องกระบวนการเรียนรู้ อาทิ การเรียนรู้ภาครัฐกับภาคเอกชน โดยเฉพาะรูปแบบการทำงานที่ภาครัฐจำเป็นต้องศึกษาการทำงานแบบภาคเอกชนเพื่อปรับกระบวนการทำงานเชิงรุก หรือการเรียนรู้ระหว่างภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ที่จะต้องแลกเปลี่ยนองค์ความรู้การเข้าถึงพื้นที่ เข้าถึงทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชนที่ภาคเอกชนสามารถไปสร้างให้เกิดธุรกิจที่เพิ่มมูลค่าได้ หรือบทเรียนที่ภาคชุมชนต้องเรียนรู้กระบวนการทำงาน การทำธุรกิจ ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และยั่งยืนจากภาคเอกชนเขาทำงานกันอย่างไร เนื่องจากประชาชนหรือชุมชนคือปลายทางเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจัยทางการเมือง เมื่อการเมืองเปลี่ยน นโยบายเปลี่ยน การสนับสนุนที่จะได้รับจากภาคเอกชนและภาครัฐเปลี่ยน ดังนั้นชุมชนต้องเข้มแข็งและทำงานเชิงรุกอยู่ได้ด้วยตนเอง และจากการศึกษาก็พบว่ากระบวนการดำเนินงานของประชากรรัฐในส่วนของคณะทำงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันจริง เพราะกระบวนการดำเนินงานมีการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาดูงาน และลงพื้นที่ร่วมกันของทุกภาคส่วนร่วมกันตลอดเวลา กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้จะสร้างการเติบโต และสร้างศักยภาพการปรับตัวเพื่อให้ชุมชนต้องเรียนรู้ และรับมือกับปัจจัยต่าง ๆ ของธุรกิจที่จะเกิดขึ้น ทั้งปัจจัยที่เป็นบวก โอกาสทางธุรกิจ และปัจจัยด้านลบ ทั้งปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการแข่งขันของธุรกิจ

๕. มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน (Internal business process) มีการจัดการตั้งแต่ระบบการจัดวางโครงสร้างการทำงาน ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับประเทศ และระดับจังหวัด มีทิศทางการทำงานไปในทางเดียวกัน เชื่อมโยงส่งเสริมระบบการทำงานซึ่งกันและกัน มีการแบ่งหน้าที่การทำงานชัดเจน แบ่งโครงสร้างการทำงาน เพื่อร่วมกันดำเนินงานตามกระบวนการต่าง ๆ ให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ โดยกระบวนการจัดโครงสร้างที่บุคคลต่าง ๆ ได้ให้เกิดการเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ตามบทบาทศักยภาพโดยเน้นเรื่องความบุคคลกลุ่มงาน และการมีส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การดำเนินโครงการที่ต้องการให้ชุมชนเข้าถึงปัจจัยการผลิต ตลอดจนกระบวนการภายในด้วยการสร้างองค์ความรู้ การตลาดการสื่อสารเพื่อการรับรู้ การบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนให้แก่ชุมชน เพราะกระบวนการภายในได้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม เข้าใจบริบทเชิงพื้นที่และพฤติกรรมของคนในแต่ละภาคส่วนบนความสัมพันธ์ของการจัดสรรหน้าที่และความรับผิดชอบของงาน และผลการดำเนินงานจะส่งผลต่อความพึงพอใจกับกลุ่มเป้าหมาย

โดยสรุป คือรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ประชารัฐ ซึ่งนำไปสู่นโยบาย “สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ” ที่เป็นการร่วมมือกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ประชาชนเป็นหลัก ประกอบกับเครือข่ายภาคี ภาควิชาการและภาคประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยจากรายงานผลการดำเนินงาน พบว่ามีผลสำเร็จเป็นรูปธรรมของการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ จำนวน ๗๖ จังหวัด เกิดการรวมกลุ่มแล้ว ๑,๗๘๒ กลุ่ม สามารถเพิ่มรายได้โดยรวมคิดเป็นมูลค่า ๓๕๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท/เดือน โดยในจำนวนนี้มีประชาชนที่ได้รับประโยชน์ ๕๐,๐๐๐ คน หรือคิดเป็น ๑๓,๐๐๐ ครัวเรือน มีโครงการรวม ๒๐๑ โครงการแบ่งเป็นกลุ่มเกษตร ๖๑ โครงการ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ๘๑ โครงการ และการท่องเที่ยวชุมชน ๕๙ โครงการ ทั้งหมดล้วนเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) กล่าวคือ ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐด้วยนโยบาย “สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ” เกิดประสิทธิผลมีความสำเร็จของนโยบายเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังได้สร้างมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชน โดยกระบวนการประชารัฐเศรษฐกิจฐานรากได้สร้างและปรับพฤติกรรมของคนในชุมชน พร้อมทั้งเกิดกระบวนการทางความคิดสร้างตัวชีวิตของเศรษฐกิจในชุมชน คือเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน เพิ่มมูลค่าสินค้า บริการและการท่องเที่ยวในชุมชน และการลดปัญหา ความยากจนในชุมชนนั้น ๆ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกับของภาคส่วนต่าง ๆ รัฐ เอกชนประชาชน วิชาการ และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้ระบบการทำงาน และเรียนรู้บทบาทซึ่งกันและกันที่จะช่วยในการส่งเสริมการขับเคลื่อนนโยบายระดับประเทศไปสู่คนรากหญ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ ๔

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการ สถานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสถานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตอนที่ ๑ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาแนวทางการเพิ่ม ประสิทธิผลของโครงการสถานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ อำเภอเมือง
สุพรรณบุรี อำเภอดำเนินนางบวช อำเภอสามชูก และอำเภออู่ทอง เพื่อประเมินความสำเร็จของ
โครงการ Product Evaluation ด้านผลผลิต (Output) ด้านผลลัพธ์ (Outcome) และด้านความ
ยั่งยืน ของโครงการ (Sustainability) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ๒ กลุ่ม กลุ่มแรก
เป็นการสัมภาษณ์นายอำเภอ/ปลัดอำเภอ ผลการสัมภาษณ์ตั้งตารางที่ ๔.๑ - ๔.๑๕ และกลุ่มที่สอง
สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน/หัวหน้าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านการสัมภาษณ์
นายอำเภอ/ปลัดอำเภอ พบว่า

๑. ด้านผลผลิต Output

ด้านปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านความร่วมมือ และด้านความต้องการของ
ชุมชน ดังตารางที่ ๔.๑ - ๔.๕

๑.๑ ด้านผู้นำชุมชน

ประเด็นคำถาม “ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทต่อความสำเร็จของโครงการนี้มาก น้อย
เพียงไร โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบ และท่านได้มีส่วนในการเพิ่ม
บทบาทของผู้นำในชุมชนอย่างไร”

ตารางที่ ๔-๑ แสดงการตอบคำถามจากการสัมภาษณ์ของปลัดอำเภอ ด้านปัจจัยภายใน ผู้นำชุมชน

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายใน ผู้นำชุมชน
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ผู้นำชุมชนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการเป็นอย่างมาก เพราะเป็น ผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน รับทราบปัญหาและรายละเอียดเป็นอย่างดี จึงเป็น กระบอกเสียงของประชาชน นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาและให้ความรู้แก่ ผู้นำชุมชนให้มากขึ้น ยังต้องเพิ่มบทบาทภาวะผู้นำที่ต้องเข้าใจและเข้าถึงประชาชนด้วย โดยบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน คือ ต้องให้ประชาชนเข้ามาเสนอโครงการให้ได้ และทำให้เกิดกระบวนการ สอนให้ชาวบ้านร่วมคิด ร่วม ดำเนินการตรวจสอบได้ เกิดความยั่งยืน สำหรับผู้นำที่สำคัญนอกจาก ผู้ใหญ่บ้านแล้ว ยังมี คณะกรรมการหมู่บ้าน จึงต้องมีการอบรมเป็นประจำ
อำเภอเดิมบางนางบวช	ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการขับเคลื่อนความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ โดยนายอำเภอจะเป็นผู้กำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือหาก การดำเนินงานมีปัญหา ในส่วนของผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ต้องมี ความเข้มแข็ง มีศักยภาพรอบด้าน จะเป็นตัวขับเคลื่อนได้ดี เพราะจะเป็นคนที่ มีบทบาทมากกว่าใครในการที่จะตั้ง ปัญหา ความต้องการของประชาชนออกมาได้มากและจริง และถ้าผู้นำ เข้มแข็งจะก่อให้เกิดเอกภาพในการจัดการ หมู่บ้าน ทำให้โครงการมีความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายของโครงการจริงๆ และทำให้ประชาชนทุกคนมีความสุข
อำเภอสามชุก	ผู้นำชุมชนมีบทบาทมาก เนื่องจากโครงการต้องอาศัยการทำประชาคมในพื้นที่ ซึ่งผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่นี้ สำหรับทางอำเภอจะมีบทบาทในการรับนโยบายจากส่วนกลาง และอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อช่วยให้เป็นสื่อกลาง และขับเคลื่อนนโยบาย
อำเภออุทุมพรพิสัย	ผู้นำชุมชนมีบทบาทต่อความสำเร็จของโครงการมาก เนื่องจากเป็นตัวกระตุ้น และ คอยชี้้นำการดำเนินงานของโครงการ เพิ่มบทบาทของผู้นำชุมชน โดยการใช้ ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งถ้าผู้ใหญ่บ้านพูด อะไรส่วนมากลูกบ้านจะคล้อยตามแต่ไม่ใช่การขึ้น จะให้ลูกบ้านเสนอความคิด

จากตารางที่ ๔-๑ พบว่า ผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทที่สำคัญมากในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว เพราะเป็นทั้งสื่อกลางระหว่างชาวบ้าน กับภาครัฐ และยังมีบทบาท ในการนำความคิดของประชาชนในการพิจารณาคัดเลือกโครงการอีกด้วย

๑.๒ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประเด็นคำถาม “ปกติประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือทำอะไรเพื่อ ชุมชนมากน้อยแค่ไหน”

ตารางที่ ๔-๒ แสดงข้อความจากการสัมภาษณ์ของปลัดอำเภอ ด้านปัจจัยภายในการมีส่วนร่วมของชุมชน

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายในการมีส่วนร่วม
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการเลือกโครงการที่จะ ดำเนินการ เพื่อให้โครงการตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน แผนพัฒนาจังหวัด เพื่อนำไปของบประมาณ โดยไม่ต้องมาจัดทำใหม่ทุกครั้งที่จะเสนอโครงการ ประชาชนเข้าร่วมแสดง ความคิดเห็น และจัดทำแผนพัฒนาชุมชนร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยแผนพัฒนาชุมชนมีการทบทวนแผนทุกปี
อำเภอเดิมบางนางบวช	ปกติไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น แต่สำหรับโครงการนี้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกขั้นตอน และได้เป็นผู้ที่ดำเนินการเอง ซึ่งเป็นการ - สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและประชาชนในหมู่บ้าน
อำเภอสามชุก	คนในพื้นที่อำเภอสามชุก ต้องยอมรับว่ามีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร หากเปรียบเทียบจะน้อยกว่าทางภาคอีสาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางพื้นที่นี้ไม่มี ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจมาก ทุกคนสามารถอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพารัฐ และ อีกทางหนึ่งในพื้นที่จะมีผู้ทรง อิทธิพลที่ชาวบ้านจะฟังฟังและให้การสนับสนุน ได้รวดเร็วกว่าทางภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมมาก เนื่องจากยังคงมีความเป็นสังคมชนบท
อำเภออุทุมพรพิสัย	ปกติในแต่ละชุมชนจะมีการเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชุมชนมาก มี ส่วนร่วมตลอด

จากตารางที่ ๔-๒ พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทุกพื้นที่เนื่องจากสภาพ ที่ยังเป็นสังคมเกษตรกรรมและสังคมชนบท ทำให้เกิดการติดต่อกันได้ทั่วถึง

ประเด็นคำถาม “ท่านคิดว่า ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ นี้มากน้อยเพียงไร และการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะส่งผลอย่างไรต่อความสำเร็จของโครงการ”

ตารางที่ ๔-๓ แสดงข้อความคำถามจากการสัมภาษณ์ของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายในการมีส่วนร่วมของชุมชน (ต่อ)

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายในการมีส่วนร่วม
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบ ทุกคนจึงต้องร่วม สังเกตการณ์ การประชาคมมีการประกาศล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วัน มีการคัดเลือก กรรมการ ๓ ชุด มีการ ร่วมคัดเลือกโครงการ โดย
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ครัวเรือนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ มีผู้สังเกตการณ์ว่าเป็นอย่างไร เมื่อประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ โครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบโครงการ จึง ทำให้โครงการที่เลือกนั้น ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ โครงการได้ใช้เงินงบประมาณครบถ้วน แต่หากจะให้โครงการเกิดความยั่งยืน ต้องสร้างการบริหารจัดการ โครงการ ซึ่งต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมกันของชุมชนอีกเช่นกัน
อำเภอเดิมบางนางบวช	ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการโครงการเป็นอย่างดี และมีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอนด้วยตัวเอง ซึ่งทำให้โครงการสำเร็จตามความต้องการ เนื่องจากโครงการเกิดจากความต้องการของประชาชน และตรงตามเป้าหมายของโครงการที่มุ่งเน้นให้ประชาชนคิดเองและทำเอง รวมทั้งมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าโครงการตลอดเวลา เช่น โทรศัพท์สอบถามกับนายอำเภอโดยตรง
อำเภอสามชุก	ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นโครงการที่ประชาชนในพื้นที่ เสนอและต้องการจากการทำประชาคม ดังนั้น ทุกคนในชุมชนจึงร่วมมือกันให้โครงการ ประสบความสำเร็จ
อำเภออุทุมพรพิสัย	ประชาชนมีส่วนร่วมในการโครงการนี้ตั้งแต่เริ่มคิด ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ และ ร่วมกันดูแลรักษาโครงการตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ รวมทั้งร่วมดูแล หลังจากโครงการ เสร็จก็ยังคงร่วมกันดูแลอยู่ ซึ่งส่งผลโดยตรงกับความสำเร็จของโครงการอย่างยิ่ง

จากตารางที่ ๔-๓ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการนี้โดยร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ และร่วมกันตรวจสอบและดูแลรักษา

๑.๓ ด้านความต้องการของชุมชน

ประเด็นคำถาม”ปัญหาในพื้นที่มีอะไรบ้างที่สำคัญ”

ตาราง ๔.๔ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายในความต้องการของชุมชนใน
๔ อำเภอ ของจังหวัดสุพรรณบุรี

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายในด้านปัจจัยภายในความต้องการของชุมชน
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ปัญหาภัยแล้งและปัญหาหยาเสพติด ชาวบ้านทำการเกษตร ต้องการน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก
อำเภอเดิมบางนางบวช	ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องรายได้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีอาชีพรับจ้างและทำเกษตรกรรม ซึ่งในบางพื้นที่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองต้องเช่าที่ทำนา
อำเภอสามชูก	ปัญหาการเช่าที่นา ระหว่างคนทำนากับเจ้าของที่นาเป็นปัญหาที่พบมาก และปัญหาน้ำท่วมในบางช่วง และน้ำแล้งในบางพื้นที่
อำเภออู่ทอง	การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม กับปัญหาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนา ปลูกไร่อ้อย เลี้ยงสัตว์

จากตารางที่ ๔-๔ พบว่า ปัญหาในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ลักษณะของพื้นที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชาชนพึ่งพาในการทำเกษตรกรรม รวมทั้ง มีความต้องการ ที่จะมีรายเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย จะมีความแตกต่างกันในด้านสภาพแวดล้อม

ด้านปัจจัยภายนอก ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐ การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร และกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ปรากฏดังตารางที่ ๔-๕ - ๔-๑๐

๒.๑ ด้านเครือข่ายภาครัฐ

ประเด็นคำถาม “โครงการคัดเลือกมาจากประชาชน แต่ประชาชนอาจไม่สามารถขับเคลื่อนเองได้ทั้งหมด เช่น ออกแบบไม่ได้เอง ท่านมีวิธีการให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างไร”

ตารางที่ ๔-๕ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก เครือข่ายภาครัฐ

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายนอกเครือข่ายของรัฐ
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	หมู่บ้านต้องมีการรายงานโครงการ มีการส่งภาพประกอบและผลการประชุมหากมีปัญหาที่ต้องใช้วิธีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ในเขต อำเภอเมือง ๑๔๑ หมู่บ้าน ๑๔๔ โครงการ วงเงินงบประมาณ ๒๔ ล้าน ๘ แสนบาท สามารถเบิกจ่ายได้หมด
อำเภอเดิมบางนางบวช	โครงการที่ต้องมีการออกแบบ หรือต้องขอความร่วมมือจากช่างโยธา จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายอำเภอจะเป็นผู้สั่งการให้ช่างโยธาต้องให้ ความร่วมมือดำเนินงานให้ประชาชนในพื้นที่ โดยมีการเรียกประชุมบ่อย ๆ เพื่อให้การดำเนินงานทัน กับระยะเวลาที่กำหนด

ตารางที่ ๔-๕ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก เครือข่ายภาครัฐ(ต่อ)

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายในด้านปัจจัยภายนอกเครือข่ายของรัฐ
อำเภอสามชุก	ปัญหานี้ในพื้นที่อาจพบไม่ชัดเจน เนื่องจากโครงการนี้เงินเข้าทางหมู่บ้านเองทาง อำเภอ ไม่มีอำนาจมาก ดังนั้น โครงการส่วนใหญ่จะสามารถขับเคลื่อน ได้ โดยประชาชนในพื้นที่ หากจะมีก็แต่ว่าโครงการที่เสนอมาอาจจะไม่เข้ากับ กฎ ระเบียบ และวัตถุประสงค์ของโครงการทางอำเภอจะเข้าไปทำหน้าที่ให้ ข้อมูลและข้อเสนอแนะว่าโครงการไหนสามารถทำได้หรือทำไม่ได้
อำเภออุทุมพร	มีการแนะนำ เช่น ประชาชนอาจเขียนโครงการไม่ได้ก็ให้ทางเทศบาลเป็นคนเขียนโครงการให้ แต่ความต้องการต้องมาจากประชาชน

จากตารางที่ ๔-๕ พบว่า อำเภอและภาครัฐได้มีกลไกและแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ ประชาชนสามารถดำเนินโครงการ ได้เอง โดยมีปัญหาติดขัดอะไร ก็จะมีการให้ความช่วยเหลือในแต่ละประเด็น ทั้งนี้ เนื่องจากจำนวนโครงการมาก เจ้าหน้าที่น้อย จึงอาจมีความล่าช้าบ้าง

๒.๒ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร

ประเด็นคำถาม "ท่านทำอย่างไรให้ประชาชนเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและกระบวนการดำเนินงานของโครงการ"

ตารางที่ ๔-๖ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายนอกการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	แนวทางที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจ ต้องทำให้ข้าราชการเข้าใจก่อน เพิ่มประสิทธิภาพตามนโยบายของรัฐบาลที่จะสร้างงานในชุมชน มีการประชุม ส่วนกลางที่สังกัดอำเภอโดยตรง เชิญผู้ใหญ่บ้านมาประชุมชี้แจง มอบหมาย ให้เจ้าหน้าที่ประจำอำเภอดูแลทุกตำบล ข้าราชการในพื้นที่ ชุตปฏิบัติการประจำตำบล ให้ปลัดอำเภอเป็นผู้ดูแล เพราะผู้นำชุมชนเป็นตัวกลางในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จึงต้องทำให้ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน (เป็นกระบอกเสียงของประชาชน) เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์และกระบวนการดำเนินงาน ของโครงการ โดยการอบรมหรือประชุมร่วมกัน

ตารางที่ ๔-๖ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก การแลกเปลี่ยน ความรู้
ข้อมูลข่าวสาร (ต่อ)

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายในด้านปัจจัยภายนอกการแลกเปลี่ยน ความรู้ข้อมูลข่าวสาร
อำเภอเดิมบางนางบวช	นายอำเภอจะเป็นผู้มอบนโยบายให้แก่ ปลัดอำเภอ และปลัดอำเภอ มอบต่อ ให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการประชุมชี้แจงให้รับทราบ วัตถุประสงค์และ ภาระงานการทำงาน ขอบเขตของโครงการว่าต้องทำ อย่างไรบ้าง จากนั้นกำนันผู้ใหญ่บ้านก็จะนำไปแจ้งให้แก่ประชาชนใน พื้นที่ โดยมีปลัดอำเภอ เข้าร่วมการประชุมชี้แจงด้วย และมีการประชุมใน การให้ประชาชนเสนอความ ต้องการ หรือสิ่งที่เป็นปัญหาในพื้นที่ที่คิด ว่าอยากจะทำแล้วประเด็นไหน ประชาชนเสนอมากที่สุดก็จะ พิจารณาประเด็นนั้นขึ้นมาเป็นโครงการที่จะทำ
อำเภอสามชุก	ผ่านการทำประชาคม โดยเน้นให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม มีการกำหนด ในการ ประชุมให้มีทุกภาคส่วนเข้าร่วมทุกคน ทุกข้าง (ฝ่ายเดียวกัน& ฝ่ายตรงข้าม) ทั้งนี้เพราะในการประชุมประชาคม หากมีเพียงฝ่ายเดียว หรือข้างเดียวจะเกิดปัญหาในการดำเนินการโดยรวม ซึ่งถ้าไม่ครบองค์ ประชุมจะไม่มีการจัดประชุม ประชาคมในการทำประชาคม จะมี ปลัดอำเภอเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำ ประชาคมร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำ และปรึกษาถึง วัตถุประสงค์ของโครงการและภาระงานดำเนินงานของ โครงการ
อำเภออุ้มถ้อง	นายอำเภอจะเรียกประชุม พุศคยุ ชี้แจงทำความเข้าใจโดยอธิบาย วัตถุประสงค์ ของโครงการและขั้นตอน ภาระงานดำเนินงานของ โครงการให้แก่ ประชาชนฟัง ให้กำนันไปประสานงานต่อ และมีชุด ปฏิบัติการประจำตำบล โดยให้หมู่บ้านทำแผนว่าจะประชาคมเมื่อไร และชุดปฏิบัติการตำบลจะไป สังเกตการณ์ว่าประชาชนประชาคม อย่างไร ซึ่งต้องให้ได้ครึ่งหนึ่งของ หมู่บ้านนั้น ๆ และให้แต่ละชุมชน เสนอโครงการ พร้อมทั้งมีคู่มือการดำเนินงานให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไป ศึกษาและคอยให้คำแนะนำในกรณีที่ประชาชนต้องการ โดยในโครงการ นี้จะเป็นเพียงผู้แนะนำชี้แนะ แต่จะไม่เข้าไป ดำเนินการและตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นภาระงานของชุมชนที่จะ พิจารณาคัดเลือก ตัดสินใจ ดำเนินการเองทั้งหมดโดยโครงการที่เสนอที่เกิน ๒ โครงการ จะให้ชาวบ้านลงคะแนนโดยการยกมือ ชาวบ้านเลือกคณะกรรมการ ๓ คณะ ๆ ละ ๓ คน (คณะกรรมการจัดซื้อ/ตรวจพัสดุเบิกจ่าย) เกิดความ ร่วมมือ กับส่วนราชการ อปท. (เขียนโครงการให้) ทั้งนี้ ชาวบ้านเป็นผู้ ดำเนินการและ เป็นผู้ตรวจสอบกันเอง

จากตารางที่ ๔-๖ พบว่า ในการทำความเข้าใจคือการสื่อสารไปที่ผู้รับผิดชอบ โดยตรง ให้เข้าใจในบทบาท วิธีการ และกระบวนการดำเนินงานตามที่โครงการได้ออกแบบหรือ กำหนดไว้

ประเด็นคำถาม “ประชาชนในพื้นที่ของท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ระหว่างกันมากน้อยแค่ไหน อย่างไร และการที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร จะส่งผลอย่างไรต่อการดำเนินโครงการบ้าง”

ตารางที่ ๔-๗ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก การแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายนอกการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ในการประชุมหรือประชาคม ประชาชนจะมีการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน จะทำให้ การดำเนินโครงการมีความราบรื่นไม่ติดขัด ส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารจากเสียงตามสายภายในชุมชน และผู้ใหญ่บ้าน มีการประชุมเพื่อให้ ประชาชนรับทราบข่าวสารที่ถูกต้องและตรงกัน ทำให้การดำเนินโครงการมี ความคล่องตัว
อำเภอเดิมบางนางบวช	มีการแลกเปลี่ยนกัน แต่ไม่ใช่รูปแบบที่เป็นทางการ จะเป็นการปรึกษาหารือ พูดคุยกัน สอนงานกัน ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ การดำเนินการต่าง ๆ ที่เป็นไปได้อย่าง ถูกต้องและรวดเร็ว
อำเภอสามชูก	ปัจจุบันยังมีไม่มาก แต่ในอนาคตได้มีการวางแผนที่จะเกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ซึ่งหากมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนการจัดทำโครงการในครั้ง ต่อ ๆ ไป จะทำให้โครงการมีความสมบูรณ์ดีขึ้นและเป็นประโยชน์มากขึ้น
อำเภออุทุมพร	ประชาชนในพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันพอสมควร ซึ่งส่งผลให้ เกิดโครงการในลักษณะหลากหลายและเกิดการเรียนรู้ ระหว่างแต่ละพื้นที่เกิด การต่อยอดของโครงการหลาย ๆ โครงการในแต่ละพื้นที่

จากตารางที่ ๔-๗ พบว่า การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในสังคมชนบทเป็นการ แลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งการรับข้อมูลที่ดีและถูกต้องย่อมเป็น ประโยชน์ ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ต่อไป

ประเด็นคำถาม “ประชาชน/ชุมชน ในพื้นที่ของท่าน มีการไปศึกษาดูงานจากพื้นที่อื่นหรือหน่วยงานอื่น ในการเรียนรู้การดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับใช้กับพื้นที่หรือไม่ เช่น ดูงาน ด้าน โรงสีชุมชน เป็นต้น”

ตารางที่ ๔-๘ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูล ข่าวสาร

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายนอกการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ไม่ได้มีการไปศึกษาดูงานอย่างเป็นทางการ โดยมากชาวบ้านจะติดต่อกันเอง อย่างไม่เป็นทางการ
อำเภอเดิมบางนางบวช	มีการพาไปดูงานเศรษฐกิจพอเพียงอินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี (ศูนย์การเรียนรู้ของ หมู่บ้าน) ซึ่งเป็นสถานที่ที่เป็นประโยชน์ ที่ต่อยอดให้กับประชาชนได้จริง ๆ คือ เป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถนำกลับไปทำได้จริงแบบง่ายๆ ไม่ยาก
อำเภอสามชูก	เกิดการยังไม่ยอมรับโครงการที่ชุมชนหรือหมู่ของตนเองไม่ได้สร้างขึ้น จึงไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และไม่เกิด Best Practices
อำเภออุ้มถ่อง	มีการไปดูงานระหว่างหมู่บ้าน คือ คุยกันระหว่างหมู่บ้าน มากกว่าที่จะไปดูงาน เช่น สร้างถนนเชื่อมต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ก็จะคุยกัน แต่ถ้าหมู่บ้านไหนมีความสนใจที่จะทำโครงการที่อยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งก็จะประสานและพาไปดู เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

จากตารางที่ ๔-๘ พบว่า การศึกษาดูงานอาจให้ประโยชน์ในการต่อยอดหรือสร้างโครงการระดับชุมชนได้ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีรูปแบบที่ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง การปฏิบัติที่เป็นอยู่ จึงขึ้นอยู่กับโอกาสและสายสัมพันธ์ส่วนตัว ที่แต่ละพื้นที่มีไม่เท่ากัน

๒.๓ ด้านกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน

ประเด็นคำถาม “ท่านมีบทบาทอย่างไรต่อการดำเนินโครงการในพื้นที่”

ตารางที่ ๔-๙ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก กลไกส่งเสริมการทำงาน
ร่วมกัน

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายในด้านปัจจัยภายนอกการแลกเปลี่ยน ความรู้ข้อมูลข่าวสาร
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - จัดประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อรับทราบปัญหา - สะท้อนความต้องการของประชาชนจากล่างขึ้นบน - คณะกรรมการหมู่บ้านต้องรับผิดชอบในแต่ละด้าน มีการฟอร์มทีมงาน - แผนงานจะต้องเริ่มจากชาวบ้าน ทำให้เกิดความปรองดอง สามัคคี ผู้นำต้อง ประสาน การปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ โครงการ และ ทำให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ ร่วมกัน
อำเภอเดิมบางนางบวช	<p>นายอำเภอไม่ได้ลงไปในพื้นที่ จะมอบให้ปลัดอำเภอ/ปลัดตำบลเป็นผู้ประสานงาน เป็นพี่เลี้ยงทุกขั้นตอนในแต่ละตำบล ซึ่งนายอำเภอมีบทบาท เพียงเป็นผู้มอบนโยบาย และพิจารณารายละเอียดโครงการ ต้องตรงเป้าหมายเป็นโครงการที่มุ่งให้เกิดความยั่งยืนต่อยอดได้ และมีการส่งเจ้าหน้าที่ไป ตรวจสอบทุกโครงการก่อนการอนุมัติจ่ายเงิน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำ</p>
อำเภอสามชุก	<p>นายอำเภอเป็นตัวแทนและรับนโยบายการดำเนินงานจากส่วนกลาง ภาครัฐมา ลงในพื้นที่และมอบหมายให้ปลัดอำเภอเป็นผู้ดำเนินการประสานงานใน ภาคปฏิบัติ การดำเนินงานที่สำคัญคือ การเป็นผู้ถ่ายทอดนโยบายให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้รับทราบ เมื่อได้โครงการที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการ ก็ช่วย ผลักดันนำเสนอให้เกิดโครงการ โดยจะเน้นให้เกิดความโปร่งใส ไม่ให้มีการ ทุจริต ส่วนปลัดอำเภอเป็นผู้ลงพื้นที่เพื่อเข้าร่วมในการทำประชาคม และเป็น ผู้ถ่ายทอดวัตถุประสงค์ ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ของโครงการ อาทิเช่น เป็นโครงการที่ต้องไม่ซ้ำซ้อนกับแผนงานอื่น ๆ</p>
อำเภออุทุมพรพิสัย	<p>คอยให้คำแนะนำ ปรึกษา และคอยสังเกตการณ์ประเมินโครงการ เพื่อให้ ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด</p>

จากตารางที่ ๔-๙ พบว่า บทบาทของนายอำเภอ/ปลัดอำเภอ คือ บุคลากรภาครัฐที่

คอย ขับเคลื่อน และอำนวยความสะดวกให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามเป้าหมายและขั้นตอนตามที่กำหนด

ประเด็นคำถาม “ท่านเห็นว่าเครือข่ายภาครัฐในพื้นที่มีส่วนช่วยให้โครงการเกิดความสำเร็จได้ อย่างไร และการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างไร”

ตารางที่ ๔-๑๐ แสดงการตอบคำถามของนายอำเภอ ด้านปัจจัยภายนอก กลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยภายในด้านปัจจัยภายนอก กลไกส่งเสริมการทำงาน
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	เครือข่ายภาครัฐในพื้นที่เป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จึงมีส่วนช่วยให้ โครงการเกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล เป็นผู้แนะนำ และให้ความช่วยเหลือ คอยประสานเมื่อเกิดปัญหาซึ่งทำให้โครงการล่าช้า เป็นการประสาน ด้วยเครือข่ายของชุมชน
อำเภอเดิมบางนางบวช	ทุกภาคส่วนของรัฐในอำเภอ มีการบูรณาการด้วยกัน ช่วยเหลือและร่วมมือกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์คุ้นเคยกันเป็นอย่างดี และร่วมงานกันทุกงานตลอด เช่น เกษตร พัฒนาชุมชน อบต. และเทศบาล
อำเภอสามชูก	เครือข่ายภาครัฐสำหรับโครงการนี้ กระบวนการในการคัดเลือกโครงการยังทำได้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากเวลาโครงการมีจำกัด และการใช้ความรู้ในการจัดการ กระบวนการ ของภาครัฐยังไม่เกิดการบูรณาการ ทำ และเครือข่ายภาคเอกชน อาจไม่เหมาะสม เนื่องจากมีปัญหาเรื่องของผู้มีอิทธิพล หากมีการเข้าร่วม โครงการกับเครือข่ายภาคเอกชน ภาพของโครงการอาจเห็นภาพการช่วยเหลือ จากภาคเอกชนมากกว่า ภาครัฐที่ให้กับ โครงการ และอาจสร้างปัญหาด้าน อิทธิพลในระยะยาว
อำเภออุทอง	เครือข่ายภาครัฐต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ซึ่งมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิด ความสำเร็จของโครงการได้เป็นอย่างดี

จากตารางที่ ๔-๑๐ พบว่า พื้นที่ที่มีเครือข่ายภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนที่ดี จะส่งผลดีต่อ โครงการต่าง ๆ ในชุมชน เพราะจะได้รับความร่วมมือ โดยเฉพาะในสังคมชนบท เครือข่ายภาครัฐมีความใกล้ชิดกับชุมชน

๒. ด้านผลลัพธ์ (Outcome)

ผลการวิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อ

ขับเคลื่อน เศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ การนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization) การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการดำเนินโครงการ ผลลัพธ์ ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในชุมชนดังตารางที่ ๔-๑๑ - ๔-๑๔

๒.๑ การนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization)

ประเด็นคำถาม “ท่านเห็นว่าประชาชนในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์จากผลของโครงการ มากน้อยเพียงใดอย่างไร”

ตารางที่ ๔-๑๑ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านด้านผลลัพธ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ทั้ง ๓ โครงการ มีการเลือกที่แตกต่างกันของแต่ละหมู่บ้าน ดังนั้น ผลประโยชน์ ของโครงการย่อมมีประโยชน์ต่อประชาชนแตกต่างกันไป เช่น โครงการขุดลอกคูส่งน้ำ เกิดการจ้างงานในพื้นที่ ชาวบ้านหมู่ที่ ๓ จะสามารถทำ ๑ การเกษตรได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องสูบน้ำเข้าพื้นที่ สำหรับโครงการปลูกป่าชุมชน นอกจากชาวบ้านหมู่ ๕ (บึงหมู่เก่า) จะได้รับประโยชน์ที่เกิดการจ้างงาน ในพื้นที่แล้ว ยังเป็นการสร้างแหล่ง น้ำให้กับชุมชน เป็นต้น โครงการลานตาก พืชผลการเกษตร นอกจาก ประชาชนในพื้นที่ หมู่ที่ ๒ (โพธิ์ตะวันตก) จะได้มี ลานตากแล้ว ยัง เริ่มทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมงาน แสดงความคิดเห็น ปลูก จิตสำนึก จิตสาธารณะมากขึ้น (จากเดิมที่เคยเก็บเนื้อเก็บตัว)
อำเภอเดิมบางนางบวช	ได้ใช้ประโยชน์เป็นอย่างมาก ตรงกับความต้องการของประชาชน ช่วย เพิ่ม รายได้ สุขภาพแข็งแรง ความสัมพันธ์ในชุมชน มีความรักความ สามัคคีเกิดขึ้น ในชุมชน
อำเภอสามชูก	หากเปรียบกับโครงการและงบอื่น ๆ ที่มีความแน่นอนมากกว่า ประชาชนอาจ ได้ประโยชน์ไม่มากนัก แต่หากวัตถุประสงค์ของ โครงการเป็นการกระจาย เศรษฐกิจของชุมชน นับว่าประสบความสำเร็จเนื่องจากมีการกำหนดให้ต้องใช้ แรงงานในพื้นที่ไม่น้อย กว่าร้อยละ ๓๐ และเป็นที่ได้ประโยชน์อย่างมากในแง่ของการเติมเต็ม การแก้ไขปัญหาที่ทาง อบต. ดำเนินการยังไม่ได้ เนื่องจากการใช้งบอื่น ๆ ต้องใช้เวลา และมีกระบวนการที่ต้องผ่านขั้นตอน กฎเกณฑ์ จำนวน มาก แต่โครงการนี้ไม่ต้องใช้เวลามาก ดังนั้น จะสามารถสนองตอบ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้รวดเร็วกว่า และเมื่อเกิด โครงการนี้ขึ้น ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งที่ได้ คือ ประชาชนในพื้นที่ได้มี

การเรียนรู้การมีส่วนร่วม ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ได้รับการเรียนรู้เรื่อง
--

ตารางที่ ๔-๑๑ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านผลลัพธ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์
อำเภอสามชูก	การสื่อสารที่ทันสมัย อาทิเช่น การสื่อสารทางไลน์ ทาง E-mail เป็นต้น
อำเภออุ้มทอง	ประชาชนในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการมาก เนื่องจากมาจากความต้องการของชุมชนและตรงกับปัญหาและสภาพของแต่ละพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์หมดทุกโครงการ

จากตารางที่ ๔-๑๑ พบว่า ประชาชนได้ประโยชน์จากโครงการทุกโครงการ เพราะเป็นโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชน การได้ประโยชน์มีทั้งประโยชน์จากโครงการ โดยตรง ประโยชน์จากการจ้างงานของโครงการ รวมไปถึงประโยชน์ที่ไม่สามารถวัดได้ เช่น ความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นต้น

๒.๒ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการดำเนินโครงการ

ประเด็นคำถาม “การดำเนินโครงการในพื้นที่ ก่อให้เกิดผลอย่างไรต่อประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของชุมชนและทุนทางสังคม ซึ่งเกิดการพัฒนาโครงสร้าง เครือข่าย จาก ความรู้ ในการดำเนินโครงการ อันมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมทั้งภายในชุมชนและภาคส่วนอื่น ๆ”

ตารางที่ ๔-๑๒ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจาก ดำเนินโครงการ

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านผลลัพธ์การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากดำเนินโครงการ
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนเริ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงประสบการณ์ เป็นการถ่ายทอด ความรู้ให้แกกัน - เกิดการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายชุมชนในร่วมกันแก้ไขปัญหาที่สำคัญของ ชุมชน อันเกิดมาจากการที่ได้มีโอกาสประชุมหารือ รวมทั้งการลง ประชามติในแต่ละครั้ง เกิดการใช้หลักเหตุผลในการวิเคราะห์ผลที่ได้รับว่าคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หรือมีประโยชน์สูงสุดหรือไม่ - ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำโครงการต่าง ๆ ทั้งที่ ประสบความสำเร็จ และที่ไม่ประสบความสำเร็จ เป็นฐานความรู้ที่ทุกคนในชุมชน ควรศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำโครงการให้

ประสบความสำเร็จ และทำให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔-๑๒ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์การสร้างองค์ความรู้อันเกิด
จากดำเนินโครงการ(ต่อ)

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านผลลัพธ์การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากดำเนินโครงการ
อำเภอเดิมบางนางบวช	มีการส่งเสริมอาชีพ มีการพัฒนาอาชีพทำให้เกิดกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้น มีการรวมกลุ่มกันทำงานทั้งภายในและนอกหมู่บ้าน มีความรักความสามัคคี ไม่มี การทะเลาะกัน มีความคิดเป็นแนวทางเดียวกัน และประชาชนทุกเพศทุกวัยมี ความรู้ ความชำนาญ ความสามารถเพิ่มขึ้น และมีองค์ความรู้เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นใน หมู่บ้าน เช่น การทำรูป การชุด คลอง เป็นต้น
อำเภอสามชุก	โครงการยังไม่สามารถระบุงการสร้างตามแนวทางใดได้อย่างชัดเจน เนื่องจาก โครงการเพิ่งเริ่มต้น และปริมาณงบประมาณน้อย ที่ชัดเจน เป็นเพียงเล็กน้อย เช่น เกิดการเรียนรู้ในการมีส่วนร่วม เกิดความรู้เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น
อำเภออุทุมพรพิสัย	มีองค์ความรู้ในชุมชนเพิ่มบ้าง แต่ไม่มาก ซึ่งเงินน้อย เกิดโครงสร้างทางสังคม ที่จำเป็นต่อความต้องการของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ชุมชนมีการเรียนรู้และมี แนวทางในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

จากตารางที่ ๔-๑๒ พบว่า การเรียนรู้ของชุมชนเพิ่มมากขึ้นในทุกพื้นที่ เนื่องจากโอกาสในการคิด ทำ และตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ก็สนใจในสิ่งที่เกิดขึ้น รวมไปถึงหลายโครงการเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากการมาใช้บริการร่วมกัน ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์ที่ดีตามมา

๒.๓ ด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในชุมชน

ประเด็นคำถาม “โครงการได้ก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่หรือไม่ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มากน้อยแค่ไหน ในลักษณะใด”

ตารางที่ ๔-๑๓ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม
ในชุมชน

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในชุมชน
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	โครงการส่วนใหญ่จะมีการจ้างงานในพื้นที่ เป็นการกระจายรายได้ไปสู่

	ประชาชนส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก เป็นการจ้างงาน ในช่วงฤดูแล้งซึ่งโดยปกติชาวบ้านในพื้นที่ที่ไม่มีงาน หากไม่หางานอื่นมาทำ เช่น การปลูกข้าว ทำดอกไม้จันทน์ ก็อาจต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ได้ เช่น
--	---

ตารางที่ ๔-๑๓ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ
สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ต่อ)

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในชุมชน
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	โครงการขุดลอกคูคลองน้ำ ถึงแม้จะเป็นโครงการจ้างเหมา แต่ก็จ้างงานคนในพื้นที่ด้วย ส่วนโครงการปลูกป่าชุมชนเป็นโครงการทำเอง จึงจ้างงานคนในพื้นที่ปลูกป่า ให้ได้ทำงานในพื้นที่และเกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนด้วย
อำเภอเดิมบางนางบวช	ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจ้างงานโดยตรง มีการจ้างแรงงานเกิดขึ้น ในหมู่บ้าน จากที่ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มขึ้นในแต่ละครัวเรือน โดยเฉพาะคนแก่ที่อยู่บ้านเฉย ๆ ได้ออกมาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความสุข ไม่เหงาและไม่เป็น ภาระลูกหลาน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนมีการขับเคลื่อน มีเม็ดเงินใช้จ่าย นอกจากนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลทางอ้อมในเรื่องเริ่มเห็นความสำคัญของการขุดลอกคลองส่งน้ำ
อำเภอสามชุก	โครงการก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ เนื่องจากมีข้อกำหนดให้มีการจ้าง แรงงานในพื้นที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่จะมีเศรษฐกิจ ดีขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง
อำเภออู่ทอง	เกิดการจ้างงานในพื้นที่จากดำเนินโครงการแต่เป็นช่วงระยะสั้น เพราะงบน้อยเกิดการหมุนเวียน แต่ผลกระทบของเศรษฐกิจขยายวงรอบออกไปทำให้เกิดการกระจายรายได้เพิ่มมากขึ้น คนในพื้นที่เป็นคนทำทั้งหมด ยกเว้นพวก เครื่องจักรต่าง ๆ ที่ชาวบ้านไม่สามารถทำได้

จากตารางที่ ๔-๑๓ พบว่า การจ้างงานในพื้นที่สามารถเกิดขึ้นได้ในโครงการที่ใช้แรงงานง่าย ๆ แต่ถ้าต้องเป็นการใช้เครื่องจักรหรือผู้ชำนาญ ประโยชน์ก็อาจตกอยู่กับคนในพื้นที่ (จังหวัด) แต่ไม่ใช่ชาวบ้านเจ้าของโครงการ โดยตรง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโครงการดังกล่าวมีวงเงินน้อย ประโยชน์ที่ได้จากการจ้างงานจึงอาจเห็นได้ไม่ชัดเจน

๓. ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability)

ได้แก่ ด้านทุนทางสังคม ด้านการดูแลรักษาและด้านการขยายผล ๓.๑ ด้านทุนทางสังคม

ประเด็นคำถาม “ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความผูกพันกับชุมชนมากน้อย แค่ไหน และการมีความผูกพันกับชุมชนส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของโครงการอย่างไร”

ตารางที่ ๕-๑๔ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) ด้านทุนทางสังคม

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) ด้านทุนทางสังคม
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ประชาชนมีความผูกพันกับชุมชนมาก ได้ร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบจึงเกิดความผูกพันต่อโครงการ ส่งผลให้โครงการมีความยั่งยืน ทุกคนอยากให้โครงการ มีการขยายผล หรือให้โครงการสามารถใช้ไปได้นาน ๆ เช่น โครงการขุดลอกคูส่ง น้ำผู้ใหญ่บ้านจะให้ประชาชนดูแลคูส่งน้ำในพื้นที่ของตัวเอง และให้ยาฆ่าหญ้าเพื่อกำจัดวัชพืชไม่ให้รกจนทำให้คูส่งน้ำตื้นเขิน
อำเภอเดิมบางนางบวช	ประชาชนมีความรักและผูกพันกับชุมชนมากเพื่อประโยชน์สุขของทุกคนมีความมุ่งหวังให้ชุมชนมีการพัฒนา มีความเจริญ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทุกคร้วเรือน มีรายได้เพิ่ม มีการจ้างแรงงานกันเองในชุมชน ก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็งร่วมมือ ร่วมใจกัน ซึ่งจะส่งผลให้โครงการประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็วและบรรลุ วัตถุประสงค์ของโครงการทำให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป
อำเภอสามชูก	ประชาชนในพื้นที่ที่มีความผูกพันกับชุมชนมากเพราะมีความเป็นสังคมชนบท แต่เกี่ยวกับโครงการนี้อาจไม่ชัดเจน เนื่องจากงบประมาณของโครงการน้อย ดังนั้นโครงการจะเกิดขึ้นจากสภาพปัญหาปัจจุบันที่แก้ไขได้ง่าย ๆ ก่อน ดังนั้น อาจไม่สะท้อนความยั่งยืน และด้วยตัวโครงการไม่ได้เป็นโครงการที่มีความ ชัดเจนและต่อเนื่อง ไม่มีความแน่นอนจากภาครัฐ ดังนั้นจึงไม่สามารถสะท้อน ความความยั่งยืนต่อเนื่องได้ หากถามถึงความยั่งยืน ทางอำเภอมิ่งบูรณาการ ที่จะสามารถช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความยั่งยืนมากกว่า

ส่วนร่วม ในการจัดทำโครงการ และพิจารณาคัดเลือกโครงการที่ตรงตามความต้องการอย่างมาก

และประเด็นคำถาม “การดำเนินโครงการในพื้นที่ ก่อให้เกิดผลอย่างไรต่อประเด็น ที่

เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของชุมชนและทุนทางสังคม ซึ่งเกิดการพัฒนาโครงสร้าง เครือข่าย จาก ความรู้ ในการดำเนินโครงการอันมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมทั้งภายในชุมชนและภาคส่วนอื่น ๆ"

ใช้คำตอบเช่นเดียวกันกับ ตารางที่ ๔-๑๒ พบว่า การเรียนรู้ของชุมชนเพิ่มมากขึ้นใน ทุก พื้นที่ เนื่องจากโอกาสในการคิด ทำและตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของก็สนใจ ในสิ่งที่ เกิดขึ้น รวมไปถึงหลายโครงการเป็นโครงการที่ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากการมาใช้ บริการร่วมกัน ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์ที่ดีตามมา

๓.๒ ด้านการดูแลรักษาและด้านการขยายผล

ประเด็นคำถาม “โครงการในพื้นที่ที่มีการขยายผลหรือไม่อย่างไร (ได้แก่ การมี หน่วยงานรับไปดูแลต่อในการบำรุงรักษา การให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน)

ตารางที่ ๔-๑๕ แสดงการตอบคำถามของปลัดอำเภอ ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) การดูแลรักษาและด้านการขยายผล

รายชื่ออำเภอ	ผลการสัมภาษณ์ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) การดูแลรักษาและด้านการขยายผล
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	กลุ่มภาคส่วนอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมเพื่อขยายผลของโครงการ ให้เกิดความยั่งยืน เช่น โครงการขุดลอกคูคลองน้ำ เนื่องจาก เป็นคูดินอีก ๒ ปี ก็ต้องขุดลอกใหม่ การขุด แต่เดิมขุดเป็นช่วงๆ ไม่ได้ขุดทั้งเส้น โครงการ ๒ แขนบาท ทำให้ขุดได้เยอะขึ้น
อำเภอเดิมบางนางบวช	ไม่มีหน่วยงานใดรับไปดูแล ประชาชนในหมู่บ้านดูแลกันเอง
อำเภอสามชุก	โครงการยังไม่มีผลขยายผล เนื่องจากเป็นเพียงการเริ่มต้น และงบประมาณ ไม่แน่นอน ดังนั้นโครงการส่วนใหญ่ที่เกิด อาจเป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพียงการ แก้ไขปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ยังไม่สามารถสะท้อนผลในอนาคตได้
อำเภออู่ทอง	มีการขยายผลภายในชุมชนเอง แต่ไม่มีหน่วยงานใดรับไป ดูแลต่อ และไม่ควร ให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านจะเห็นเป็นบุญคุณ และในอนาคต ผลประโยชน์จะตามมา จะเกิดปัญหาในอนาคต

จากตารางที่ ๔-๑๕ พบว่า ในระยะสั้นหลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้น (ไม่เกิน ๓ เดือน) ยังไม่มีหน่วยงานใดมาต่อยอดหรือขยายผลโครงการ แต่ชาวบ้านหวังว่า ในอนาคตภาครัฐจะมี โครงการในลักษณะเดียวกันมาให้ชาวบ้านดำเนินการต่อ ซึ่งเขาจะสามารถขยายผลโครงการที่เขา เห็น ว่ามีความจำเป็นและตรงตามความต้องการของเขาได้อย่างแท้จริง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน

เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน/หัวหน้าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ตามรายละเอียด โครงการแต่ละด้าน ดังนี้

โครงการด้านเศรษฐกิจ

โครงการด้านเศรษฐกิจที่ทำการศึกษานี้ ประกอบด้วย ๔ โครงการ ได้แก่ (๑) โครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตร หมู่ที่ ๒ (โพธิ์ตะวันตก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี (๒) โครงการส่งเสริมอาชีพ (ทำรูป) หมู่ที่ ๗ (ตงพิกุล) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช (๓) โครงการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้ หมู่ที่ ๖ (ท่าตาจวง) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก และ (๔) โครงการต่อเติมโรงสีชุมชน หมู่ที่ ๓ (ตาลลูกอ่อน) ตำบลเจดีย์ อำเภออู่ทอง ในการวิเคราะห์ ครั้งนี้ จะวิเคราะห์ที่ละโครงการ โดยสรุป เพื่อให้เห็นว่า โครงการแต่ละโครงการมีจุดเด่นและ ข้อจำกัดอย่างไร ดังนี้

๑. โครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตร หมู่ที่ ๒ (โพธิ์ตะวันตก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ความเป็นมา ลานตากที่สร้างไว้แต่เดิม สร้างโดยเทศบาลนครเพียง ๗ เซนติเมตร ใช้ไปสักพักเริ่มมีปัญหาการผุกร่อน เกิดมีกรวดและทราย เมื่อตากพืชผลการเกษตร เช่น ข้าว ก็จะมีกรวดและทรายติดมาทุกครั้ง จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการตาก แทนที่จะกวาดพืชผลหลังจาก ตากแล้วได้ทันที ต้องมาเลือกกรวดทรายออกก่อน ที่ผ่านมามีความพยายามในการบำรุงรักษา และซ่อมแซม แต่เพราะลานตากประเภทนี้มีอายุการใช้งานตามคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้

ผลการประชาคม การเลือก โครงการมาจากชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นและร่วมลงประชามติ ซึ่งมี ๒ โครงการ ที่มีชาวบ้านให้ความสำคัญ คือ โครงการเรื่องแหล่งน้ำ (ขุดคลอง) และโครงการซ่อมแซมลานตาก แต่เมื่อมีผู้บริจาคเงินสำหรับขุดคลองแล้วปัญหาเรื่องนี้เลยจบ จึงเลือกดำเนินโครงการซ่อมแซมลานตากพืชผลการเกษตร

ประโยชน์ นอกจากชาวบ้านจะได้ใช้ลานตากในการตากพืชผลการเกษตร เช่น ข้าว หรือเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ ยังเป็นสถานที่ที่ใช้ในกิจกรรมทางศาสนา และเป็นสถานที่ออกกำลังกายของเด็ก ๆ เป็นที่จอดรถ ซึ่งมีขนาดไม่ใหญ่มาก ไม่ให้รถสิบล้อจอด เพราะหากให้รถสิบล้อเข้ามาจอด จะทำให้ลานตากเสียหายเร็วขึ้น ทุกกิจกรรมที่จะใช้ลานตากจะต้องมีการขอใช้สถานที่ก่อน เพราะ ลานตากทำในที่ของวัด ซึ่งทุกคนเป็นเจ้าของและทุกคนมีสิทธิใช้ลานตากด้วยกัน โครงการนี้ อาจจะไม่ได้เพิ่มรายได้ แต่เป็นการลดรายจ่ายในการที่ต้องไปเช่าพื้นที่ของโรงสีในการตากพืชผล การเกษตร เพิ่มประโยชน์ในการบริหารจัดการการปลูกพืช ให้มีเวลาเก็บเกี่ยวที่ไม่ตรงกัน ทำให้มี จำนวนพืชผลการเกษตรที่ออกสู่ตลาดที่แน่นอน และขายได้ราคามากขึ้น รวมทั้งหมู่บ้านใกล้เคียง สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนในการแสดงความคิดเห็นเสมอ ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการใด โดยเฉพาะโครงการนี้ที่สามารถดำเนินการได้เองโดยประชาชนจะตรงความต้องการมาก ประชาชนกำหนดความต้องการให้ออกแบบลานตากให้มี คุณภาพดีขึ้น จึงปรับลานตากในส่วนที่ทำได้และทำลานตากเพิ่มเติม โดยเทศบาลนครให้หน้าถึง ๕๕ เซนติเมตร (เดิมเทเพียง ๗ เซนติเมตร) และขัดหน้าพื้นแบบมัน ทำได้ ๓๐๐ - ๔๐๐ ตารางเมตร เพื่อให้สะดวก

และง่ายต่อการเก็บพืชผลการเกษตร เมื่อมีการออกแบบที่ดี ตรงตามความต้องการ ปัญหาการดูแลรักษาก็จะไม่มี เนื่องจากประชาชนร่วมกันดูแล จึงไม่มีรถที่มีน้ำหนักมากเข้ามาวิ่ง ที่จะทำให้ลานตากข้าวรูด คาคว่าลานตากที่สร้างตามความต้องการของประชาชน จะสามารถใช้ บริการต่อเนื่องได้เป็นสิบปี

ประเด็นเรียนรู้

- การคัดเลือกโครงการที่ดำเนินการ หากไม่สามารถรวมใจประชาชนได้เป็นเอกฉันท์ อาจทำให้ดำเนินการลำบาก ในกรณีนี้มีประชาชนบริจาคให้แก่ส่วนรวม จึงทำให้โครงการที่จะทำเป็นโครงการที่เห็นพ้องต้องกัน

- ประชาชนนำเอาความต้องการและปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีตจากโครงการลานตาก ที่เคยดำเนินการมา มาเป็นการกำหนดแนวทางและความต้องการของโครงการนี้ จึงทำให้การออกแบบโครงการสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

- แม้โครงการดังกล่าวจะไม่ได้จ้างงานประชาชนในหมู่บ้าน เนื่องจากการทำลานตากเป็นการใช้เครื่องจักรในการดำเนินงาน แต่แรงงานมาจากในจังหวัดเดียวกัน จึงทำให้เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจในพื้นที่

- ลานตากพืชผลการเกษตร ไม่ได้ประโยชน์เฉพาะในทางเศรษฐกิจที่ช่วยลดรายจ่ายของเกษตรกรในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังได้ประโยชน์ด้านสังคมตามมา ไม่ว่าจะเป็นใช้เป็นลานกีฬา ที่ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน สามารถใช้จัดกิจกรรมทางศาสนาได้ รวมทั้งยังเอื้อเพื่อให้เกษตรกรหมู่บ้านใกล้เคียงใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

๒. โครงการส่งเสริมอาชีพ (ทำรูป) หมู่ ๗ (คงพิบูล) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบาง

นางบวช

ความเป็นมา ประชาชนมีรายได้น้อย เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ไม่มีที่ทำกินของตัวเอง ต้องเช่าที่ทำนา จึงต้องการมีรายได้เพิ่ม เนื่องจากพอถึงฤดูแล้ง ไม่มีงานทำ ประกอบกับมี บ้านของกรรมการหมู่บ้านทำรูปอยู่แล้ว ซึ่งมีเครื่องทำรูป จำนวน ๑ เครื่อง ประชาชนในหมู่บ้าน จึงเห็นควรจัดตั้งกลุ่มทำรูปเพื่อให้เป็นอาชีพเสริมของคนในหมู่บ้าน สำหรับการดำเนินงาน ผู้ใหญ่บ้านพาไปดูงานที่โรงงานทำรูปที่จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการประชาคม การประชาคมมีมติเป็นเอกฉันท์ เนื่องจากประชาชนเสนอโครงการทำรูปเพียงโครงการเดียว

ประโยชน์ ประชาชนได้รับประโยชน์มาก เพราะเป็นการลงทุนซื้อเครื่องทำรูปเพื่อมาสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนที่มาทำ และเป็นการเพิ่ม ประโยชน์ให้แก่เศรษฐกิจในพื้นที่หมู่ ๗ คงพิบูล เนื่องจากในขณะนี้หมู่บ้านที่ทำรูปเพียงหมู่บ้าน เดียว จึงเป็นหมู่บ้านนำร่องในการทำรูปของอำเภอเดิมบางนางบวช ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ พื้นที่ เนื่องจากประชาชนจะมาร่วมมือกัน มีความสมัครสมานสามัคคี มาร่วมพูดคุยกัน มีกิจกรรม ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น เพราะรู้สึก ว่าสามารถทำประโยชน์ สร้างรายได้ให้แก่ตัวเองและครอบครัวได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ในเรื่องต่าง ๆ ที่ทำเพื่อชุมชนมากอยู่แล้วในทุก ๆ เรื่อง สำหรับโครงการนี้ ใช้วิธีการประกาศเสียง ตามสายให้ประชาชนมาร่วมประชาคม อธิบาย ตอบข้อซักถามให้ประชาชนเข้าใจและร่วมกัน คัดเลือกโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจกับโครงการนี้มาก เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งเห็น ได้จากการที่ประชาชนสนใจมาร่วมกันทำรูป และคนที่ไม่ได้ทำ ก็จะแวะเวียนมาดู

ประเด็นเรียนรู้

- ชุมชนอื่น ๆ ไม่ได้มีการทำรูป แต่มีบ้านของชาวบ้านในหมู่บ้านซึ่งเป็นกรรมการหมู่บ้านมีเครื่องทำรูป จึงได้เรียนรู้วิธีการทำรูปจากบ้านของกรรมการหมู่บ้าน
- โครงการได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน คือ โรงงานทำรูปที่จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้ใหญ่บ้านพาไปศึกษาดูงานวิธีการทำรูปที่โรงงาน รวมถึงให้การสนับสนุนในเรื่องของการ สั่งซื้อวัตถุดิบที่จะนำมาผลิต และเมื่อผลิตเสร็จเรียบร้อยก็ส่งขายที่โรงงาน (เปรียบเสมือนโรงงาน จ้างผลิตให้วัตถุดิบ ผลิตแล้วขายคืนให้โรงงาน)
- ประชาชนมีความต้องการต่อยอดในการทำรูป โดยต้องการทำรูปสี เพราะสามารถขายได้ราคาดีกว่ารูปปกติ และมีความต้องการเครื่องทำรูปเพิ่ม เนื่องจากได้ผลผลิตน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงาน
- ประชาชนเห็นว่าโครงการดังกล่าวมีความยั่งยืน เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีความสนใจเพิ่มมากขึ้น และประชาชนมีความคิดริเริ่มต่อยอดจากงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ประกอบ กับมีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานโครงการทำรูปของหมู่บ้าน เช่น กศน. ทำให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจ

๓. โครงการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้ หมู่ที่ ๖ (ท่าตาจร) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชูก

สามชุก

ความเป็นมา เดิมได้รับเงินจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ทำโครงการน้ำดื่มและข้าวสาร แต่มีปัญหาเรื่องน้ำและข้าวสาร จึงมีโอกาสทำโครงการสร้างศาลา ศูนย์เรียนรู้ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการเรียนรู้โครงการจากศูนย์เรียนรู้ของ สุพรรณ การจัดการชุมชนของก้านัน จึงนำเสนอประโยชน์ที่จะได้ให้แก่ชาวบ้าน แต่ยังมีข้อจำกัด คำนงงบประมาณต้องทำผ้า คาน และระบบประปาต่อจึงจะสมบูรณ์ โครงการนี้เป็นโครงการที่ ประชาชนในพื้นที่ช่วยกันคิด จากปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันพิจารณาภายใต้ข้อจำกัดเรื่อง งบประมาณและระยะเวลา

ผลการประชาคม เสียงเป็นเอกฉันท์ ประมาณร้อยละ ๙๐ จริงๆ ชาวบ้านมีความต้องการ เรื่องอื่นด้วย แต่ด้วยข้อจำกัดของโครงการตามนโยบายที่กำหนด จึงทำให้ทุกคนเห็นพ้องที่จะโครงการนี้

ประโยชน์ ศาลาศูนย์เรียนรู้จะเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าและความรู้ที่จะมีขึ้นต่อไปในอนาคต ซึ่งคาดหวังว่าจะสามารถสร้างเศรษฐกิจที่ดีขึ้นให้กับคนในชุมชนประชาชนในพื้นที่มี ส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจร่วมกัน มีการทำประโยชน์ร่วมกัน ให้กับชุมชน การก่อสร้างในครั้งนี้ ใช้การจ้างเหมาคนในพื้นที่ ทำให้มีการสร้างอาชีพ สร้างงาน ให้กับคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ผ่านมากคนในชุมชนมีความผูกพันและมีความสัมพันธ์

กันเป็นอย่างดีทุกคนในชุมชนพยายามช่วยเหลือกัน เพราะมีความเป็นเครือญาติ การสร้างศาลา ศูนย์เรียนรู้มีการจ้างงานคนในพื้นที่ ประชาชนมีความพึงพอใจมาก และมีความพยายามที่จะทำ

โครงการมีความสมบูรณ์ขึ้น เช่น การช่วยกันพิจารณาในการติดตั้งเครื่องทำน้ำดื่ม การนำข้าวสาร มาขายไว้ในศูนย์เรียนรู้

ประเด็นเรียนรู้

- ผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีกับภาคส่วนต่าง ๆ ทำให้ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ผู้ใหญ่บ้านเคยทำงานใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ของอำเภอและจังหวัด ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้และนำเอาประสบการณ์ที่ได้กลับมาแบ่งปันในพื้นที่

- มีแนวทางการขยายผลของศูนย์เรียนรู้โดยการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนสินค้า และความรู้กับหมู่บ้านและอำเภออื่น ๆ

- ปัญหาของการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้คือความไม่แข็งแรงของโครงสร้าง เนื่องจากข้อจำกัดทางงบประมาณ ชาวบ้านจึงมีความพยายามที่จะหางบประมาณมาทำให้ศูนย์เรียนรู้ มีความแข็งแรงมากขึ้น เช่น ทำฝ้า คาน และระบบประปา เพื่อให้คนในชุมชนสามารถมาใช้ประโยชน์ได้ อย่างเต็มที่ และบริหารจัดการให้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าได้อย่างถาวร

๔. โครงการต่อเติมโรงสีชุมชน หมู่ที่ ๓ (ตาลูกอ่อน) ตำบลเจดีย์ อำเภออุทุมพร

ความเป็นมา จังหวัดเคยให้งบประมาณมาทำโรงสีข้าวผ่านโครงการตำบลละ ๕ ล้านบาท แต่ทางหมู่บ้านได้มาแต่เครื่องสีข้าว ไม่มีที่เก็บ เพราะตอนแรกไม่มีพื้นที่ดำเนินการตอนนี้พื้นที่ดำเนินการได้ จึงต้องการต่อเติมโรงสีข้าว โดยทำประตูรั้ว ฝา กำแพง และห้องน้ำ และเป็นการใช้โรงสีในการเก็บของ โดยมีการบริหารจัดการกันภายในหมู่บ้าน มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบดูแล รักษา เก็บของ เช่น ปุ๋ย ข้าว แม้จะใช้ในการเก็บของ ไม่ได้ใช้ในการสีข้าว แต่ในความเข้าใจ โรงสี เป็นที่ที่ใช้เก็บของได้

ผลการประชุม มีความเห็นสอดคล้องกัน เป็นความต้องการร่วมกันของชุมชนในหมู่บ้านว่า ต้องการต่อเติมโรงสีเพื่อเก็บปุ๋ยและข้าวที่ปลอดภัย

ประโยชน์ เป็นโครงการที่เหมาะสมมาก เป็นที่ต้องการของชุมชนมาก โครงการนี้ เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน เนื่องจากแทบจะทุกบ้านทำนา และต้องการปุ๋ยและ ยาปราบศัตรูพืชในการทำเกษตร ซึ่งถ้ามีโรงสีไว้เก็บของก็จะสะดวกแก่การใช้งานมาก ได้โรงสีไว้ สำหรับเก็บของจำเป็นในการทำเกษตรกรรม เช่น ปุ๋ย ยา อุปกรณ์ส่วนรวมของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการ เก็บของไว้ส่วนกลาง และถ้าใครต้องการใช้ก็มาเบิกและนำมาคืน โดยมีการจัดทำบัญชีคุม เพื่อจ่าย แก่การใช้งานของคนในหมู่บ้าน ส่งผลให้ชาวบ้านประหยัดรายจ่าย ไม่ต้องซื้อข้าวแพง และชุมชน มีเงินหมุนเวียนภายใน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ทำ และนำเสนอ โครงการเกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน ช่วยเหลือดูแลกันภายในหมู่บ้านเกิดความสัมพันธ์อันดีเกิด การบริหารจัดการภายในโรงสี รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ยังได้รับประโยชน์จากการก่อสร้างเพราะเป็นการจ้างงานของคนในพื้นที่ ผู้รับจ้างมีรายได้จากการต่อเติม และประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีการใช้ปุ๋ยข้าวได้สะดวก และประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะมีของใช้ประจำ ไม่ขาดมือ

ประเด็นเรียนรู้

- โครงการภาครัฐบางเรื่อง อาจไม่ตรงตามความต้องการ เช่น ให้เครื่องสีข้าว แต่ประชาชนสีไม่เป็น หรือไม่มีโรงสี ประชาชนต้องการใช้โรงสีเพื่อการสีข้าว เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และหากมีศักยภาพก็อาจขยายให้ใหญ่ขึ้นได้

- การต่อเติมโรงสีข้าว ทำให้ได้รับประโยชน์จากโรงสี มีสถานที่สำหรับเก็บปุ๋ย ข้าว ที่ปลอดภัย สะดวกเวลามาเบิกใช้ ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และบริหารจัดการภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการปุ๋ยหรือข้าวในหมู่บ้านได้ดีมากขึ้น และส่งผลให้เกิดกระบวนการ จัดการที่ดี จัดคนดูแลโรงสี และคนดูแลกุญแจโรงสี โดยถ้าประชาชนต้องการใช้งานก็มาเอากุญแจ กับผู้ใหญ่บ้าน

- ประชาชนต้องการ โครงการแบบที่ประชาชนสามารถคิดเอง ทำเอง เพื่อจะได้รับในสิ่ง ที่ตรงกับต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และจะได้ใช้ประโยชน์ได้นาน

โครงการด้านสังคม

โครงการด้านสังคมที่ทำการศึกษานี้ ประกอบด้วย ๔ โครงการ ได้แก่ (๑)

โครงการ

ปลูกป่าชุมชน หมู่ที่ ๕ (บึงหมู่เก่า) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี (๒) โครงการปรับปรุง และซ่อมแซมลานกีฬาและเครื่องออกกำลังกายประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑ (คลองระลอก) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช (๓) โครงการลานกีฬาเอนกประสงค์ หมู่ที่ ๑๐ (หนองขุม) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก และ (๔) โครงการซ่อมแซมลานกีฬาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔ (โคกยายเกตุ) ตำบลเจดีย์ อำเภออุทอง ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จะวิเคราะห์ที่ละโครงการ โดยสรุป เพื่อให้เห็นว่า โครงการแต่ละโครงการมีจุดเด่นและข้อจำกัดอย่างไร ดังนี้

๑. โครงการปลูกป่าชุมชน หมู่ที่ ๕ (บึงหมู่เก่า) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

ความเป็นมา ประชาชนได้มีการประชุมหารือร่วมกัน เพื่อเลือกโครงการ บางโครงการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ เช่น การสร้างถนน หรือขุดคูคลอง ก็มีหน่วยงานท้องถิ่นกำลัง ดำเนินการอยู่ ประกอบกับปัญหาโลกร้อนทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนด้วย แนวคิดการปลูกป่าชุมชนมาจาก “พระราชดำริของรัชกาลที่ ๙” และเพื่อลดปัญหาโลกร้อนด้วย หากมีการปลูกป่า นอกจากจะได้ร่มเงาแล้ว ยังได้ลำธารธรรมชาติอีกด้วย ซึ่งแต่เดิมเคยปลูก "ดอกกระต๊าก ดับเบิลเอ" ซึ่งบริษัทให้ต้นมาปลูก แต่ต่อมาตายไปจำนวนหนึ่ง จึงไม่เป็นแถว สวยงาม มีต้นไม้เป็นหย่อม ๆ จึงคิดโครงการปลูกป่าชุมชนเพื่อปลูกแซมต้นไม้เดิมให้เป็นแถวและปลูกเพิ่มเติมให้เป็นแถว เป็นระเบียบข้างทางจึงคิดปลูกต้นไม้ประเภทพะยุง เหลืองประติยาธร ประดู่ ที่ไม่เลือกปลูกต้นไม้กินได้ เช่น ขนุน เพราะจะเกิดการแย่งผลผลิตได้ เนื่องจากจะมีทั้งคนที่ เก็บกิน และอีกกลุ่มหนึ่งที่จะเก็บขาย

ผลการประชุม ทุกคนให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมจึงมีความเห็นร่วมกัน และตกลงที่จะทำโครงการนี้ คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้กำหนดทั้งหมด แต่เกิดจากการประชุม ร่วมกัน เมื่อเห็นประโยชน์ร่วมกัน จึงเกิดการยอมรับจากประชาชน ประกอบกับโครงการอื่น ๆ หน่วยงานท้องถิ่นก็ได้งบประมาณมาดำเนินการแล้ว เช่น เทศบาลทำโครงการขุดลอกคลอง ทำถนน ไฟฟ้า ไฟจราจร ไฟทางคู ไปแล้ว

ประโยชน์ ประโยชน์ในระยะสั้น เป็นการจ้างงานในพื้นที่ ประโยชน์ในระยะยาว จะเป็น

การสร้างป่าในชุมชน สร้างแหล่งน้ำและความชุ่มชื้นให้กับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปลูกต้นไม้ใหญ่ การดูแลป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เป็นป่าที่ให้ความร่มรื่น เป็นแหล่งน้ำใน ชุมชนได้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่บ้านและคนในหมู่บ้านให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สร้าง เครือข่ายที่มีความรู้พร้อมที่จะไปปลูกป่าในพื้นที่อื่นในชุมชนได้

ประชาชนในพื้นที่ช่วงหน้าแล้งไม่มีงานทำ เมื่อมีการปลูกป่าชุมชน จึงเกิดการจ้าง งานทำให้ประชาชนมีรายได้สร้างประโยชน์ที่สำคัญ นอกจากจะช่วยลดโลกร้อนแล้ว ยังสร้าง ความสามัคคีในชุมชน และเนื่องจากโครงการปลูกป่าชุมชน เป็นโครงการที่คนในหมู่บ้าน ทำกันเอง จึงเกิดการจ้างงานในพื้นที่ มีการจ้างงาน ๑๐ - ๑๕ คน (บางคนก็มาช่วยปลูกป่าโดยไม่รับ ค่าจ้าง) จึงทำให้มีเงินเหลือสามารถซื้อต้นไม้ได้หลายต้น ส่วนการปลูกป่าชุมชนประชาชนในพื้นที่ ย่อมได้รับประโยชน์ที่ไม่อาจตีเป็นมูลค่าได้ เช่น ได้มีพื้นที่มีอากาศบริสุทธิ์ ได้มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ไว้ทำการเกษตรและเพาะปลูก

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ใหญ่บ้านได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมถึงกระบวนการดำเนินโครงการ โดยผ่านทางเสียงตามสาย และ ผ่านรถเคลื่อนที่ มีการประชุมร่วมกันเพื่อลงมติด้วยเหตุด้วยผล ชาวบ้านส่วนหนึ่งที่เข้ามาช่วยปลูกป่า โดยไม่คิดค่าจ้าง และผู้ใหญ่บ้านทำงานนี้ทำด้วยใจและมีความเสียสละเป็นอย่างมาก ได้จ้างคนรด น้ำต้นไม้วันละ ๒๐๐ บาท และประชาชนส่วนหนึ่งที่เสียสละเวลา มาช่วยกันดูแลและรดน้ำต้นไม้ด้วย ชาวบ้านนอกจากจะช่วยกันปลูกต้นไม้แล้ว ยังเข้ามามีส่วนช่วยในการดูแลรักษาต้นไม้ด้วย

ประเด็นเรียนรู้

- ผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างจริงจัง มีการประชาสัมพันธ์และใกล้ชิดกับประชาชน มีการออกหน่วยเคลื่อนที่ทำบัตรประชาชน และ เป็นผู้ใหญ่บ้านมากกว่า ๒๐ ปี ชาวบ้านจึงเชื่อถือต่อผู้ใหญ่บ้าน ทำให้การจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ง่าย ขึ้นคนที่ได้รับประโยชน์น้อยหรือไม่ได้รับประโยชน์เลย มีความเกรงใจและมีความศรัทธาต่อ ผู้ใหญ่บ้านที่เคยช่วยเหลือและดูแลคนในหมู่บ้านมากกว่า ๒๐ ปี จึงทำให้เกิดความร่วมมือ ให้การสนับสนุนโครงการดังกล่าว

- ประชาชนมีความรักและผูกพันกันมากขึ้นกว่าเดิม ได้มีโอกาสเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างจริงจัง จะเห็นได้จากการเสียสละของประชาชนบางกลุ่มที่ไม่ได้รับค่าจ้าง นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านก็ได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความเสียสละต่อชุมชน จึงยิ่งทำให้ชาวบ้านเกิดความรักและผูกพันกันในชุมชนมากขึ้น ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือตั้งแต่ เริ่มโครงการ แสดงความคิดเห็น โดยเอาเหตุผล และสิ่งที่ชุมชนจะได้รับเป็นตัวตั้ง มีความเสียสละ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ซึ่งช่วงแรกต้องดูแลและรดน้ำ ต้นไม้จนกว่าจะมีใบอ่อน แสดงว่าไม่ตายแน่นอน หากมีต้นใดตาย ก็จะมีการปลูกแซมให้ครบแถว ดังนั้น เมื่อเกิดโครงการนี้จึงสร้างความกลมเกลียวและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

- หากปลูกป่าชุมชนได้สำเร็จนอกจากจะได้ร่มเงา รักษาความชุ่มชื้นของดิน เป็น แหล่งพักผ่อนหย่อนใจในชุมชนแล้ว ยังเป็นสาธารณสมบัติอีกด้วย เป็นการสร้างความร่มรื่นให้ คนรุ่นต่อ ๆ ไป เพราะต้นไม้ที่ปลูกแต่ละชนิดกว่าจะโตใช้เวลานานมาก บางต้นปลูกได้ไม่นานก็ ตาย ก็ต้องปลูกแซมอีกครั้ง

๒. โครงการปรับปรุงและซ่อมแซมลานกีฬาและเครื่องออกกำลังกายประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑ (คลองละออม) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช

ความเป็นมา เดิมประชาชนเลือกที่จะทำ โครงการปรับปรุงศาลาอเนกประสงค์กลางหมู่บ้านเนื่องจากเป็นศูนย์รวมของการดำเนินงานของหมู่บ้าน เช่น สถานที่ประชุมในโอกาสต่าง ๆ สถานที่จัดงานศพ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่เนื่องจากต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงประมาณ ๔-๕ แสน งบประมาณที่ได้จึงไม่เพียงพอ ดังนั้น ประชาชนจึงคัดเลือกโครงการนี้ ซึ่งเป็นโครงการที่มีความสำคัญลำดับรองจากโครงการปรับปรุงศาลาอเนกประสงค์

ผลการประชุม ประชาชนลงมติเป็นเอกฉันท์ ในการลงประชามติมีประชาชน มาร่วมจำนวนมาก เนื่องจากวันนั้นมีการประชุมในเรื่องอื่น ๆ ด้วยเห็นชอบเพราะเป็นความต้องการ ของประชาชนในพื้นที่ แม้ไม่ใช่ความต้องการในลำดับแรกแต่ประชาชนที่เห็นด้วยที่จะดำเนิน โครงการนี้

ประโยชน์ ลานกีฬาที่มีอยู่เดิมเป็นเพียงลานพื้นที่โล่ง ประชาชนใช้ประโยชน์เป็น ลานตากข้าว ซึ่งพื้นที่เดิมผิวไม่เรียบและมีระดับต่ำกว่าถนนมีประชาชนมาใช้ประโยชน์ลานกีฬา และเครื่องออกกำลังกายจำนวนมากโดยเฉพาะตอนเย็น ๆ เมื่อมีการซ่อมแซม ประชาชนส่วนใหญ่ ได้ใช้ประโยชน์จากลานกีฬาและเครื่องออกกำลังกาย ซึ่งสามารถมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านของสุขภาพร่างกายของประชาชนในพื้นที่ เด็ก ๆ ได้มีสถานที่ออกกำลังกาย วัยรุ่นหันมาออกกำลังกายมากขึ้น ลดปัญหายาเสพติด รวมถึงลดการเล่นโทรศัพท์ ดิจิทัลโซเชียลมีเดีย ผู้ใหญ่ได้มาพบปะพูดคุยกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ คัดเลือก และออกแบบโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน รวมไปถึงเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ในการใช้ประโยชน์ได้มีการกำหนดรูปแบบในการใช้สถานที่ร่วมกัน มีการช่วยเหลือร่วมมือกันดูแลอุปกรณ์กีฬา และดูแลสถานที่ร่วมกัน ในการก่อสร้างเป็นการจ้างเหมา ในส่วนที่มีการใช้แรงงาน มีการใช้ แรงงานในพื้นที่ประกอบด้วย

ประเด็นเรียนรู้

- แม้ว่าโครงการนี้จะไม่ใช่เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ดีที่สุดหรือตรงที่สุด เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ แต่เมื่อดำเนินการแล้ว ผลที่ได้รับเป็นโครงการที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

- ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาลานกีฬาและอุปกรณ์ ร่วมกัน ช่วยลดปัญหาสังคมที่เด็กเยาวชนใช้เวลากับมือถือ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนมากขึ้น การออกกำลังกายยังส่งผลดีต่อสุขภาพกายทางตรง และยังส่งผลดีต่อสุขภาพจิตที่ทำให้ผู้สูงวัยได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

๓. โครงการลานกีฬาอเนกประสงค์ หมู่ที่ ๑๐ (หนองขุม) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชูก

ความเป็นมา เดิมต้องการลอกคูคลอง แต่งบประมาณไม่พอ รวมถึงต้องการทำถนน แต่จะไปทับซ้อนกับโครงการและแผนงานของ อบต. ซึ่งที่ผ่านมาในหมู่บ้าน ได้รับงบประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท จากเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งใช้ทำตุน้ำดื่มไป ๓๐๐,๐๐๐ บาท และทำที่เก็บข้าว ๒๐๐,๐๐๐ บาท แต่เนื่องจากหมู่บ้านนี้ ไม่มีลานกีฬา ใช้ร่วมกับหมู่ ๒ เมื่อมีงบประมาณมา จึง

ต้องการสร้างลานกีฬา เพื่อให้เยาวชนได้ใช้ลานกีฬาที่ไม่ไกลจากพื้นที่ โดยเฉพาะกีฬาเปตอง ที่มีการคัดเลือกตัวแทน เยาวชนจากหมู่บ้าน เข้าร่วมเป็นนักกีฬาระดับจังหวัด

ผลการประชาคม มติเป็นเอกฉันท์ โดยมีผู้เข้าร่วม ๘๐ คน และออกเสียงสนับสนุน ๗๐ คน เนื่องจากโครงการมาจากความต้องการจริงของคนในพื้นที่ และสอดคล้องตามการจัดทำประชาคมจริงๆ

ประโยชน์ มีลานกีฬาเป็นแห่งแรกของหมู่บ้าน เพื่อใช้ทำกิจกรรมร่วมกันเยาวชนในหมู่บ้านเยาวชนมีความปลอดภัย เนื่องจากไม่ต้องเดินทางไกลไปที่หมู่ ๒ ทำให้ผู้ปกครองไม่ต้องกังวลความสัมพันธ์ของเยาวชนระหว่างหมู่ ๒ กับหมู่ ๑๐ มีความสัมพันธ์ที่ดี เพราะสามารถใช้พื้นที่ ได้ตามต้องการ ในอนาคตต่อไปต้องการพัฒนาลานกีฬาเพื่อให้เหมาะกับผู้สูงอายุ และทำเป็น อาคารอเนกประสงค์เพื่อใช้เวลามีการจัดงานในหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการ ให้มีการจัดทำประชาคม และให้มีการคัดเลือก โครงการจากความต้องการของประชาชนเอง ประชาชนมีส่วนร่วมในการระบุความต้องการ และกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่ ต้องการ มีความสนใจที่จะเห็นผลสำเร็จของงาน เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ได้เข้าร่วมร่วมใช้ ประโยชน์ และทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีการร่วมกันดูแลบำรุงรักษาพื้นที่

ประเด็นเรียนรู้

- การมีลานกีฬาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติสังคมของชุมชน ประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ทั้งจากคนในหมู่บ้านเอง และกับคนในหมู่ ๒ ที่เคยใช้สถานที่ลานกีฬา ร่วมกัน
- ในพื้นที่มีนักกีฬาระดับชาติ ทำให้เกิดต้นแบบและเกิดความสนใจของเด็กและ เยาวชนที่จะเล่นกีฬา รวมทั้งผู้ใหญ่ในพื้นที่ให้การสนับสนุนอย่างมาก จากการที่เยาวชนในพื้นที่มี พื้นที่เล่นกีฬา ทำให้ลดปัญหายาเสพติด การมั่วสุมในทางที่ผิดได้ และจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของ ชุมชนในระดับฐานรากได้เป็นอย่างดี

- การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ทาง อบต. ช่วยสนับสนุนเรื่อง อุปกรณ์กีฬาให้กับหมู่บ้าน และในอนาคตหากมีงบประมาณเพิ่มขึ้น ทางหมู่บ้านได้คิดต่อยอดว่า ต้องการทำลานออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ และจัดทำโคมหรือหลังคาเพื่อใช้เป็นอาคาร อเนกประสงค์ต่อไป ในส่วนของแหล่งเงินเพื่อดำเนินการอาจจะขอของบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม จาก สจ. หรือ อบต. เพื่อต่อยอดให้ลานกีฬา มีความสะดวกสบายและใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

๔. โครงการซ่อมแซมลานกีฬาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔ (โคกยายเกตุ) ตำบลเจดีย์ อำเภอบัวทอง
ความเป็นมา โครงการนี้ทำให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้มีลานกีฬาสำหรับออกกำลังกายในชุมชน เป็นการปรับปรุงพื้นที่จากลานตากข้าว เป็นลานกีฬาสำหรับเด็กและเยาวชนใน - หมู่บ้าน เพราะในหมู่บ้านมีเด็กมาก ก่อนที่ไม่มีลานกีฬา เด็ก ๆ เล่นกันที่ถนน ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย

ผลการประชาคม มีการจัดทำประชาคมมติเป็นเอกฉันท์ ทุกคนในหมู่บ้านลงคะแนน เสียงเพื่อคัดเลือกโครงการนี้ เนื่องจากชุมชนในหมู่บ้านคิดว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์และตรงกับ ความต้องการของชุมชน

ประโยชน์ มีการใช้ประโยชน์เป็นประจำ โดยเฉพาะช่วงเย็น จะมีเยาวชนในหมู่บ้าน มาเล่น

กันเยอะมาก เกิดประโยชน์กับประชาชน โดยตรงในการออกกำลังกาย รักษาสุขภาพของคน ในชุมชน และป้องกันปัญหาขยะเสพติดในหมู่บ้านด้วย เนื่องจากให้กลุ่มเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหัน มาเล่นกีฬา จะมีลานกีฬาในการออกกำลังกาย และลดปัญหาขยะเสพติดในหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและเสนอโครงการ มีการเรียก ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้าน และอธิบายวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ และ กระบวนการดำเนินโครงการให้แก่ชาวบ้าน ช่วงก่อนการดำเนินโครงการ ได้ชี้แจงทำความเข้าใจ ให้แก่ ชาวบ้านฟัง ช่วงคัดเลือกโครงการได้ให้ประชาชนได้เสนอโครงการ ช่วงการดำเนินโครงการ ได้ ประสานเทศบาลให้ช่วยจัดทำโครงการและเสนอให้แก่หน่วยงานของรัฐที่ดูแลเพื่อพิจารณา จึงเห็นได้ ว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และตกลงร่วมกันมาตลอดในส่วนการดำเนินงาน เนื่องจากคนในหมู่บ้านไม่มีอุปกรณ์ดำเนินการ จึงต้องจ้างเหมาเข้ามาทำแทน แต่ใช้แรงงานในพื้นที่

ประเด็นเรียนรู้

- เกิดความสัมพันธ์กันภายในชุมชนมากขึ้น มีการใช้ประโยชน์ในลานกีฬาเป็นประจำ ทุก วัน แต่ไม่มีปัญหาหว่างกัน มีการแบ่งโซนกันเล่น ใช้ในบริเวณสนาม มีการเปลี่ยนแปลง ต่อสังคมใน ชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านได้ออกกำลังกายกันเพิ่มมากขึ้น รวมทั้ง โรงเรียนประจำ หมู่บ้านมาขอใช้พื้นที่ในการฝึกซ้อมกีฬา

- ประชาชนเห็นว่าโครงการมีความยั่งยืน ทั้งนี้ หากมีงบประมาณเพิ่มเติมก็จะมี การ ขยายโครงการ โดยทำหลังคา และพื้นที่สำหรับเก็บอุปกรณ์กีฬาเพิ่มเติม ผู้ที่ใช้งานร่วมกันดูแล รักษา ความสะอาดและดูแลความเรียบร้อย และประชาชนรอบลานกีฬาเป็นอีกส่วนที่ช่วยเหลือดูแล รักษา ลานกีฬาด้วย

- การมีลานกีฬาทำให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากขึ้น เกิดความ สามัคคีของเด็กที่มาเล่นกีฬา และสร้างความรับผิดชอบในการดูแลรักษาของส่วนร่วม

โครงการด้านสาธารณประโยชน์

โครงการด้านสาธารณประโยชน์ที่ทำการศึกษานี้ ประกอบด้วย ๔ โครงการ ได้แก่ (๑) โครงการขุดลอกคูส่งน้ำ หมู่ที่ ๓ (โพธิ์ตะวันออก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี (๒) โครงการขุดลอกคลองส่งน้ำ หมู่ที่ ๕ (ท่ามะนาว) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช (๓) โครงการ ขุดลอกคูระบายน้ำ หมู่ที่ ๒ (สระ) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก และ (๔) โครงการ ปรับปรุงซ่อมแซม คูตาดคอนกรีตส่งน้ำ หมู่ที่ ๖ (เกาะกลาง) ตำบลเจดีย์ อำเภออู่ทอง ในการ วิเคราะห์ครั้งนี้ จะ วิเคราะห์ทีละโครงการ โดยสรุป เพื่อให้เห็นว่า โครงการแต่ละโครงการมีจุดเด่น และข้อจำกัดอย่างไร ดังนี้

๑. โครงการขุดลอกคูส่งน้ำ หมู่ที่ ๓ (โพธิ์ตะวันออก) ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง สุพรรณบุรี

ความเป็นมา เนื่องจากคนในหมู่บ้านมีอาชีพเกษตรกรรม น้ำจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ โดยเฉพาะการปลูกข้าว จะมีช่วงที่ต้องใช้น้ำมาก หากไม่มีน้ำในช่วงนั้น จะทำให้ข้าวออก รวงไม่ สมบูรณ์ได้ เมื่อเห็นปัญหาร่วมกันและที่ผ่านมามีหลายโครงการ งบประมาณได้ลงไป ที่ อบต. หรือ เทศบาล เมื่อเสนอโครงการเรื่องนี้จึงยังไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะการขุดลอกคูส่ง น้ำไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ หรืองบประมาณไม่ตรงกับช่วงเวลาของปัญหา และนอกจากนี้ อบต. หรือเทศบาล

ต้องดูแลหลายพื้นที่ จึงทำให้โครงการขุดลอกคูส่งน้ำยังไม่ได้ดำเนินการ ถึงแม้จะ ดำเนินการก็ไม่ต่อเนื่องหรือไม่ครบทั้งหมด ดังนั้น เมื่อมีโครงการหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ใหญ่บ้านได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยมีการประชุมชาวบ้านเพื่อเลือกโครงการที่เหมาะสมที่สุด เพราะงบประมาณไม่มากเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท และมีระยะดำเนินการเพียง ๓ เดือน ชาวบ้านได้เสนอและมีข้อยุติว่า ควรเลือกโครงการขุดลอกคูส่งน้ำซึ่งไม่ได้ดำเนินการขุดลอกมานานแล้ว ประมาณ ๓๐ ปี ดำเนินการขุดลอกกันเองบ้าง โดยการระดมความช่วยเหลือจากชาวบ้าน แต่เนื่องจากขุดลอก ไม่ต่อเนื่องทั้งเส้น และเป็นคูดินจึงเกิดการตื้นเขินง่าย จึงยังไม่เกิดผลถาวร

ผลการประชุม ในการจัดทำประชาคม เป็นเสียงเอกฉันท์เพราะชาวบ้านมีความเห็นร่วมกันว่า ปัญหาเรื่องน้ำมีความสำคัญต่อการเกษตร และในการดำเนินโครงการประเภทนี้ ต้องได้รับเสียงเอกฉันท์ เพราะคูส่งน้ำทั้งเส้นจะต้องผ่านหลายหมู่บ้าน หากไม่มีความเห็นร่วมกันว่าจะขุดคูส่งน้ำแล้ว การแก้ไขปัญหานี้ก็ยาก เพราะผู้ใหญ่บ้านต้องประนีประนอมกับชาวบ้านที่ ต้องเสียเพื่อโครงการดังกล่าว

ประโยชน์ โครงการนี้ทำให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความสามัคคี เกิดการเสียสละที่ในการขุดลอกคูส่งน้ำบางครั้ง อาจต้องเข้าไปในพื้นที่บางส่วนของตนเอง ซึ่งแต่เดิมอาจไม่เคยเข้าประชุมหรือให้ความสำคัญกับ ปัญหาการขาดแคลนน้ำเนื่องจากมีแหล่งเก็บน้ำ เช่น ขุดบ่อไว้เก็บน้ำไว้แล้ว แต่ต่อมาเมื่อได้ ตระหนักถึงปัญหาร่วมกัน เกิดการเกื้อหนุนและช่วยเหลือกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนา ชุมชนในอนาคตผู้ใหญ่บ้านมีความสนิทสนมส่วนตัว จึงมีประสบการณ์ในการประสานกับ หน่วยงานต่าง ๆ มาพอสมควร เช่น สามารถประสานนายช่าง อบต. ให้ประมาณราคาได้เร็ว เพราะใน แต่ละพื้นที่ที่มีการเลือกโครงการขุดลอกคูส่งน้ำเช่นกัน หากไม่มีความสัมพันธ์อันดีย่อมไม่สามารถ ประมาณราคาได้ทันแน่นอน

การขุดลอกกันเองโดยใช้เครื่องจักร หากบางที่ไม่สามารถใช้เครื่องจักรที่ใช้ แรงงานคน เงินได้ใช้ก็มาจากการเรียไ้จากชาวบ้านบ้าง แต่ช่วงที่ผ่านมามีโครงการ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ได้รับการจัดสรรงบประมาณมา ๓ แสนบาท ขุดลอกคูส่งน้ำได้ ๕ กิโลเมตร พอมีโครงการนี้ได้รับ งบประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท จึงได้ขุดคูส่งน้ำต่อจากเดิมเพื่อเชื่อมต่อกับสายหลักได้ ๓ กิโลเมตร และ ทำท่อส่งน้ำด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชน มีโอกาสรับรู้ข่าวสารจากหน่วยงานราชการ จากการประชุมชี้แจงเพื่อให้สามารถดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จตามที่รัฐบาลกำหนด โดยคณะกรรมการหมู่บ้านเรียกประชุมประชาคมหมู่บ้านจัดทำรายละเอียดโครงการ และมีการคัดเลือกคณะกรรมการ ๓ ชุด ได้แก่ (๑) คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง (๒) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และ (๓) คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี

ประชาชนในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญต่าง ๆ นอกจากนี้ ความร่วมมือเกิดขึ้นจากความไว้วางใจและความนับถือต่อผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้เคยช่วยแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ให้กับชุมชน ปกติประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพราะสามารถนำไปขอรับการจัดสรรงบประมาณจาก

หน่วยงานต่าง ๆ และสามารถนำไปจัดแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งมีความจำเป็นต่อการพัฒนาจังหวัด ด้วย

ประเด็นเรียนรู้

- โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีเหมาะกับการแก้ไขปัญหาชุมชน เนื่องจากเป็นการ จัดสรร เงินงบประมาณถึงชาวบ้านโดยตรง ไม่ต้องมีขั้นตอนการใช้งบประมาณ และจัดสรรมา ในช่วงที่ เหมาะสม และให้โอกาสประชาชนในการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มโครงการ จนถึงสิ้นสุด โครงการ โดย สามารถขุดลอกคูส่งน้ำได้สำเร็จ มีความร่วมมือกันในการดูแลรักษาคูส่งน้ำให้ไม่ตื้น เขินก่อนเวลาอัน ควร แต่อยากให้โครงการแบบนี้มีอีก งบประมาณที่จัดสรร ไม่จำเป็นต้องมาก แต่ให้มาทุกปี หาก เป็นไปได้อยากให้ใช้งบประมาณที่สามารถสร้างคูส่งน้ำแบบคอนกรีต ซึ่งจะใช้ เงินงบประมาณจำนวน มาก ทั้งนี้ ควรมีโครงการต่อเนื่องเหมือนงบประมาณประจำปีที่ทราบ จำนวนเงินที่แน่นอน และควร มาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

- ชุมชนต้องหาวิธีการบริหารจัดการ โดยแต่ละคนต้องดูแลคูส่งน้ำที่ผ่านบ้านตนเอง ไม่ได้ตื่นเขิน และพร้อมที่จะดูแลในส่วนอื่น ๆ ที่สามารถจะทำได้ แต่ก็คงยังไม่เพียงพอ คงต้อง ได้รับความ จัดสรรงบประมาณอีก เพราะคูส่งน้ำแบบนี้ (แบบดิน) ไม่ถาวร มีโอกาสตื่นเขินได้ ถึงแม้ว่าจะมี การช่วยกันดูแลรักษา

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของ ประชาชน แต่อาจจะไม่สามารถจัดสรรงบประมาณมาให้ชุมชนได้ทุกโครงการที่ขอ งบประมาณไป เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดูแลหลายพื้นที่ หลายหมู่บ้านและหลาย ตำบล ประกอบกับ งบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมา บางครั้งโครงการที่ ประชาชนขอไปไม่ตรงกับ วัตถุประสงค์ของโครงการ หรือบางครั้งได้รับงบประมาณมาในช่วงที่ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ ประชาชนได้

๒. โครงการขุดลอกคลองส่งน้ำ หมู่ที่ ๕ (ท่ามะนาว) ตำบลยางนอน อำเภอเดิมบางนางบวช
ความเป็นมา ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนา ทำไร่ ที่ต้องการน้ำการขุดลอก คลองส่งน้ำ จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่คลองส่งน้ำเคยมีการขุดลอกมา ก่อน เริ่มแรกจะบ่อยเป็นโครงการของ อบจ. ต่อมาเป็นของ อบต. แต่งบประมาณไม่มาก ซึ่งช่วง หลังไม่มี งบประมาณให้ ทำให้เกิดการตื่นเขินมากขึ้น

ผลการประชาคม มีเสียงเป็นเอกฉันท์ แม้ว่าจะมีผู้ได้รับประโยชน์เป็นส่วนน้อย เพราะ งบประมาณมีจำกัด จึงทำให้ไม่สามารถขุดลอกคูคลองได้ทั้งหมู่บ้าน แต่ประชาชนในชุมชน ได้ร่วมกัน พิจารณาแล้วว่าพื้นที่ที่ดำเนินโครงการเป็นพื้นที่ที่ควรได้รับการช่วยเหลือมากที่สุด

ประโยชน์ ทำให้ประชาชนมีน้ำสำหรับทำนา ทำไร่ และผู้ใหญ่บ้านได้รับทราบ ปัญหาที่ แท้จริง รวมทั้งการขุดลอกคลองทำให้เชื่อมตลิ่งของหมู่บ้านอื่นทำให้ได้น้ำไปด้วยเกิดการ เปลี่ยนแปลงโดยประชาชนมีความร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยอมรับฟังเหตุผล ความ จำเป็น มีเหตุมีผล และมีการเสียสละต่อกัน ประชาชนมีความพึงพอใจมาก เป็นไปตาม ที่คาดหวังและ ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ของโครงการว่ามีความคุ้มค่า อยากได้รับงบประมาณ มากกว่านี้ และ ต่อเนื่อง

คูคลองที่ได้ดำเนินการขุดลอกนี้สามารถกักเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการทำนา ทำไร่

ของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดีให้มีน้ำในการทำนา ทำไร่ ผลผลิตการเกษตรเพิ่มมากขึ้น สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น มีรายได้มากขึ้น และประชาชนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันดีมาช่วยเหลือและร่วมทำทุกกิจกรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อชุมชนทุกกิจกรรมการดำเนินการเริ่มจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาประชุม เสนอโครงการที่ประชาชนคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และคัดเลือกโครงการที่เป็นประโยชน์มาก ที่สุด จากนั้น เริ่มดำเนินการโครงการโดยการจ้างเหมารถเข้ามาดำเนินการขุดลอกคูคลอง ซึ่งเป็นรถของประชาชนในหมู่บ้านเอง เนื่องจากหากใช้แรงงานคนอาจทำให้งานล่าช้า สิ้นเปลือง งบประมาณมากกว่าการใช้รถ ในหลายช่วงประชาชนทำกันเอง โดยร่วมมือกันขุดลอกคลองช่วงที่ มีการตื่นเงินมาก ดินสไลด์ลงมา และมีการเรียโรเงินกันเอง

ประเด็นเรียนรู้

- มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายทุกวันและทำการประชุมชี้แจงให้ประชาชน เข้าใจว่าโครงการนี้คืออะไร มีวัตถุประสงค์อะไร และมีเป้าหมายอย่างไร ให้เข้าใจว่าเงินโครงการ นี้ สามารถจะทำอะไรได้บ้าง แล้วให้ทุกคนมีสิทธิเสนอโครงการ และมีผู้รับผิดชอบโครงการ แล้ว ทำการเลือกโครงการที่ประชาชนเห็นว่ามีความประโยชน์ที่สุด และแก้ปัญหาได้

- วงเงินที่ได้รับ ไม่เพียงพอที่จะขุดลอกตามความต้องการของประชาชนทั้งหมดประชาชน จึงมีการเรียโรเงิน เพื่อดำเนินการต่อ และในบางส่วน ได้มีการลงมือลงแรง ขุดลอกร่วม กันเอง ด้วย

๓. โครงการขุดลอกคูระบายน้ำ หมู่ที่ ๒ (สระ) ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชุก

ความเป็นมา จากปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่มีคูระบายน้ำที่เพียงพอ น้ำมาพร้อม ๆ กัน น้ำระบายไม่ทัน ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่เร่งด่วนที่ต้องการรับการแก้ไข เดิมในการประชุม ผู้ใหญ่บ้านอยากได้โครงการทำศูนย์การเรียนรู้ แต่ชาวบ้านอยากได้คูระบายน้ำ ในอดีตไม่เคย ดำเนินการในคูระบายน้ำแบบนี้ มีเพียงการขุดลอกในคูระบายน้ำเล็ก ๆ เนื่องจากต้องใช้รถขุดใน การดำเนินการ

การคัดเลือกพื้นที่พิจารณาภูมิประเทศเป็นหลักสำคัญ จากพื้นที่ที่ต้องได้รับการแก้ไข เป็นลำดับแรก และสามารถดำเนินการได้รวดเร็ว เหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งโครงการ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ไม่เพียงพอ งบประมาณ ๒ คู่แต่ขอความอนุเคราะห์จากผู้รับเหมาให้ช่วย โดยสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวของชุมชนเอง (เช่น จ้างเหมาภายในชุมชนได้เอง) ทั้งนี้ การเลือก พื้นที่ในบางพื้นที่ อาจต้องใช้ความร่วมมือจากชุมชนอื่นในการจัดการ ซึ่งจะเป็นไปได้ยากและใช้ ระยะเวลา ที่ผ่านมามีปัญหานี้มีความต้องการอยู่แล้ว เมื่อครั้งที่มิงบจากทหารแต่ทำไม่ได้ เนื่องจากบ ทหารต้องการจ้างแรงงานคนในพื้นที่ แต่การลอกคูในลักษณะนี้ต้องใช้เครื่องมือหนัก เช่น รถแมคโคร

ผลการประชุม มีมติเป็นเอกฉันท์ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวนร้อยละ ๗๐ จากครัวเรือน ทั้งหมด (๓๐๐ ครัวเรือน) และออกเสียงสนับสนุนร้อยละ ๗๐ จากผู้เข้าร่วมประชุม

ประโยชน์ สามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่จะลดปัญหาน้ำท่วมที่กำลังจะเกิดได้ ซึ่งเมื่อ เดือนที่ผ่านมา (ตุลาคม ๒๕๕๙) น้ำไม่ท่วมในพื้นที่ และส่งผลประโยชน์ให้น้ำไม่ท่วมในพื้นที่ ใกล้เคียง อีกด้วย สามารถแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนที่เกิดขึ้นได้ สามารถบรรเทาความเดือนร้อนจากการ ที่น้ำท่วมที่ นาน ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวชุมชนได้โครงการนี้ได้ประโยชน์มาก เพราะ สามารถแก้ปัญหาใน ชุมชนจากปัญหาจริงที่มีได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เรียกประชุมและประชาสัมพันธ์ ถึงวัตถุประสงค์ และจัดทำประชาคมผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานจากส่วนกลาง จัดประชุมประชาคม และอธิบายสาเหตุและเหตุผลที่มาของแต่ละโครงการให้ประชาชนเข้าใจ และสรุปผลการเลือก โครงการจากเสียงของประชาชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ได้มีการ พูดคุยและพูดถึงปัญหา พร้อมแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขและเนื่องจากคูที่ทำไม่ถาวร ดังนั้นหาก ต้องทำการขุดลอกใหม่ต้องใช้วิธีการเรียไร และช่วยกันรักษาโดยต้นน้ำใครก็ดูแลกันเอง

ประเด็นเรียนรู้

- ในกรณีของการทำประชาคม หากให้ใช้เสียงส่วนมาก ถ้าไม่มีการอธิบายจาก ผู้ใหญ่บ้านหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่ได้รับทราบว่ามีประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือนร้อน จริง ๆ ปัญหาของคนส่วนน้อยอาจไม่ได้รับการแก้ไข เช่น บางหมู่บ้านมีผู้เดือนร้อนเพียง ๔-๕ หลังคาเรือน แต่ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการมีการบอกกล่าวให้คนในหมู่บ้านรับทราบถึงความเดือนร้อนนั้นทำให้มีการตัดสินใจแก้ไขให้กับหมู่คนเหล่านั้นก่อน ซึ่งเขาเดือดร้อนจริง ๆ หากคนหมู่มากไม่เห็น ถึงความ เดือนร้อนนั้น กลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังคงต้องเดือนร้อนและต้องดิ้นรนด้วยตัวเองซึ่งอาจเกิน กำลัง

- ผลจากการดำเนินโครงการ ทำให้ประชาชนได้รับรู้กระบวนการในการทำโครงการมากขึ้น คนในชุมชนมีการพูดคุยถึงปัญหาในชุมชน และแลกเปลี่ยนปัญหาในชุมชน มีความเข้มแข็ง ในชุมชน มากขึ้น

๔. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมคูตาดคอนกรีตส่งน้ำ หมู่ที่ ๖ (เกาะกลาง) ตำบลเจดีย์

อำเภออุทุมพร

ความเป็นมา เป็นโครงการที่มีประโยชน์กับคนหมู่มากในชุมชนเพื่อกันดินลงร่องน้ำ ต้น น้ำเป็นที่ลุ่ม ปลายน้ำเป็นที่สูง ทำให้น้ำไปไม่ถึงเดิมเป็นคูคันดิน ทำให้ดินไหลตลอด ต้องมีการ ขุดลอก คูตลอดทุกปีไม่ได้รับการปรับปรุงมานาน จึงต้องการปรับปรุงคูส่งน้ำจากฝายแก้มลิงส่งน้ำ เข้ามาใน หมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนที่ทำนาสามารถปล่อยน้ำเข้านาของตนเองได้โดยสะดวกรวมทั้ง เป็นการ ซ่อมแซมคูส่งน้ำให้มีความแข็งแรง

ผลการประชาคม ประชาชนในพื้นที่ลงมติ เกือบทั้งหมดของหมู่บ้านประชาชนเข้าใจ วัตถุประสงค์ของโครงการและกระบวนการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี และช่วยกันคิดโครงการที่ จะ นำเสนอร่วมกัน

ประโยชน์ ทำให้ประชาชนมีน้ำใช้ได้สะดวกขึ้น โดยใช้ได้ทั้งหน้าแล้ง และหน้าน้ำ ทำให้ ชาวบ้านได้ใช้น้ำสะดวกและดูแลบำรุงรักษาได้ง่ายกว่าเดิม เหมาะสมกับพื้นที่ช่วยป้องกัน การรั่วซึม ของน้ำในพื้นที่ริมคลอง และป้องกันดินถล่มหลายลงคลองส่งน้ำและได้รายได้จากการขาย สินค้าที่มี คุณภาพเพิ่มมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชนชี้แจงทำความเข้าใจ คุยกันอธิบาย วัตถุประสงค์ และกระบวนการขั้นตอนให้ประชาชนทั้งประชาชนในหมู่บ้านเกิดการร่วมมือ ร่วมใจ และสามัคคีกัน มากในการดำเนินการ รวมทั้งการดูแลรักษา ซ่อมแซม มีการตรวจตราดูน้ำ อย่างสม่ำเสมอประชาชน ช่วยกันดูแล ช่วยกันซ่อมแซม เก็บดิน ถางหญ้า

ประเด็นเรียนรู้

- ประชาชนมีความพึงพอใจกับโครงการนี้มาก เป็นไปตามที่คาดหวัง ชาวบ้านได้รับประโยชน์มาก แต่อาจไม่ใช่เป็นตัวเงินอย่างเดียว แต่เป็นการส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนดีมาก มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันดีมาก รวมทั้งทำให้มีน้ำใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ในอนาคต สามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี ผลผลิตก็จะดีขึ้น รายได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นตาม

- ชาวบ้านทุกครัวเรือนส่งตัวแทนมาช่วยกันดูแลรักษา เวียนกันมาดูคูน้ำ หาก ครัวเรือนใดไม่ว่างก็จะสนับสนุนด้านอื่น เช่น อาหาร น้ำ เป็นต้น ชุมชนต้องการบำรุง ดูแลรักษา ไม่ให้ดูตื้นเขิน และให้ทางน้ำไหลให้สะดวก โดยในปัจจุบันเป็นการช่วยเหลือดูแลกันเองภายใน ชุมชน ซึ่งหากมีความช่วยเหลือของหน่วยงานอื่นหรือเอกชนก็ยินดี

สรุปผลภาพรวมการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัด สุพรรณบุรี ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน/หัวหน้าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามกรอบการประเมินโครงการ Product Evaluation ด้านผลผลิต (Output) ด้านผลลัพธ์ (Outcome) และด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) ดังนี้

๑. ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก

๑.๑ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านความร่วมมือ และด้านความต้องการ ความต้องการของชุมชน

ภาพรวมทุกโครงการ ด้านผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและ คณะกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทที่สำคัญมากในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว เพราะเป็นทั้ง สื่อกกลางระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ และยังมีบทบาทในการนำความคิดของประชาชนในการ พิจารณาคัดเลือกโครงการอีกด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของชุมชน เนื่องจากโครงการ มีหลักเกณฑ์ให้ ประชาชนได้ร่วมคิดร่วม ทำประกอบกับสภาพพื้นที่ยังเป็นสังคมชนบทมีการประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน จึงเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความต้องการของชุมชน พบว่า ประชาชนให้ความสำคัญด้านคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย การมีสุขภาพที่ดี และสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อส่งเสริมให้มีสุขภาพดีเพิ่มมากขึ้น

๑.๒ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐ การแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร และกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน

ภาพรวมทุกโครงการ ด้านเครือข่ายภาครัฐ พบว่า การจัดทำโครงการมีการใช้ เครือข่ายภาครัฐมาช่วยในการจัดทำประชาคมโดยการดำเนินการด้านกระบวนการกลุ่มเพื่อคัดเลือกโครงการ เนื่องจากโครงการมีแนวทางปฏิบัติตามที่ภาครัฐกำหนด และมีเพียงการให้ความรู้ใน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเท่านั้น ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การจัดทำโครงการ ส่วนใหญ่ ไม่มีการใช้ความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน หรือประชาชนในชุมชน

ระหว่างพื้นที่เป็นเพียงการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลเดิมหรือการลอกเลียนแบบ ซึ่งไม่ได้เกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้เพื่อพัฒนาในการดำเนินงานโครงการ ด้านกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกันพบว่า ส่วนใหญ่ไม่พบการใช้กลไกในการดำเนินงานร่วมกัน มาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ มีเพียงบางโครงการที่มีการใช้ อบต. มาร่วมในการ ให้คำแนะนำ ความรู้ช่วยเหลือในเรื่องช่างโยธา การออกแบบ รวมทั้ง เชิญมาให้ความรู้โดยตรงกับ ประชาชน ดังนั้น จึงมีเพียงกลไกการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการดำเนินงานโครงการผ่าน นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบ และผู้ใหญ่บ้านเท่านั้น เพราะโครงการนี้เน้นการใช้กลไกการขับเคลื่อนโดยประชาชน

๒. ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ การนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization) การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการดำเนินโครงการ และผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในชุมชน

ภาพรวมทุกโครงการด้านการนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization) พบว่า ทุกโครงการประชาชนได้ประโยชน์ นอกจากโครงการจะช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แล้ว ยังใช้เป็นสถานที่ ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและเกิดความสัมพันธ์ในชุมชนและ ระหว่างชุมชน เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น ด้านการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการดำเนินโครงการพบว่า เกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์โครงการ และเกิดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน เกิดการเรียนรู้การกำหนดรูปแบบความ ต้องการและการทำงานร่วมกันของคนในพื้นที่ ด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมใน ชุมชน พบว่า นอกจากจะเกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ และลดรายจ่ายในพื้นที่แล้ว ยังเกิด ปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และลดปัญหาเสพติดและลด การมั่วสุมในทางที่ผิด ทำให้เกิดความสามัคคี รักถิ่นที่อยู่เพิ่มมากขึ้น เกิดความร่วมมือร่วมใจ อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

๓. ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) ได้แก่ ด้านทุนทางสังคม ด้าน การดูแลรักษาและด้านการขยายผล

ภาพรวมทุกโครงการด้านทุนทางสังคม พบว่า เกิดองค์ความรู้ภายในชุมชน และเกิดกระบวนการจัดการที่ดีมีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมในชุมชน โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายใน ชุมชน ส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เกิดต้นแบบของเยาวชนทางด้านกีฬา รวมทั้ง สร้างเครือข่ายที่มีองค์ความรู้ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งผลให้สุขภาพร่างกายของประชาชนใน พื้นที่ดีและเป็นสังคมที่น่าอยู่ หมู่บ้านมีความเข้มแข็งมีความยั่งยืนของโครงการ เนื่องจากเป็น ความต้องการที่สอดคล้องกับปัจจัยของการดำรงชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเกิดจากความ ตระหนักถึงปัญหา ร่วมกัน เกิดการเกื้อหนุนและช่วยเหลือกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนา ชุมชนในอนาคต รวมทั้ง เกิดวิธีการบริหารจัดการภายในชุมชน ด้านการดูแลรักษา พบว่า ประชาชนมีการร่วมกันดูแลรักษาทรัพย์สินของโครงการประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการใช้ ประโยชน์และดูแลรักษาลานกีฬาและอุปกรณ์ร่วมกัน รวมทั้งสร้างความรับผิดชอบในการดูแลรักษาของส่วนรวม และมีการช่วยเหลือดูแลกันเองภายในชุมชน และมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ภายในชุมชน ด้านการขยายผล พบว่า เกิดการต่อยอดในการประกอบอาชีพ เช่น การเพิ่มผลิตภัณฑ์ ฐูป เป็นต้น เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและความรู้กับชุมชนต่าง ๆ และเกิดการต่อยอดของโครงการ ในการจัดทำโครงการต่อเนื่องของโครงการที่รับการจัดสรรงบประมาณจากโครงการยกระดับ ศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

ตามแนวทางพระราชรัฐ เช่น จัดทำลาน ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ และจัดทำโคมหรือหลังคาเพื่อใช้เป็นอาคารอเนกประสงค์ต่อไป เป็นต้น

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านผลสัมฤทธิ์

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่สะท้อนมาจาก ผลผลิต (Output) และ ผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการ ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก และอำเภออู่ทอง ซึ่งเป็นโครงการด้านเศรษฐกิจ ด้าน สังคม และด้านด้านสาธารณสุขประโยชน์ จำนวน ๑๒ โครงการ ดังนี้

ภาพรวมของการประเมินด้านผลผลิต (Output) จากการมุมมองของนายอำเภอและ ปลัดอำเภอรวมทั้งมุมมองของผู้ใหญ่บ้านหัวหน้าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในภาพรวม พบว่า มีการใช้งบประมาณได้ตามเป้าหมายของกำหนดเวลา โครงการ มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้นำชุมชนมีศักยภาพสูง สามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่รวมใจของชาวบ้าน ประชาชนมีความร่วมมือในทุกขั้นตอนของ การตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้ง ผลงานมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ประชาชนพึงพอใจในผลงานที่ได้ สามารถใช้ประโยชน์ได้

ภาพรวมของการประเมินด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประชาชนได้รับรู้กระบวนการในการทำโครงการมากขึ้น ชุมชนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนปัญหาซึ่งกันและกัน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้เกิด KM ให้กับชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงาน โครงการ ทำรูปของหมู่บ้านโครงการที่เลือกมา ด้านสาธารณสุขประโยชน์ มาจากปัญหาของพื้นที่จริง ๆ ซึ่งโครงการ ขุดลอกคลองทั้ง ๔ อำเภอ ได้แก่ โครงการขุดลอกคลองส่งน้ำ โครงการขุดลอกคูระบายน้ำ โครงการปรับปรุงซ่อมแซมดูตาดคอนกรีตส่งน้ำสามารถการป้องกันน้ำท่วม และมีน้ำใช้ในหน้าแล้งได้ชั่วคราว

จากผลการประเมินด้านด้านผลผลิต (Output) และด้านผลลัพธ์ (Outcome) พบว่า สามารถสะท้อนความยั่งยืน (Sustainability) ของโครงการในด้านทุนทางสังคม เช่น การเกิด รูปแบบสหกรณ์โครงการสร้างศาลาศูนย์เรียนรู้ เพิ่มการจ้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน ประชาชนมี อาชีพเสริมเพิ่มรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ในโครงการต่อเติมโรงสีชุมชน สร้างพื้นที่ในการจัดเก็บพืชผลทาง การเกษตร มีกลไกร่วมกันดูแลรักษาโครงการเพราะเป็นโครงการที่มาจากความต้องการของ ประชาชนการขยายผลของโครงการเช่นการพัฒนาเป็นลานกีฬาทุกกลุ่มอายุ และอาคาร อเนกประสงค์ นอกจากนี้ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความสามัคคีและความเอื้อเฟื้อต่อกัน ได้แก่ โครงการปลูกป่าชุมชน

ข้อสังเกตอื่น ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ทั้ง ๑๒ โครงการจากข้อเท็จจริง เพื่อการปรับปรุง คณะผู้ศึกษา พบว่า ผู้ตอบต้องการให้ผลคำตอบออกมาเป็นเชิงบวก เพราะอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรได้ การเลือกโครงการส่วนใหญ่เป็นการวางแผนการทำกิจกรรมเล็ก ๆ ในระยะสั้นๆ ทำให้ขาดความต่อเนื่อง กิจกรรมที่กำหนดไว้เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น กระบวนการที่ได้มาของโครงการไม่ได้เป็นแผนชุมชนที่เคยวางไว้ เช่น แผนชุมชนระยะ ๕ ปี เป็นต้น อีกทั้งโครงการเป็นโครงการเล็กงบประมาณน้อยเหมือนเป็นเบี้ยหัวแตก (ลักษณะการละลายงบประมาณ) ส่งผลให้การดำเนินการ โครงการไม่ยั่งยืน อาจจะไม่คุ้มค่าเท่าที่ควรแต่จะมีโครงการปลูกป่าชุมชน ประชาชนทุกคนให้ความสำคัญและร่วมกันดูแลรักษาผืนป่าที่ปลูกขึ้นด้วยตนเอง และการขยายผลของโครงการปลูกป่า โดยไม่ตัด ทำลาย เพื่อให้เกิดความร่มรื่น ฝนตกตามฤดูกาล

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการและสามารถเสนอแนะแนวทางที่จะทำให้การดำเนินโครงการเกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

๑. ที่มาของโครงการ และระยะเวลางบประมาณจำกัดเป็นระยะเวลาและงบประมาณ จำกัดส่งผลให้กระบวนการในการคัดเลือกโครงการยังทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะบางโครงการที่ต้องการทำใช้งบประมาณสูงและมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการนาน ดังนั้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเลือกโครงการที่สามารถทำได้ภายในระยะเวลาและงบประมาณที่ทางการกำหนด ซึ่ง อาจไม่ตรงกับความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่ในชุมชน รวมทั้ง กระบวนการของภาครัฐและเครือข่ายภาคเอกชน ยังไม่มีการบูรณาการร่วมกัน บางครั้งการเลือก โครงการอาจมาจากการชี้แนะของผู้นำชุมชนที่มีผลประโยชน์หรือผู้ที่มีอาชีพรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ามีผลประโยชน์ร่วมกัน และอาจสร้างปัญหาด้านอิทธิพลในระยะยาว

๒. การทำประชาคมมีการดำเนินการผ่านการกระบวนการทำประชาคม โดยเน้นให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ถ้ามีการกะเกณฑ์หรือชักจูงจากผู้นำเพื่อเสนอโครงการ ซึ่งอาจมีเพียงฝ่ายเดียวหรือข้างเดียวจะเกิดปัญหาในการดำเนินการโดยรวม

๓. ความยั่งยืนของโครงการ จะเป็นโครงการเฉพาะหน้า ส่งผลให้การดำเนินการโครงการ ไม่ยั่งยืน และไม่เกิดความคุ้มค่าเท่าที่ควร

๔. ผลประโยชน์ของประชาชน ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่มีผู้รับเหมาและผู้รับจ้างเป็นผู้นำในชุมชนนั้น

๕. ด้านความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่ได้ยึดตามระเบียบพัสดุของทางราชการ แต่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ พบว่า ใน บางครั้งประชาชนสามารถทักท้วงในกรณีที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการและความ ต้องการของพี่น้องประชาชน ประชาชนจึงควรมีการตรวจสอบร่วมด้วย และคณะกรรมการเบิก จ่ายเงินและจัดทำบัญชีควรเป็นคณะกรรมการที่ชุมชนได้ร่วมกันเสนอรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมมา ปฏิบัติหน้าที่ โดยที่ไม่เกี่ยวกับทางราชการ

๖. กระบวนการจ้างงานเป็นการจ้างคนในชุมชนเพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ การจ้างแรงงานในชุมชน ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการจ้างงานในพื้นที่

๗. มีการแสวงหาประโยชน์จากโครงการจากบุคคลบางกลุ่มในการเลือกตั้งผู้นำชุมชน และนำเสนอโครงการเพื่อให้พวกพ้องตัวเองหรือบริเวณชุมชนของตนเองได้รับประโยชน์จาก โครงการ
ได้

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชาชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

สรุป

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชาชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่

๑. ด้านผลผลิต มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑.๑ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านความร่วมมือ และด้านความต้องการของชุมชน ในภาพรวม มีข้อค้นพบดังนี้

ด้านผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการที่เป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ รวมทั้งการมีบทบาทในการการนำความคิดของประชาชนในการพิจารณาคัดเลือก

ด้านการมีส่วนร่วมประชาชน พบว่า ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของชุมชน เนื่องจากโครงการมีหลักเกณฑ์ให้ประชาชนได้ร่วมความคิดร่วมทำ ประกอบกับสภาพพื้นที่เป็นสังคมชนบทที่มีการประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร และอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน จึงเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านความต้องการของชุมชน ซึ่งพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญด้านคุณภาพชีวิต ด้านความปลอดภัย การมีสุขภาพที่ดีและสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี

๑.๒ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย เครือข่ายภาครัฐ การแลกเปลี่ยนความรู้ของข้อมูลข่าวสาร และกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ในภาพรวมของโครงการ มีข้อค้นพบดังนี้

ด้านเครือข่ายภาครัฐ พบว่า การจัดทำโครงการ มีการใช้เครือข่ายภาครัฐมาช่วยในการจัดทำประชาคม โดยการดำเนินการด้านกระบวนการกลุ่มเพื่อคัดเลือกโครงการ เนื่องจากโครงการมีแนวทางปฏิบัติตามที่ภาครัฐกำหนด และมีเพียงการให้ความรู้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเท่านั้น

ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การจัดทำโครงการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน หรือประชาชนในชุมชนระหว่างพื้นที่ เป็นเพียงการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลเดิมหรือการลอกเลียนแบบ ซึ่งไม่ได้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลความรู้เพื่อพัฒนาโครงการ

ด้านกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่พบกลไกในการดำเนินงานร่วมกันมาใช้ในการขับเคลื่อน การดำเนินงานโครงการมีเพียงบางองค์การบริหารส่วนตำบลมาร่วมในการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือในเรื่องการออกแบบดำเนินกร รวมทั้งเชิญมาให้ความรู้กับประชาชน ดังนั้น มีเพียงกลไกการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้การดำเนินงานโครงการผ่านนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้รับผิดชอบ และผู้ใหญ่บ้านเท่านั้น เพราะโครงการนี้เน้นการใช้การขับเคลื่อนโดยประชาชน

๒. ด้านผลลัพธ์ (Outcome) พบว่า ทุกโครงการประชาชนได้รับประโยชน์ นอกจากโครงการจะช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แล้ว ยังใช้เป็นสถานที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และเกิดความสัมพันธ์ในชุมชนและระหว่างชุมชนเรียนรู้ ด้านการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ พบว่า เกิดการเรียนรู้การบริการจัดการ การใช้ประโยชน์จากโครงการ และเกิดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน เกิดจากการเรียนรู้และการกำหนดรูปแบบความต้องการและการทำงานร่วมกันของคนในพื้นที่ และด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในชุมชน พบว่า เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ และลดรายจ่ายในพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ลดปัญหาหาเสพติด และลดการมั่วสุมในทางที่ผิด ทำให้เกิดความสามัคคี และรักถิ่นฐานมากขึ้น

๓. ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) พบว่า โครงการด้านทุนทางสังคมเกิดองค์ความรู้ภายในชุมชน และเกิดกระบวนการจัดการที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมในชุมชน โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน ส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และเกิดต้นแบบของเยาวชนทางด้านกีฬา รวมทั้งสร้างเครือข่ายที่มีองค์ความรู้ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งผลให้สุขภาพร่างกายของประชาชนในพื้นที่ดี และสังคมที่น่าอยู่ หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง มีความยั่งยืนของโครงการ เนื่องจากเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับปัจจัยของการดำรงชีวิตของชุมชน ซึ่งเกิดจากการตระหนักถึงปัญหา ร่วมกัน เกิดการเกื้อกูลกันและช่วยเหลือกันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนในอนาคต รวมทั้งเกิดวิธีการบริหารจัดการภายในชุมชน ด้านการดูแลรักษา พบว่า ประชาชนมีการร่วมกันช่วยเหลือดูแลกันเองในสังคม และมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องภายในชุมชน ด้านการขยายผล พบว่า เกิดการต่อยอดในการประกอบอาชีพ เช่น การเพิ่มผลิตภัณฑ์ เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า และร่วมกับชุมชนต่าง ๆ เกิดการต่อยอดของโครงการ ในการจัดทำโครงการที่รับการจัดสรรงบประมาณจากโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ

การวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการ

ด้านสัมฤทธิ์ผล โดยใช้การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่สะท้อนมาจาก ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) จากกรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ใน ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณ ด้านสาธารณประโยชน์ จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง ซึ่งเป็นโครงการด้านเศรษฐกิจและสังคม และสาธารณประโยชน์ ซึ่งในภาพรวมของการประเมินผลด้านผลผลิต (Output) จากมุมมองของนายอำเภอและปลัดอำเภอ รวมทั้งมุมมองของผู้ใหญ่บ้าน /หัวหน้าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในภาพรวมพบว่า มีการใช้งบประมาณได้ตามเป้าหมายของกำหนดเวลา โครงการที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมีศักยภาพสูง สามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่รวมใจ

ของชาวบ้าน ประชาชนมีความร่วมมือในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ และแนะแนวทางที่จะทำให้การดำเนินโครงการเกิดความสำเร็จที่ยั่งยืน พบว่า ที่มาของโครงการ และระยะเวลา /งบประมาณจำกัดโครงการมีการกำหนดระยะเวลาสั้น และงบประมาณภายในหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐.- ส่งผลให้กระบวนการในการคัดเลือกโครงการที่ยังทำได้ไม่ทั่วถึง การทำประชาคมมีการดำเนินการผ่านการทำประชาคมโดยเน้นให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ถ้ามีการกะเกณฑ์หรือการชักจูงจากผู้นำเสนอโครงการ อาจมีเพียงฝ่ายเดียวหรือข้างเดียว จะเกิดปัญหาในการดำเนินการโดยรวมอย่างยั่งยืนของโครงการ จะเป็นโครงการเฉพาะหน้า ส่งผลให้การดำเนินโครงการไม่ยั่งยืน และไม่เกิดความคุ้มค่าเท่าที่ควร เพราะผลประโยชน์ของประชาชนของประชาชนส่วนใหญ่เป็นโครงการที่มีการรับเหมาและจะเป็นผู้รับเหมาซึ่งมักจะเป็นผู้นำในชุมชนนั้น ๆ ด้านความโปร่งใสในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการจ้างงานเป็นการจ้างคนในชุมชน เพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ การจ้างงานในชุมชน ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการจ้างงาน และมีการแสวงหาประโยชน์จากโครงการ โดยบุคคลบางกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ได้เลือกตั้งให้เป็นผู้นำชุมชน

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของโครงการสานพลังประชารัฐ

ดำเนินการโดยการใช้การวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่สะท้อนมาจาก ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการกรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง ซึ่งเป็นโครงการด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสาธารณสุข ประโยชน์ จำนวน ๑๒ โครงการ ซึ่งมีภาพรวมของการประเมินผลผลิต Output จากมุมมองของนายอำเภอและปลัดอำเภอ รวมทั้งมุมมองของผู้ใหญ่บ้าน /ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาพรวม พบว่า มีการใช้งบประมาณได้ตามเป้าหมายของกำหนดเวลา โครงการที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้นำชุมชนมีศักยภาพสูง สามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่รวมใจของชาวบ้าน ประชาชนมีความร่วมมือในทุกขั้นตอนการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมร่วมกันและผลงานมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประชาชนพึงพอใจผลงานที่ได้ สามารถใช้ประโยชน์ได้ และในด้านภาพรวมของการประเมินด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประชาชนได้รับรู้กระบวนการในการทำโครงการมากขึ้น ชุมชนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนปัญหาซึ่งกันและกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้เกิดกับชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานโครงการทำรูปของหมู่บ้าน โครงการปรับปรุงซ่อมแซมปลาดคอนกรีตส่งน้ำ สามารถป้องกันน้ำท่วม และมีน้ำใช้ในหน้าแล้งได้ชั่วคราว

จากผลการประเมินด้านผลผลิต (Output) และด้านผลลัพธ์ (Outcome) สามารถสะท้อนความยั่งยืน (Sustainable) ของโครงการในด้านต้นทุนทางสังคม เช่น เกิดการเรียนรู้แบบสหกรณ์ โครงการสร้างศาลาการเรียนรู้ เพิ่มการจ้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชนประชาชนมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ในโครงการต่อเติมโรงสีชุมชน สร้างพื้นที่ในการจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร มีกลไกร่วมกันดูแลรักษาโครงการ เพราะเป็นโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชน การขยายผลของโครงการ เช่น การพัฒนาเป็นลานกีฬาทุกกลุ่มอายุ และอาคารอเนกประสงค์ นอกจากนี้ พบว่า ประชาชนมีความ

พึงพอใจ มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความสามัคคีและความเอื้อเฟื้อต่อกัน ได้แก่ โครงการปลูกป่า ชุมชนและข้อสังเกตอื่น ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของทั้ง ๑๒ โครงการ จากข้อเท็จจริง เพื่อปรับปรุง ผู้วิจัยพบว่า ผู้ตอบให้ผลคำตอบในเชิงบวกเพราะอาจส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กรได้ การเลือกโครงการส่วนใหญ่เป็นการวางแผนการทำกิจกรรมเล็ก ๆ ในระยะสั้น ทำให้ขาดความต่อเนื่อง กิจกรรมที่กำหนดไว้เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น กระบวนการที่ได้มาของโครงการไม่ได้เป็น แผนชุมชนที่เคยวางไว้ เช่น แผนชุมชน ระยะ ๕ ปี เป็นต้น อีกทั้งโครงการเป็นโครงการเล็ก งบประมาณน้อยเหมือนเบี้ยหัวแตก (ลักษณะการละลายงบประมาณ) ส่งผลให้การดำเนินการ โครงการไม่ยั่งยืน อาจจะไม่คุ้มเท่าที่ควรแต่มีโครงการปลูกป่าชุมชน ประชาชนทุกคนให้ความสำคัญ และร่วมกันดูแล รักษาผืนป่าที่ปลูกขึ้นด้วยตนเอง และการขยายผลของโครงการปลูกป่า โดยไม่ตัด/ทำลาย เพื่อให้เกิดความร่มรื่น ผืนดินตามฤดูกาล ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนในชุมชน ได้ร่วมแรง ร่วมมือ ร่วมใจกันในการทำงาน โยมีเป้าหมายเดียวกัน มีความรักสามัคคี เอื้ออาทรกัน ลดความ ขัดแย้ง

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการและการเสนอแนะ แนวทางที่ทำให้โครงการเกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาการประเมินความสำเร็จของโครงการ พบว่า ที่มาของโครงการ และ ระยะเวลางบประมาณจำกัด ส่งผลกระทบให้กระบวนการในการคัดเลือกโครงการยังทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะบางโครงการที่ต้องการดำเนินการใช้งบประมาณสูง มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการนาน ดังนั้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเลือกโครงการที่สามารถทำได้ภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่ ทางการกำหนด ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการ และความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่ในชุมชน รวมทั้งกระบวนการของภาครัฐและเครือข่ายภาคเอกชน ยังไม่มีการบูรณาการร่วมกัน บางครั้ง การเลือกโครงการมาจากการชี้แนะของผู้นำชุมชนที่มีผลประโยชน์หรือผู้มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ามีประโยชน์ร่วมกัน และอาจสร้างปัญหาด้านอิทธิพลในระยะยาว ดังนั้น การดำเนินการผ่านการทำประชาคม โดยเน้นทำให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

เนื่องจากบริบทของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ความเข้มแข็งของชุมชนและ ความสามารถในการประสานงานกับภาครัฐ ตลอดจนความพร้อมของบุคคลในชุมชนในพื้นที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน ที่เน้นหลักการประสานความรู้จากภายในและ ภายนอกชุมชนเข้าไปสู่การใช้ประโยชน์ และการสร้างกระบวนการเรียนรู้และค่านิยมอันดีงาม สอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาชุมชนในด้านการทำงานต้องค่อยเป็นค่อยไป (Gradualness) ก่อนที่จะเรียนรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและปัญหาที่แท้จริงของชุมชน อาจทำให้งานล้มเหลว และควรคิดถึงผลกระทบในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว การดำเนินงานต้องยืดหยุ่นได้ (Flexible) เนื่องจากสังคมมีความเคลื่อนไหว (Dynamic) ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องเลือกวิธีดำเนินงานให้กว้าง และเข้ากับสถานการณ์ เหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน (Culture) วัฒนธรรมเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขประตูปัญหาเพื่อเข้าถึงประชาชน การพัฒนาชุมชนจะ สำเร็จหรือล้มเหลว เกิดจากการวัดความเข้าใจในวัฒนธรรมชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพราะในแต่ละชุมชน สังคมวิถีที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๔๐, ๓) ได้กล่าวถึง การพัฒนาว่า การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีกำหนดทิศทาง (Planned or Change) นั่นคือการพัฒนาไม่ได้เป็นตามธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์ พยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะ พัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าหรือเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนา เป็นต้น ปาริชาติ วลัยเสถียร (๒๕๓๕, ๖๘-๖๙) กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนที่ว่า รัฐบาลหรือแหล่งความช่วยเหลือ จากภายนอก จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือหรือสิ่งที่จำเป็นความสามารถที่ประชาชนในท้องถิ่นจะจัดหา มาเองได้เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุและเงิน เท่าที่จำเป็น จะต้องมีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มิใช่ดำเนินการพัฒนาเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพราะปัญหาของชุมชนอยู่เหนือ ความสามารถของหน่วยงานหนึ่ง หน่วยงานใดโดยเฉพาะ และการที่จะพัฒนาชุมชนได้ผล จะต้องเป็น การพัฒนาโดยทั่วไปและมุ่งประชาชนเป็นหลัก ดังนั้นจึงใช้หลักการที่เรียกว่า Holistic approach คือ มุ่งที่จะพัฒนาทุก ๆ ด้านไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่ง และกล่าวถึงหลักการพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า “หลัก ความสมดุลของการพัฒนา ควรคำนึงถึงการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในลักษณะ ของ Holistic approach เพราะเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าการพัฒนาทั้งสามประการมีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด การจะเน้นด้านใดด้านหนึ่งมาก น้อยเพียงใดนั้น ย่อมจะได้รับการกำหนด โดยลักษณะและความเข้มข้นของปัญหาที่แต่ละท้องถิ่น เผชิญอยู่เป็นสำคัญ ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญ กับกลุ่มผู้เสียเปรียบและกลุ่มคนยากจนในท้องถิ่น ที่จะพัฒนาให้สามารถดำรงชีวิต ได้อย่างเท่าเทียม กับสมาชิกอื่น ๆ ในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมิน แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการจัดทำข้อเสนอแนะ โดยพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องและจัดทำ ข้อเสนอแนะใน ๓ ประเด็นคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะ เพื่อการศึกษา วิจัยต่อไป ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืนของโครงการประชารัฐ ควรเป็นการกำหนดโครงการและขับเคลื่อนโครงการโดยเน้นที่

๑.๑ ควรเริ่มจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (Start with the Community)

๑.๒ ควรหาวิธีการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดการความรู้สึกเป็น เจ้าของ (Encourage Local Ownership)

๑.๓ ควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการโครงการ เอง (Provide Training Supports)

๑.๔ ควรส่งเสริม แนะนำการหาแหล่งทุนต่อยอดในการดำเนินโครงการจาก พื้นที่ เช่น การบริจาคการเรียไร การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Measure the Success)

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในมิติพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการกำหนด แผนพัฒนาหมู่บ้าน และการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ให้สามารถขับเคลื่อนโครงการในระดับพื้นที่ได้

๒.๒ ควรประยุกต์ให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ โดยพิจารณาจากการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี และอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านและรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบ การวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติมีความตระหนักรู้คุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

๒.๓ ควรกำหนดโครงการให้ประชาชนพิจารณาว่า โครงการตรงตามความต้องการแค่ไหน เพราะถ้าประชาชนมีส่วนร่วม จะเกิดความรู้สึกอยากดูแลรักษา และประกอบกับได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมั่นคง และนำไปสู่การสร้างความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

๒.๔ ควรส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เน้นไปที่ปัจจัยภายในและภายนอก ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นที่จะมีผลต่อความสำเร็จของโครงการ หากภาครัฐบาลเสริมสร้างปัจจัยดังกล่าวนี้ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพ ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินโครงการ

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาของแต่ละหน่วยในกระทรวงให้ครอบคลุมทุกด้าน และทำให้หลากหลาย

๓.๑ ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการที่มาจากนโยบายประชานิยมด้านอื่น ๆ ของรัฐบาล เพื่อสะท้อนผลการศึกษาวิจัยในการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสม คำนึงต่อประชาชนอย่างยั่งยืน

๓.๒ ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาจัดทำเป็นแผนงานบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤช เตชะประเสริฐ. “พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดขอนแก่น”. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวคณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๖.
- ขวัญกมล ดอนขวา. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานการวิจัยสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๕.
- จุฑาภรณ์ ทองเพ็ง. “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา”. โครงการค้นคว้าอิสระ, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔.
- เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. “การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานการวิจัย, สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๖.
- ธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖.
- นธัญ แสงพุ่ม. “การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน:การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลกรณีชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. วิทยานิพนธ์, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วม หลักพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง**. เชียงใหม่ : สิริลักษณ์การพิมพ์. ๒๕๔๗.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. **แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. ๒๕๕๐.
- บุญชอบ ปิ่นทอง. “การศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. ๒๕๔๔”. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาค้นคว้าและการศึกษาต่อเนื่อง ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๔.
- “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก้อย่างยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://thai.tourismthailand.org/>, ๒๕๖๐
- แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔).” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.thai-german-cooperation.info/>, ๒๕๖๐.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. “การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี”. วิทยานิพนธ์, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.
- พิมพ์ชนก ยิ่งสกุล. “ทัศนคติที่มีต่อกระแสการท่องเที่ยววิถีไทยของนักท่องเที่ยวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร”. สารนิพนธ์, สาขาการจัดการการเงินและการธนาคาร, มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๙.

- “ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaigov.go.th/>, ๒๕๖๐.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. “พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างไรให้อยู่รอดและยั่งยืน? : บทเรียนจากนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วารสารปีที่ ๕ (ฉบับที่ ๒), เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๕๐.
- วันทิกา หิรัญเทศ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี”. รายงานการวิจัย, สาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว, วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๖.
- “สถิติด้านการท่องเที่ยว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.mots.go.th/>, ๒๕๖๑.
- สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ . (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.nesdb.go.th/>, ๒๕๖๐.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. “เรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่จังหวัดสมุทรสงคราม”. รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๕.
- “หลักเกณฑ์เที่ยวเมืองรองลดหย่อนภาษี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://news.thaipbs.or.th/>, ๒๕๖๑.
- “หลักเกณฑ์เที่ยวไทยลดภาษี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/>, ๒๕๖๐.

ภาษาต่างประเทศ

- Plano, Jack C. *Political Science Dictionary*. Illinois : The Dry Press, 1973.
- Moreau, Jacques. *Administration Regionale, Departementale et Municipale*. Paris : Dalloz, 1985.
- Cohen, J.M. and N.T., Uphoff. *Participation's Place in Rural Development Seeking Clarity through Specificity*. Worle Development. 1980.
- Reeder, William W., *Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Families in New York State*, New York : Cornell University, 1978.
- Creighton, James L. *A guide book for involving citizens in community*. Creighton University, 2005.
- Maslow Abraham H. *Motivation and Personality*. New York : Harper and Brother, 1970.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ คุณประวิช สุขุม
วัน เดือน ปี 18 สิงหาคม 2506

การศึกษา

- Yale University - New Haven CT. U.S.A.
- Master of Public and Private Management, 1992 ทุนรัฐบาลไทย.
- Dartmouth College - Hanover NH. U.S.A.
- B.A. in Economics, 1986 Thailand Education and Public Welfare Foundation Scholarship.
- Deerfield Academy - Deerfield MA. U.S.A.
- Cum Laude, 1982 Thailand Education and Public Welfare Foundation Scholarship.
- Suan Kularb College – Bangkok Thailand, Class 99.

ประวัติการทำงาน

- 2561 - รองประธานกรรมการของมูลนิธิสถาบันพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย
- กรรมการองค์การตลาด กระทรวงมหาดไทย
- 2560-ปัจจุบัน - เลขาธิการนิฟลิ่งน้ำใจไทย
- 2558-ปัจจุบัน - ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
- เลขาธิการคณะทำงานสานพลังประชารัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และประชารัฐ
- กรรมการคณะทำงานสานพลังประชารัฐ การปรับแก้ไขกฎหมายและกลไกภาครัฐ
- 2554-2558 - รองประธานกรรมการบริหารฝ่ายกิจการบรรษัทรัฐสัมพันธ์ บริษัท เอก-ชัย ดีสทริบิวชั่น ซิสเทม จำกัด (เทสโก้ โลตัส)
- กรรมการ โรงเรียนนานาชาติ ISB
- 2531-2554 - สำนักงบประมาณ
- รับผิดชอบงบประมาณ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย
- กระทรวงสาธารณสุข ศูนย์ยุทธศาสตร์การงบประมาณ และการปรับปรุงระบบงบประมาณ
- ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการ ในสำนักงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกำกับดูแลสำนักงบประมาณ และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- 2549 - ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ (นายกันตธีร์ ศุภมงคล)
- 2546-2547 - ที่ปรึกษากรรมการผู้จัดการ บริษัท บริหารจัดการกองทุนรวมเอฟเอ็มซี จำกัด (มหาชน)
- 2535-2538 - บริษัท Booz Allen & Hamilton, USA
- 2529-2531 - นายทหารการเงิน กรมการเงินกลาง
- ตำแหน่งปัจจุบัน - ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
- เลขาธิการคณะทำงานสานพลังประชารัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และประชารัฐ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ผู้วิจัย นายประวิช สุขุม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักการสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑๒ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รัฐบาลโดยการนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มีแนวคิดในการพัฒนาประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย ๔.๐ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ คือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” เปลี่ยนจากเกษตรแบบดั้งเดิมมาเป็นเกษตรแบบสมัยใหม่ เกษตรกรสามารถก้าวขึ้นมาเป็นผู้ประกอบการได้ด้วยตนเอง เกษตรกรสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้โดยการเรียนรู้จากพึ่งพาตัวเอง ใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยพัฒนาการเกษตรให้ก้าวหน้ามากขึ้นดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะจะเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (สุวิทย์ เมษินทรีย์, ๒๕๖๐)

โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการในหลายมาตรการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนผู้มีรายได้น้อยทั้งทางด้านการลดต้นทุนการผลิต การให้ความรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การตลาด การช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต และการใช้แนวคิด “ประชารัฐ” มาเป็นตัวการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากทุกภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ช่วยกันแก้ปัญหา และคิดหาทางสร้างอนาคตให้ประเทศไทย ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งตามนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน

ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นความคาดหวัง ความพยายามของรัฐบาลในการที่จะคิดหาวิธีจัดการแก้ไขอย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน หรืออาจกล่าวสรุปว่าเป็นการสร้าง “ความมั่นคง มั่งคั่ง ที่ยั่งยืน” ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลโครงการสานพลังประชารัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๒. เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ ประชากรในการศึกษา ศึกษาเฉพาะโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๐ อำเภอ ๑,๐๐๘ หมู่บ้าน และมีประชากรตามทะเบียนราษฎร ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๘๔๗,๗๔๘ คน โดยคัดเลือกอำเภอและหมู่บ้านที่จะศึกษา ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับชั้น (Stratified Simple Random Sampling)

๑.๒ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ดำเนินการคัดเลือกโครงการที่ดำเนินการในหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จากโครงการทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๒๙ โครงการ ซึ่งประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ๔๒ โครงการ ด้านสังคม ๒๒ โครงการ และด้านสาธารณสุขประโยชน์อื่น ๆ ๑,๑๖๕ โครงการ (หมู่บ้านหนึ่ง สามารถเสนอโครงการได้ ๑ - ๒ โครงการ ภายในวงเงินหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท) ดังนี้

๑.๒.๑ คัดเลือกอำเภอที่มีการดำเนินโครงการทั้ง ๓ ด้านในอำเภอเดียวกัน ปรากฏว่า มีเพียง ๔ อำเภอเท่านั้น ที่มีการดำเนินโครงการทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง

๑.๒.๒ คัดเลือกตำบลที่มีการดำเนินโครงการทั้งสามด้านในตำบลเดียวกัน จากใน ๔ อำเภอข้างต้น ได้ทั้งสิ้น ๘ ตำบล ได้แก่

อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ตำบลบ้านโพธิ์

อำเภอเดิมบางนางบวช ตำบลเขาพระ ตำบลเดิมบาง ตำบลทุ่งคลี

ตำบลหัวเขา และตำบลยางนอน

อำเภอสามชุก ตำบลบ้านสระ

อำเภออู่ทอง ตำบลเจดีย์

๑.๒.๓ จาก ๘ ตำบล คัดเลือกเป็นอำเภอละ ๑ ตำบล เนื่องจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง มีตำบลที่มีโครงการทั้ง ๓ ด้าน เพียงตำบลเดียว จึงไม่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม แต่ในส่วนของอำเภอเดิมบางนางบวช มี ๕ ตำบล จึงพิจารณาคัดเลือกด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ได้ตำบลยางนอน

๑.๒.๔ คัดเลือกโครงการตำบลละ ๓ โครงการ โดยมาจากด้านละหนึ่งโครงการ เน้นโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของโครงการได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะโครงการด้านสาธารณสุขประโยชน์

๑.๓ กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

๑.๓.๑ นายอำเภอของทั้ง ๔ อำเภอ เพื่อรับทราบแนวทางในการขับเคลื่อนโครงการปัญหาและอุปสรรค ในฐานะประธานคณะกรรมการระดับอำเภอตามข้อกำหนดของโครงการ

๑.๓.๒ ปลัดอำเภอที่รับผิดชอบตำบล ทั้ง ๔ ตำบล ในฐานะผู้แทนของกรมการปกครองที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และสามารถระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้

๑.๓.๓ ผู้ใหญ่บ้านของทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้านที่ต้องขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว

๑.๓.๔ ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔ คน

๑.๓.๕ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๓ คน รวมทั้งสิ้น ๓๖ คน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากรในการศึกษา ศึกษาเฉพาะโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวน ๑๐ อำเภอ ๑,๐๐๘ หมู่บ้าน และมีประชากรตามทะเบียนราษฎร ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๘๔๗,๗๔๘ คน โดยคัดเลือกอำเภอและหมู่บ้านที่จะศึกษา ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับขั้น (Stratified Simple Random Sampling)

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ผู้ศึกษาดำเนินการคัดเลือกโครงการที่ดำเนินการในหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จากโครงการทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๒๙ โครงการ ซึ่งประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ๔๒ โครงการ ด้านสังคม ๒๒ โครงการ และด้านสาธารณสุขประโยชน์อื่นๆ ๑,๑๖๕ โครงการ (หมู่บ้านหนึ่ง สามารถเสนอโครงการได้ ๑ - ๒ โครงการ ภายในวงเงินหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท) ดังนี้

๑) คัดเลือกอำเภอที่มีการดำเนินโครงการทั้ง ๓ ด้านในอำเภอเดียวกัน ปรากฏว่า มีเพียง ๔ อำเภอเท่านั้น ที่มีการดำเนินโครงการทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง

๒) คัดเลือกตำบลที่มีการดำเนินโครงการทั้งสามด้านในตำบลเดียวกัน จากใน ๔ อำเภอข้างต้น ได้ทั้งสิ้น ๘ ตำบล ได้แก่

อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	ตำบลบ้านโพธิ์
อำเภอเดิมบางนางบวช	ตำบลเขาพระ ตำบลเดิมบาง ตำบลทุ่งคลี

ตำบลหัวเขา และตำบลยางนอน

อำเภอสามชุก	ตำบลบ้านสระ
อำเภออู่ทอง	ตำบลเจดีย์

๓) จาก ๘ ตำบล คัดเลือกเป็นอำเภอละ ๑ ตำบล เนื่องจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอ

สามชุก และอำเภออุทุมพร มีตำบลที่มีโครงการทั้ง ๓ ตำบล เพียงตำบลเดียว จึงไม่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม แต่ในส่วนของอำเภอเดิมบางนางบวช มี ๕ ตำบล จึงพิจารณาคัดเลือกด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ได้ตำบลยางนอน

๔) คัดเลือกโครงการตำบลละ ๓ โครงการ โดยมาจากด้านละหนึ่งโครงการ เน้นโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของโครงการได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะโครงการด้านสาธารณสุขประโยชน์

๕) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

๕.๑) นายอำเภอของทั้ง ๔ อำเภอ เพื่อรับทราบแนวทางในการขับเคลื่อนโครงการ ปัญหาและอุปสรรค ในฐานะประธานคณะกรรมการระดับอำเภอตามข้อกำหนดของโครงการ

๕.๒) ปลัดอำเภอที่รับผิดชอบตำบล ทั้ง ๔ ตำบล ในฐานะผู้แทนของกรรมการ ปกครองที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และสามารถระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้

๕.๓) ผู้ใหญ่บ้านของทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่ต้องขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว

๕.๔) ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔ คน

๕.๕) ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๓ คน รวมทั้งสิ้น ๓๖ คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการศึกษาแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์และการสังเกต ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยประยุกต์ใช้แนวการศึกษาตามการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) เข้ากับการวิจัยแบบทฤษฎีฐาน (Grounded Theory) โดยมุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม เน้นคุณลักษณะเฉพาะของกรณีศึกษาที่ถูกสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่เป็นไปตามปรากฏการณ์จริงมากที่สุด นำประเด็นที่ถูกค้นพบ พัฒนา และได้รับการตรวจสอบ (Verity) จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างคำอธิบายเชิงทฤษฎีจากข้อมูลโดยตรง โดยหวังว่าการจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ จำเป็นต้องเข้าใจถึงกระบวนการที่บุคคลได้สร้างความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เพราะความคิดและการกระทำของมนุษย์มีพื้นฐานที่สำคัญอยู่ที่ความหมายที่ตนมีต่อสิ่งต่าง ๆ จึงเน้นที่การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม โดยยึดหลักของการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสร้างมโนทัศน์ หาความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของปรากฏการณ์ทางสังคมที่ต้องการหาคำอธิบาย ทั้งนี้ เน้นการศึกษาใน ประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีขอบเขตการศึกษาอย่างชัดเจน ใช้การวิเคราะห์ข้อความ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่

๑. ด้านผลผลิต มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑.๑ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ด้านความร่วมมือ และด้านความต้องการของชุมชน ในภาพรวม มีข้อค้นพบดังนี้

ด้านผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการที่เป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ รวมทั้งการมีบทบาทในการนำความคิดเห็นของประชาชนในการพิจารณาคัดเลือก

ด้านการมีส่วนร่วมประชาชน พบว่า ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานของชุมชน เนื่องจากโครงการมีหลักเกณฑ์ให้ประชาชนได้ร่วมความคิดร่วมทำ ประกอบกับสภาพพื้นที่เป็นสังคมชนบทที่มีการประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร และอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน จึงเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านความต้องการของชุมชน ซึ่งพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญด้านคุณภาพชีวิต ด้านความปลอดภัย การมีสุขภาพที่ดีและสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี

๑.๒ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย เครือข่ายภาครัฐ การแลกเปลี่ยนความรู้ของข้อมูลข่าวสาร และกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ในภาพรวมของโครงการ มีข้อค้นพบดังนี้

ด้านเครือข่ายภาครัฐ พบว่า การจัดทำโครงการ มีการใช้เครือข่ายภาครัฐมาช่วยในการจัดทำประชาคม โดยการดำเนินการด้านกระบวนการกลุ่มเพื่อคัดเลือกโครงการ เนื่องจากโครงการมีแนวทางปฏิบัติตามที่ภาครัฐกำหนด และมีเพียงการให้ความรู้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเท่านั้น

ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การจัดทำโครงการส่วนใหญ่ไม่มีความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน หรือประชาชนในชุมชนระหว่างพื้นที่ เป็นเพียงการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลเดิมหรือการลอกเลียนแบบ ซึ่งไม่ได้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลความรู้เพื่อพัฒนาโครงการ

ด้านกลไกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่พบกลไกในการดำเนินงานร่วมกันมาใช้ในการขับเคลื่อน การดำเนินงานโครงการมีเพียงบางองค์การบริหารส่วนตำบลมาร่วมในการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือในเรื่องการออกแบบดำเนินการ รวมทั้งเชิญมาให้ความรู้กับประชาชน ดังนั้นมีเพียงกลไกการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้การดำเนินงานโครงการผ่านนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้รับผิดชอบและผู้ใหญ่บ้านเท่านั้น เพราะโครงการนี้เน้นการใช้การขับเคลื่อนโดยประชาชน

๒. **ด้านผลลัพธ์ (Outcome)** พบว่า ทุกโครงการประชาชนได้รับประโยชน์ นอกจากโครงการจะช่วยลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แล้ว ยังใช้เป็นสถานที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และเกิดความสัมพันธ์ในชุมชนและระหว่างชุมชนเรียนรู้ ด้านการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ พบว่า เกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากโครงการ และ

เกิดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน เกิดจากการเรียนรู้และการกำหนดรูปแบบความต้องการและการทำงานร่วมกันของคนในพื้นที่ และด้านผลลัพธ์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในชุมชน พบว่า เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ และลดรายจ่ายในพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ลดปัญหาเสพติด และลดการมีวัฏสู่มในทางที่ผิด ทำให้เกิดความสามัคคี และรักถิ่นฐานมากขึ้น

๓. ด้านความยั่งยืนของโครงการ (Sustainability) พบว่า โครงการด้านทุนทางสังคม เกิดองค์ความรู้ภายในชุมชน และเกิดกระบวนการจัดการที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมในชุมชน โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน ส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และเกิดต้นแบบของเยาวชนทางด้านกีฬา รวมทั้งสร้างเครือข่ายที่มีองค์ความรู้ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งผลให้สุขภาพร่างกายของประชาชนในพื้นที่ดี และสังคมที่น่าอยู่ หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง มีความยั่งยืนของโครงการ เนื่องจากเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับปัจจัยของการดำรงชีวิตของชุมชน ซึ่งเกิดจากการตระหนักถึงปัญหา ร่วมกัน เกิดการเกื้อกูลกันและช่วยเหลือกันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนในอนาคต รวมทั้งเกิดวิธีการบริหารจัดการภายในชุมชน ด้านการดูแลรักษา พบว่า ประชาชนมีการร่วมกันช่วยเหลือดูแลกันเองในสังคม และมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องภายในชุมชน ด้านการขยายผล พบว่า เกิดการต่อยอดในการประกอบอาชีพ เช่น การเพิ่มผลิตภัณฑ์ เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า และร่วมกับชุมชนต่าง ๆ เกิดการต่อยอดของโครงการ ในการจัดทำโครงการที่รับการจัดสรรงบประมาณจากโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชัฐ

การวิเคราะห์และประเมินผลความสำเร็จของโครงการ

ด้านสัมฤทธิ์ผล โดยใช้การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่สะท้อนมาจาก ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) จากกรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ใน ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณ ด้านสาธารณสุขประโยชน์ จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง ซึ่งเป็นโครงการด้านเศรษฐกิจและสังคม และสาธารณสุขประโยชน์ ซึ่งในภาพรวมของการประเมินผลด้านผลผลิต (Output) จากมุมมองของนายอำเภอและปลัดอำเภอ รวมทั้งมุมมองของผู้ใหญ่บ้าน /หัวหน้าชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในภาพรวม พบว่า มีการใช้งบประมาณได้ตามเป้าหมายของกำหนดเวลา โครงการที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมีศักยภาพสูง สามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่รวมใจของชาวบ้าน ประชาชนมีความร่วมมือในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และปัญหา อุปสรรค ที่ส่งกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ และแนะแนวทางที่จะทำให้การดำเนินโครงการเกิดความสำเร็จที่ยั่งยืน พบว่า ที่มาของโครงการ และระยะเวลา/งบประมาณจำกัดโครงการมีการกำหนดระยะเวลาสั้น และงบประมาณภายในหมู่บ้านละ ๒๐๐,๐๐๐.- ส่งผลให้กระบวนการในการคัดเลือกโครงการที่ยังทำได้ไม่ทั่วถึง การทำประชาคมมีการดำเนินการผ่านการทำประชาคม โดยเน้นให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ถ้ามีการกะเกณฑ์หรือการชักจูงจากผู้นำเสนอโครงการ อาจมีเพียงฝ่ายเดียวหรือข้างเดียว จะเกิดปัญหาในการดำเนินการโดยรวมอย่างยั่งยืนของโครงการ จะเป็นโครงการเฉพาะหน้า ส่งผลให้การดำเนินโครงการไม่ยั่งยืน และไม่เกิดความคุ้มค่าเท่าที่ควร เพราะผลประโยชน์ของประชาชนของประชาชนส่วนใหญ่เป็นโครงการที่มีการรับเหมาและจะเป็นผู้รับเหมา ซึ่งมักจะเป็นผู้นำในชุมชนนั้น ๆ ด้านความโปร่งใสในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการจ้างงานเป็นการจ้างคนในชุมชน เพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ การจ้าง

งานในชุมชน ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการจ้างงาน และมีการแสวงหาประโยชน์จากโครงการ โดย บุคคลบางกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ได้เลือกตั้งให้เป็นผู้นำชุมชน

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของโครงการสานพลังประชารัฐ

ดำเนินการโดยการใช้การวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่สะท้อนมาจาก ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภออู่ทอง ซึ่งเป็นโครงการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสาธารณสุข ประโยชน์ จำนวน ๑๒ โครงการ ซึ่งมีภาพรวมของการ ประเมินผลผลิต Output จากมุมมองของนายอำเภอและปลัดอำเภอ รวมทั้งมุมมองของผู้ใหญ่บ้าน /ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาพรวม พบว่า มีการใช้ งบประมาณได้ตามเป้าหมายของกำหนดเวลา โครงการที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้นำชุมชนมีศักยภาพสูง สามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่รวมใจของชาวบ้าน ประชาชนมีความร่วมมือในทุกขั้นตอนการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมร่วมกันและผลงานมีคุณภาพ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประชาชนพึงพอใจผลงานที่ได้ สามารถใช้ประโยชน์ได้ และในด้านภาพรวมของ การประเมินด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประชาชนได้รับรู้กระบวนการในการทำโครงการมากขึ้น ชุมชน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนปัญหาซึ่งกันและกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้ให้เกิดกับชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานโครงการทำรูปของหมู่บ้าน โครงการ ปรับปรุงซ่อมแซมปลูกตอกริตส่งน้ำ สามารถป้องกันน้ำท่วม และมีน้ำใช้ในหน้าแล้งได้ชั่วคราว

จากผลการประเมินด้านผลผลิต (Output) และด้านผลลัพธ์ (Outcome) สามารถ สะท้อนความยั่งยืน (Sustainable) ของโครงการในด้านต้นทุนทางสังคม เช่น เกิดการเรียนรู้แบบ สหกรณ์ โครงการสร้างศาลาการเรียนรู้ เพิ่มการจ้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชนประชาชนมีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนใน โครงการต่อเติมโรงสีชุมชน สร้างพื้นที่ในการจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร มีกลไกร่วมกันดูแลรักษา โครงการ เพราะเป็นโครงการที่มาจากความต้องการของประชาชน การขยายผลของโครงการ เช่น การ พัฒนาเป็นลานกีฬาทุกกลุ่มอายุ และอาคารอเนกประสงค์

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการและการเสนอแนะ แนวทางที่ทำให้โครงการเกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาการประเมินความสำเร็จของโครงการ พบว่า ที่มาของโครงการ และ ระยะเวลางบประมาณจำกัด ส่งผลกระทบให้กระบวนการในการคัดเลือกโครงการยังทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะบางโครงการที่ต้องการดำเนินการใช้งบประมาณสูง มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการนาน ดังนั้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเลือกโครงการที่สามารถทำได้ภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่ ทางการกำหนด ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการ และความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่ในชุมชน รวมทั้งกระบวนการของภาครัฐและเครือข่ายภาคเอกชน ยังไม่มีการบูรณาการร่วมกัน บางครั้ง การเลือกโครงการมาจากการชี้แนะของผู้นำชุมชนที่มีผลประโยชน์ ดังนั้นการดำเนินการผ่านการทำ ประชาคม โดยเน้นทำให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

เนื่องจากบริบทของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ความเข้มแข็งของชุมชนและความสามารถในการประสานงานกับภาครัฐ ตลอดจนความพร้อมของบุคคลในชุมชนในพื้นที่แตกต่างกันด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมิน แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลังประชารัฐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการจัดทำข้อเสนอแนะ โดยพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องและจัดทำข้อเสนอแนะใน ๓ ประเด็นคือ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืนของโครงการประชารัฐ ควรเป็นการกำหนดโครงการและขับเคลื่อนโครงการโดยเน้นที่

- ๑) ควรเริ่มจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (Start with the Community)
- ๒) ควรหาวิธีการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดการความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Encourage Local Ownership)
- ๓) ควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการโครงการเอง
- ๔) แผนชุมชน โดยชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ
- ๕) การทำงานประชารัฐต้องให้ชุมชนลงมือทำ เอกชนขับเคลื่อน รัฐสนับสนุนอย่างแท้จริง
- ๖) การเชื่อมโยงเป็นเรื่องสำคัญ โดยต้องมีคนทำงานที่มีจิตอาสา
- ๗) ต้องมีการสร้างเวทีการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในมิติพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการกำหนด แผนพัฒนาหมู่บ้าน และการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ให้สามารถขับเคลื่อนโครงการในระดับพื้นที่ได้

๒. ควรประยุกต์ให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ โดยพิจารณาจากการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี และอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านและรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบ การวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติมีความตระหนักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

๓. ควรกำหนดโครงการให้ประชาชนพิจารณาว่า โครงการตรงตามความต้องการแค่ไหน เพราะถ้าประชาชนมีส่วนร่วม จะเกิดความรู้สึกอยากดูแลรักษา และประกอบกับได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมั่นคง และนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

๔. ควรส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เน้นไปที่ปัจจัยภายในและภายนอกที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นที่จะมีผลต่อความสำเร็จของโครงการ หากภาครัฐบาลเสริมสร้างปัจจัยดังกล่าวนี้ให้เข้มแข็งและมีศักยภาพ ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินโครงการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป การศึกษางานของแต่ละหน่วยในกระทรวงให้ครอบคลุมทุกด้าน และทำให้หลากหลาย

๑. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการที่มาจากนโยบายประชานิยมด้านอื่น ๆ ของรัฐบาล เพื่อสะท้อนผลการศึกษาวิจัยในการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมคุ้มค่าต่อประชาชนอย่างยั่งยืน

๒. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาจัดทำเป็นแผนงานบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนอย่างยั่งยืน